Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

Бүгэдэ арадай сонин

1921 оной декабриин 21-һээ гарана

ДҮХЭРИГ

№39 (340)

2003 оной сентябриин 25 Четверг

№ 166 (20828)

Намарай дунда сагаагшан тахяа һарын 29 гарагай 5

Ургаса - 2003

«УРГАСАЯА СҮМ ХУРЯАХА»

Иимэ эрилтэ аймагуудай гулваанарай, худөөгэй захиргаануудай болон хүдөө ажахын предприятинуудай толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэһэн селекторнэ зүблөөн дээрэ республикын Президент Л.В.ПОТАПОВ табиһан байна.

Республикын хүдөө ажахын министр В.В.Бубновой хэлэһээр, энэ жэл 108 мянган гектар талмай дээрэһээ ороohото таряа хуряаха, 600 мянган тонно, мүн ниитын 80 мянган тонно үбһэ, 90 мянган тонно шэмэтэй тэжээл бэлдэхэ гэхэ гү, али нэгэ толгой малда 12 мянган центнер тэжээл бэлдэгдэхэ юм.

Энэмнай орёо асуудал. Республикын Правительство болон Президент энэ хэрэгтэ бюджедһээ 17,5 миллион түхэриг урьһаламжа үгэһэн байна. Хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой министерство тоһотүлишэдэ 30 миллион түхэригэй вексельнэ урьһаламжа хээ. Тиин республикын 157 ажахы федеральна бюджедһээ гарзаяа усадхахын тула мүнгөөр һомологдохо. «Нефтепродукты» Буряттерминалда тоһо-түлишээр 5,7 миллион түхэриг шэглүүлэгдээ. Шэрүүн тэжээл бэлдэлгээр ажал ябуулагдажа байна. Красноярска хизаарһаа 10 мянган тонно комбикорм худалдажа абахаар хэлсэн баталагданхай. Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын аймагуудта энэ талаар яһала бараг. Үгөөр мүнөө дээрээ 52 мянган тонно үбһэн гэхэ гү, али 54 процентнь абтанхай, гадна 71 мянган тонно шэмэтэй тэжээл (37 процент) бэлдэгдэнхэй. Нёдондохи жэлэй энэл хугасаатай сасуулхада, туюуршаг. Эгээл ехээр Хяагтын аймаг шэрүүн тэжээл бэлдэнхэй (5600 тонно), Зэдын - 5500 тонно, Кабанскын - 3800 тонно. Шэмэтэй тэжээлэй тоо баримтануу иимэ байна: Кабанскын аймагта - 19 мянган тонно, Зэдын - 16 мянган тонно. Дүн хамта республика дотор нэгэ толгой малда 3,6 центнер тэжээл бэлдэгдээд байна.

Зүгөөр Ивалгын, Яруунын, Баргажанай,Сэлэнгын аймагуудиимэ түхэлэй тэжээл бэлдэжэ эхилээдүй. Тус ажал энэл неделиһээ захалхань. Тиимэһээ шэмэтэй тэжээлгүй ажахынуудта плем-нэгэдэлһээ мал эгээл һүүлдэ үгтэхэ.

Урда зүгэй аймагуудиимэ нэгэ бага оройтожо ургаса хуряалгадаа ороо, гэбэшье һайн ургаса абахаар хүлеэгдэнэ.

Мал ажахы орёо байдалда оронхой. Сентябриин 1-нэй дүнгүүдээр хүдөө ажахынуудиимэ 15 мянган тонно һү гэхэ гү, али 92 процент абаа. Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Ивалгын, Кабанскын, Хяагтын аймагуудиимэ нёдондохи жэлһээ муугаар хүдэлөө, зорилгоёо бэелүүлхын тула сентябрь һарада 3,7 мянган тонно һү һааха хэрэгтэй. Тиимэһээ малай тэжээл, үбэлэйнь байра һайжаруулагдаха ёһотой. Зүгөөр Хориин аймагай һаали 12 процентээр ургаа гэжэ министр тэмдэглэнэ. Мүн Яруунын, Прибайкалиин, Хурамхаанай, Баргажанай аймагуудиимэ энэ талаар бараг дүнгүүдтэй.

Удаань Президент Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Хяагтын, Хэжэнгын, Захааминай, Зэдын аймагуудай ургаса хуряалгын кампани тухай һураад, тэндэхи ажахынуудиимэ таряагаа хадахааршье, малаа ондо оруулхааршье бэлэн гэһэн харюу абаа. Гэхэтэй хамта, тоно-түлишын талаар шиидхэгдээгүй асуудалнуудиимэ бии, министр энэ хэрэг шиидхэхээр бэлэн байһанаа мэдүүлбэ. Тиихэдэ малаа үсөөдхэхэгүй гэһэн гол зорилго Президентдэ найдуулагдаа.

Мүнөө жэл ургаса хуряалга 10-15 үдэрөөр орой эхилээ. Тиимэһээл Л.В.Потапов һайн шанартай тэжээл бэлдэжэ, малаа бүрин бүтэн ондо оруулха, ажахынуудые оньһожоруулагдаһан һаалиин хэрэгсэлнүүдээр хангаха, хүрэнгэеэ хадагалха, гадна үмсын ажахынуудта туһаламжа үзүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглээ. «Республикымнай хүдөө ажалтан энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэһэн бата найдалтайб», - гэжэ Леонид Васильевич хэлээ.

Татьяна ПЕРЕВАЛОВА.

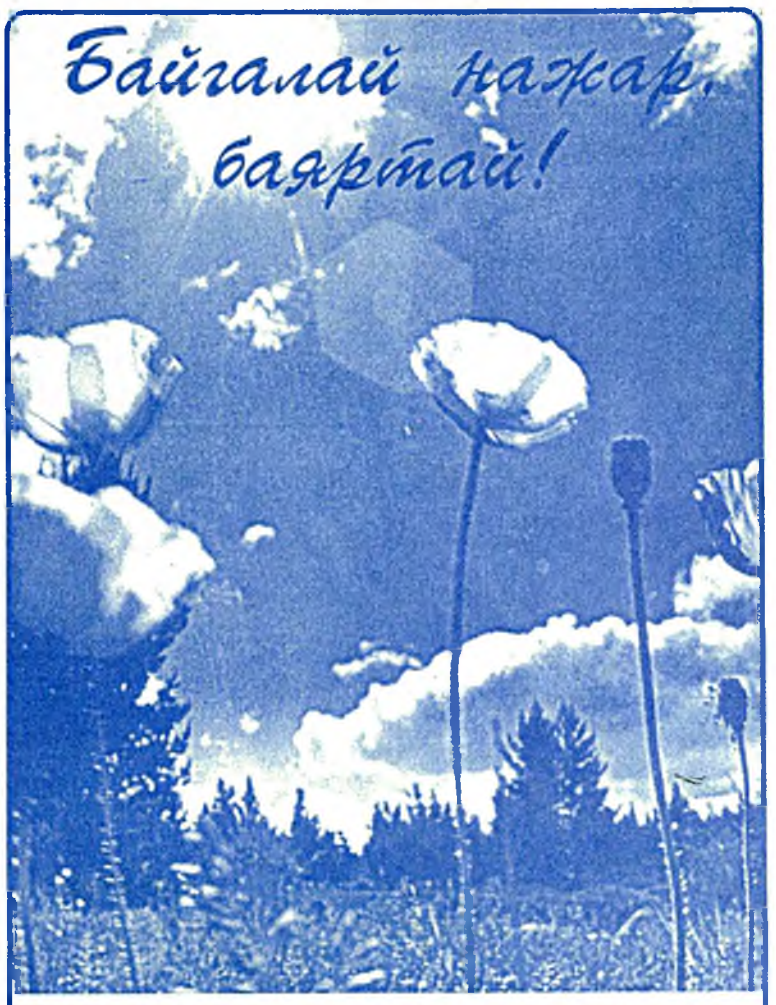

Намарай амин оробошье,
«һамгадай халуун» айлшалаа,
Наранай хурсань буурабашье,
Һаруул гэрэл нааашалаа.

Бадма сэсэг гунхабашье,
Баяраа дуулган найгаһаар лэ,
Үнгын хэшэгтэй дайдадаа
Үрэһэеэ тараан дуураһаар лэ.

Элшэхэниие тодон абаад,
Эршэ ороһондол һэргээ гү?
Эгээл һайханаа гайхаһаар
Эртын намарые шэмэглээ гү?

Жэл сагуудай һубарилда
Жэгдэхэн мундэлэн задардаг
Энжэгэн дэльбэ бүхэниие ш
Энхэрэн эльбэжэл баймаар лэ.

Үбэлэй сагай улгъдэ
Үрэһэнтнай амгалан нойрсохол,
Урдахи түрэлөө дурсаһаар
Урган нажартаа задархал.

Бадма сэсэг, баяртай!
Байгалай нажар, баяртай!
Зулгы зугаа наадатай
Зунай зулайда уулзахалди...

Галина БАЗАРЖАПОВА.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика дотор бүрхэжэ, сэлмэжэ байха. Баруун урда, Байгал шадарай нютагуудаар бороо орохо, хада уулаар нойтон саһан орожо магад. Баруун хойноhоо секундын 6-11 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 11-16 градус дулаан болохо.

Улаан-Үдэдэ шиир нойтон орохогүй, баруун урдаһаа секундын 5-10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 13-15 градус дулаан болохо.

Сентябриин 25-26-най үдэрнүүдтэ республикын зарим нютагуудаар шиир нойтон орохо. Баруун тээһээ секундын 5-10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һуниндөө 0 (+5)градус дулаан, хойто аймагуудаар 3-8 градус хүйтэн болохоор багсаагдана. Үдэртөө хойто аймагуудаар 5-10 градус дулаан, бэшэ тээ 9-14 градус дулаан.

Улаан-Удэдэ баруун тээһээ секундын 5-10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, һуниндөө 1-3 градус, үдэртөө 11-13 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Метео-түбэй мэдээсэһээр, уларилай шэнжэ хубилжа, сентябриин 27-28-да намарай хүйтэн амин бүри элеэр үзэгдэхэ. Тиибэшье дулаахан үдэрнүүд үшөөл тогтохоор багсаагдана.

СТАДИОН ҺЭЛЬБЭН ШЭНЭЛЭГДЭБЭ

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион таби гараи жэлэй туршада ажаллахадаа, нилээд хуушарһан, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдынь һэльбэн шэнэлхээр болоһон байгаа. Буряад Республикын 80 жэлэй ойн хүндэлэлдэ түсэблэгдэһэн олон тоото ехэ хэмжээ ябуулгануудай дунда ниислэл хотынгоо түбэй стадиониие һэльбэн шэнэлхэ зорилго табигдаа һэн.

Тиигэжэ һүүлэй хоёр жэлэй туршада манай республикын ниислэлэй эгээл ехэ стадониие һэльбэн шэнэлхэ талаар ехэ ажал ябуулагдаа. Эндэ Улаан-Үдэ хотын Захиргаан горитой үүргэ дүүргэжэ, үргэн ехэ ажал ябуулһан байна. Энээнэй ашаар тус стадион спортын шэнэ түхеэрэлгэнүүдтэй, харалгын амфитеатртай, урилдаанай гоё һайхан харгытай болоо. Эдэ бүгэдэ шэнэ зуун жэлэй эхиндэ ехэл таарамжатай байна. Трибунануудынь секторнуудээр гаһалагдажа, үндэһэтэнэй тугай өнгөөр шэрдэгдээ, будагдаа, харахада үзэсхэлэн һайхан болгогдоо.

БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадониие һэльбэн шэнэдхэһэнэй һүүлээр нээлгын баяр ёһолол һаяхан болобо. Республикын Президент Л.В. Потапов, Правительствын хүтэлбэрилэгшэд, Улаан-Удэ хотын мэр Г.А.Айдаев, ресспорт-комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В.М.Бумбошкин болон бусад энэ ёһололдо хабаадаа.

Ниислэл хотын мэр Геннадий Айдаев баяр ёһололые нээхэдээ, манай гол стадониие шэнэлэлгэ, заһабарилгада мүнгэ зөөреэр туһалһанайнь түлөө республикын Президентдэ баяр баясхалан хүргэбэ.

«Забава», «Бруснички» болон буряад арадай аман зохёолой дуушадай, хатаршадай ансамбльнууд бэлиг шадабаяа харуулжа, сугларагшадые баясуулаа.

Энэ үдэшын түгэсхэлдэ спортын элдэб зүйлнүүдээр мүрысөөнүүд боложо, харагшадые баясуулхаһаа гадна, илагшад үнэтэ бэлэгүүдтэ, дурасхаалай шангуудта хүртэһэн байха юм. Гиир үргэгшэ Сергей Леонов, барилдаашан Игорь Болонев болон бусад спортсменүүд онсо шалгаржа, харагшадай магтаал һайшаалда хүртэбэ.

- Буряад ороной эгээл ехэ стадониие һэльбэн шэнэлэлгын хүдэлмэридэ 42 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Ерэхэ жэлдэ стадионой талмайе жэгдэлжэ тэгшэлээд, шэнэ ногоо тарижа һуулгаха ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Тиихэдэнь манай стадион томо ехэ хотонуудай суута стадионуудһаа дутуугүй һайн болохо байна, - гэжэ БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой генеральна директор Виктор Еремеевич Тугутов хөөрэнэ.

Б-М.ЖИГЖИТОВ.

ПРОЕКТСЕРВИС_УЛАН-УДЭ

лесоперерабатывающие предприятия

"ПОД КЛЮЧ"

Приглашает к сотрудничеству

- КОМПЛЕКСНОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩИХ ПРОИЗВОДСТВ
- ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩЕЕ ОБОРУДОВАНИЕ
- ГИДРАВЛИЧЕСКИЕ МАНИПУЛЯТОРЫ
- ЛЕСОСУШИЛЬНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ
- ДЕРЕВОРЕЖУЩИЙ ИНСТРУМЕНТ
- МОНТАЖ И ПУСКОНАЛАДОЧНЫЕ РАБОТЫ
- ЗАПЧАСТИ К РАМАМ Р-63, Р-75

г. Улан-Удэ, ул. Корабельная, 32, здание проходной судостроительного завода, выставочный зал, тел. (факс) 21-70-19

ОАО "Улан-Удэ - Лада"

дочернее предприятие АВТОВАЗ

- Автомобили ВАЗ всех модификаций
- Предпродажная подготовка
- Поставки фирменных запчастей с АвтоВАЗа
- Техническое обслуживание
- Все виды ремонта
- Обмен старых автомобилей ВАЗ на новые с доплатой
- Автомобили ВАЗ в кредит

Гарантия 2 года

Комиссионная продажа

г.Улан-Удэ, ул.Лебедева, 30, тел.: 413-413

Гурбадахи зарлалай Арадай Хуралай юһэдэхи сесси

hУНГАЛТЫН ҮДЭР ТОДОРХОЙЛОГДОО

Гурбадахи зарлалай Арадай Хуралай юһэдэхи сессиин хүдэлмэриин һүүлшын үдэр депутадууд «Буряад Республикын референдум тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» хуулиин түлэбые хоёрдохи уншалгаар хаража үзэбэ. Тэрэнэй зарим дүримүүд федеральна хуули ёһонуудта зүришэнэ гэжэ республикын Верховно Сүүд тоолоһон байгаа. Хуулиин шэнэ түлэбтэ зохихо хубилалтануудуд оруулагдаба.

«Буряад Республикын автомобильна ба хотын электрып пассажирска транспорт тухай» хуулиин түлэбые Экономическа политикын талаар хороон сессиин үзэмжэдэ табиба. Нютагай өөһэдын хүтэлбэриин зургаануудай болон юридическэ нюурнууд гү, али хубиин олзын хэрэг эрхилэгшэдэй хоорондохи харилсаае һайжаруулха талаар эдэ хубилалтануудуд шухала үүргэ дүүргэхэ байна. Мүнөө харгы замуудаар улад зониие зөөгшэд гүрэнэй засагай зургаантай гү, али нютагай өөһэдын хүтэлбэритэй хэлсээ баталха зэргэтэй. Хуули гүйсэд дүүрэнээр баталагдан абтаа.

Депутадууд **Ц.Б-Д.Базаров, А.С.Ковалев, С.Г.Мезенин, Д.Ц.Мункуев, К.А.Соболев** гэгшэдэй хуули гаргалгын үүсхэлнүүдэй ашаар зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан «Буряад Республикын гүрэнэй шагналнууд тухай» республикын Хуулида хубилалтануудуд болон нэмэлтэнүүдые оруулһан хуули түрүүшын уншалгаар баталагдаба. «Буряад Республикын хүндэтэ эрхэтэн» гэһэн нэрэ зэргэ республикын гүрэнэй дээдын хайра шагнал болоно гэжэ һануулаябди. Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамота гүрэнэй хайра шагналай статустай юм.

«Буряад Республика дотор налог татабариие гуримшуулгын зарим асуудалнууд тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудуд ба нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» хуулиин түлэб абтаба. Тэрэшэлэн зарим статьянуудайнь федеральна хуулинуудта харша «Буряад Республикын арадуудай хэлэнүүд тухай» Хуулида хубилалтануудуд оруулагдаа.

Россин Федерациин Уголовно Кодекс соо һүйдхэлтэ ябуулганууде үүдхэһэнэй түлөө харюусалга хараалагданхай юм. «Һүйдхэлтэ ябадалтай тэмсэхэ тухай» Федеральна Хуули баталагдан абтанхай, гэбэшье «Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд тухай» Россин Федерациин Хуули дотор һүйдхэлтэ ябадалые идхалга гү, али һайшаалгые хориһон ушар хараалагдаагүй юм. Энээнтэй дашарамдуулан, һүйдхэлтэ ябадалые номноһон гү, али ондоо аргаар сахин хамгаалһан ушар гэмтэ ябадал болоно гэһэн нэмэлтэ Россин Федерациин «Олон мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд тухай» Хуулиин 4-дэхи статьяда оруулагдаа.

Арадай Хуралай сесси нютагай өөһэдын хүтэлбэриин түлөөлэлгэтэ зургаануудай депутадуудай болон муниципальна байгуулалтануудай толгойлогшонорой һунгалтын үдэрые тодорхойлбо. Энэнь декабриин 7-до үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

«Россин Федерациин эрхэтэдэй һунгуулиин эрхэнүүдэй лаб хангалтануудуд болон референдумдэ хабаадаха эрхэнүүд тухай» Федеральна Хуулиин 18-дахи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» хуули гаргалгын үүсхэлтэйгээр депутат **Д.Д.Наханцаков** Арадай Хуралай үмэнэһөө Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмэдэ хандаба.

Энэ сессиин зүблэхэ зүйлдэ табигдаһан бусадшье асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдан абтаһан байгаа.

Светлана НАМСАРАЕВА.

Буряад Республикын Правительствада

КОМИССИ БАЙГУУЛАГДАБА

Буряад орон дотор предприятинууд, эмхинүүд, олзын хэрэг эрхилэгшэдһээ налог татабаринууд хангалтагүй муугаар суглуулагдажа, бүхы шатын бюджедүүдтэ, бюджедһээ гадуурхи жасануудта горитой доёмхонууд бии болонхой. Энэ ушарые хараада абажа, налог татабариин гурим журамые бэхижүүлхэ, томо ехэ предприятинуудые хүгжөөхэ ба шэнэдхэн хубилгаха талаар Буряадай Президентын дэргэдэ комисси байгуулагдаа.

Республикын толгойлогшын Зарлигаар зарим томо ехэ предприятинуудай социально-экономическа хүгжэлтын ямар байдалтай байһые хаража үзэхэ, мүнгэн һангай-ажахын ажал ябуулгые һайжаруулха зорилго табигдаба.

Налог татабаринууд болон бусад уялгата түлбэринүүд саг соогоо абтажа, бюджедтэ, бюджедһээ гадуурхи жасануудта гүйсэд дүүрэнээр оруулагдажа байһыень шалгаха, налог татабари болон бусад уялгата түлбэринүүдые гүйсэд дүүрэнээр абаха талаар хэмжээ ябуулганууде зохёохо, тэдэнэй мүнгэн һангай-ажахын ажал ябуулгын дүнгүүдые һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн дурадхалнуудые оруулха зорилгонууд тус Зарлигай үндэһөөр табигдаха байна.

Комиссиин суглаанууд хоёр һарадаа нэгэ дахинһаа үсөөн бэшээр зарлагдаха юм. Энээнһээ урда тээ абтаһан бүхы зарлигууд хүсэеэ буураха зэргэтэй.

УЛАСХООРОНДЫН ХУРАЛДААНДА УРИНАБДИ

«Можо нютагай экономико хүгжөөлгын зорилгонууд» гэһэн эрдэмэй-ажал ябуулгын уласхоорондын хуралдаан байгша оной сентябриин 28-һаа октябриин 2 болотор Улаан-Удэ хотодо үнгэргэгдэхэ байна.

Буряадай Правительство, Можо нютагай хүгжэлтын ба харилсаанай уласхоорондын академи (МАРС), республикын Экономическа хүгжэлтын болон гадаадын харилсаа холбоонуудай министерство, Россин Эрдэмэй академиин Сибириин таһаг, Россин Эрдэмэй академиин Алас-Дурна зүгэй таһаг тус хуралдаае эмхидхэнэ.

Буряад Республикын Правительствын, Арадай Хуралай, министерствэнүүд болон албан зургаануудай, предприятинууд ба эмхинүүдэй, нютагай өөһэдын хүтэлбэриин зургаануудай, эрдэм, һуралсалай эмхи зургаануудай, бюджедһээ гадуурхи жасануудай, банкнуудай түлөөлэгшэд хуралдаанай хүдэлмэридэ хабаадаха юм. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй можо нютагуудай түлөөлэгшэд, федеральна министерствэнүүд болон албан зургаануудуд, Японой, Хитадай болон Монголой эрдэмтэд, мэргэжэлтэд уригданхай. Дүн хамта Россин Федерациин 28 субъектнүүд, эмхинүүд мэдүүлгэнүүдээ хуралдаанда эльгээбэ.

Можо нютагуудые тогтуурритайгаар хүгжөөлгын удаан болзорой хараа түсэбүүдые, зорилгонууде, шэглэлнүүдые али бүхы таланаань зүбшэн хэлсэхэ гээшэ хуралдаае эмхидхэлгын гол зорилго болоно. Энэ хуралдаан республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ, тааруулан табиха талаар бодото тодорхой дурадхалнуудые зохёожо, оруулха зорилготой.

Хуралдаанай хүдэлхэ үедэ үргэн ехэ можо нютагуудай экономико хүгжөөхэ тухай һанамжануудаа, дүй дүршэлөө халан абалсаха, Буряадай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгын ба тааруулан табилгын хараа түсэбүүдые тодорхойлхо, дурадхагдаһан асуудалнуудые шиидхэхэ болон бусад зорилгонууде бэелүүлгэдэ анхаралаа хандуулха байна.

Сентябриин 30-да, хуралдаае нээлгын баяр ёнолол дээрэ, республикын Президент Л.В.Потапов сугларагшадта хандажа, амаршалгын үгэ хэлэхэ юм. Удаань пленарна суглаан эхилхэ. Эндэ Буряадай Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ Леонид Потапов «Буряад Республикын социально-экономическа байдал ба хүгжэлтын зорилгонууд» гэһэн асуудалаар эндэ түрүүлэн элидхэл хэхэ.

Хойто үдэрынь секциннүүдээр хүдэлхэ, «дүхэриг-шэрээнүүд» үнгэргэгдэхэ. Һүүлшын үдэр конференциин дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдан абтаха байна.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

КТО ИМЕЕТ ПРАВО НА ПЕРЕРАСЧЕТ СТРАХОВОЙ ЧАСТИ ТРУДОВОЙ ПЕНСИИ
С УЧЕТОМ СТРАХОВЫХ ВЗНОСОВ?

В соответствии со статьей 17 пункта 3 Федерального закона от 17.12.01г. № 173-ФЗ " О трудовых пенсиях в РФ" лицам, осуществляющим работу или иную деятельность не менее чем в течение 12 полных месяцев со дня назначения страховой части пенсии по старости или инвалидности, либо со дня предыдущего перерасчета страховой части пенсии по сумме страховых взносов, производится перерасчет размера указанной части пенсии. Перерасчет производится только по заявлению пенсионера.

С 1 февраля 2003г. впервые после принятия нового пенсионного законодательства производится перерасчет страховой части пенсии по сумме страховых взносов, перечисленных работодателями в ПФ Р и поступивших на лицевые счета пенсионеров (застрахованных лиц).

Работающие пенсионеры, которым пенсия назначена до 1.01.02г. (дата вступления в силу ФЗ от 17.12.01г. № 173), приобретают право на перерасчет страховой части пенсии при обращении за перерасчетом после 1.01.03г. в любое время, но при условии отчисления работодателем страховых взносов в ПФР.

Работающие пенсионеры, которым пенсия назначена после 1.01.02г., приобретают право на перерасчет по истечении 12 месяцев со дня назначения трудовой пенсии. При этом период работы может быть менее 12 месяцев, но обязательное условие - поступление от работодателя сумм страховых взносов на лицевые счета работников в системе персонифицированного учета.

Пример **1: Пенсия по старости Иванову Р.П. назначена 12.10.01г. Пенсионер работал после назначения пенсии до 01.11.02г. и сумма страховых взносов, поступивших на лицевой счет Иванова Р.П. в ПФР за период с 1.01.02. по 31.10.02г. составила 5600 руб. (при заработной плате 4000руб.) Пенсионер обратился за перерасчетом 10.08.03г. Размер получаемой пенсии 1820,20 руб. в том числе базовая часть (Бч) -598,02 руб. и страховая часть (Сч)» 1222,18руб.**

С 1 сентября 2003г. (с первого числа месяца, следующего за месяцем обращения) размер страховой части пенсии, зависящей от страховых взносов, после перерасчета составил:

5600 (сумма взносов) : 150 (кол-во месяцев ожидаемого периода выплаты пенсии для 2003г.) = 37,33 руб.

Сч= 1222,18 + 37,33 = 1259,51 руб. Бч = 598,02 руб.

Размер пенсии составил 1259,51 + 598,02 = 1857,53 руб. с 1.09.03г.

Пример **2. Пенсия по старости Волковой Т.И. назначена 6.07.02г. После назначения пенсии продолжает работать и 15.09.03г. обращается за перерасчетом страховой части пенсии по сумме страховых взносов, которые за период с июля 2002г. по 31 августа 2003г. поступили на ее лицевой счет в размере 9621,54руб.**

Размер пенсии в сентябре 2003г. составил : Бч = 598,02руб. , Сч = 1052,48руб. Итого - 1650,50руб. Перерасчет размера пенсии:

9621,54:150= 64,14руб.

Сч = 1052,48 + 64,14 = 1116,62 руб. Бч = 598,02 руб.

ИТОГО: 1116,52+598,02 =1714,64 руб. с 1 октября 2003г.

Из изложенного следует, что размер страховой части пенсии зависит от суммы страховых взносов, поступивших на лицевые счета работающих граждан. Если отчисления в ПФР работодатели не производят, либо отчисления производятся не в полном объеме и несвоевременно, то при перерасчете пенсий пенсионер будет терять определенную часть пенсии. В связи с этим работающим пенсионерам перед обращением за перерасчетом страховой части пенсии по сумме страховых взносов необходимо уточнить в бухгалтерии по месту работы, производит ли работодатель отчисления страховых взносов в ПФР за своих работников.

А.М.ДАМБУЕВА
Начальник отдела назначения и перерасчета пенсий ГУ ОПФР по РБ

Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэртэ

БЭЛЭДХЭЛЭЙ ЕХЭ АЖАЛ ЯБУУЛГА

ООН-ой Генеральна Ассамблейн 45-дахи сесси дээрэ 1990 оной декабриин 14-дэ абтаһан шиидхэбэриин үндэһоор Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэр жэл бүри октябриин 1-дэ тэмдэглэгдэдэг заншалтай. Аха үеын хүнүүдэй ажаһуудалай асуудалнуудта правительствын болон эрхэтэдэй обществын анхарал хандуулха гээшэ энэ ябуулгын гол зорилго болоно бшуу.

Россин Федерациин Верховно Соведэй Президиум ООН-ой Генеральна Ассамблейн дурадхалнуудай топ шухала удха шанартай байһые хараада абажа, 1992 оной июниин 1-нэй 2890/I-I дугаарай Тогтоолоор Наһажаал хүнүүдэй үдэрые октябриин 1-дэ Россин Федерациин дэбисхэр дээрэ эмхидхэхые соносхоо һэн.

Буряадай Правительство «Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэрые 2003 оной октябриин 1-дэ Буряад Республикада эмхидхэлгэдэ бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ тухай» 2003 оной августын 20-ной 720-р дугаарай Захиралтаар Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэртэ бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ тухай эмхидхэлэй хорооной бүридэлые, хэмжээ ябуулганууудай нэрэ тоолбориие баталаа һэн.

Тус Захиралтаар баталагдаһан хэмжээ ябуулганууды бэелүүлхыень муниципальна байгуулалтануудай толгойлогшонорто дурадхагдаһан, хабаатай эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэртэ бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ талаар хотын болон аймагай комиссинууд байгуулагдаһан, наһажаал хүнүүдтэ социальна үйлэлгэ үзүүлхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд хараалагдаһан байгаа.

Тус Захиралтые гүйсэдхэн бэелүүлгын хойноһоо хинахыень Социальна һалбариие хүгжөөхэ талаар республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо И.М.Егоровто даалгагдаба.

Элүүрые хамгаалгын, Соёлой, һуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствэнүүдтэй, дайнай, ажалай, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй болон хуули ёһонуудые сахин хамгаалгын зургаануудай ветерануудай (пенсионернүүдэй) республикын Советдэй нягта холбоотойгоор Буряад ороной Ажалай болон социальна хүгжэлтын министерство энэ ябуулгые эмхидхэхэ талаар бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

Жэшээнь, дээрэ дурсагдаһан

Коллаж Аркадия Батомункуева

Захиралтые гүйсэдхэн бэелүүлхын тула 2003 оной сентябриин 18-най байдалаар иимэ ажал ябуулагдаа: Буряад Республикын Ажалай болон социальна хүгжэлтын министерство Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэрые үнгэргэхэ талаар республикын эмхидхэлэй хорооной Буряадай гүйсэдхэхы засагай зургаануудта, акционернэ бүлгэмүүдэй, предприятинуудай, эмхи зургаануудай, банкнуудай, таряашадай болон фермернүүдэй ажахынуудай коллективүүдтэ, ниитын нэгэдэлнүүдтэ, олзын хэрэг эрхилэгшэдтэ, ажаһуугшадта хандаһан Хандалгын түлэб бэлдэгдэһэн байгаа.

Республикын муниципальна байгуулалтануудай толгойлогшонорой захиралтануудаар Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэртэ бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ талаар хүдэлмэриин комиссинууд байгуулагдаһан, аймагуудай, районуудай хэмжээ ябуулганууд баталагдаһан байгаа. Пенсионернүүдтэ материальна туһаламжа үзүүлхэ талаар тэдэнэй хүтэлбэреэр предприятинуудай, эмхинүүдэй, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, олзын хэрэг эрхилэгшэдтэ, хүнүүдтэ хандаһан хандалгануудыг бэлдэгдэһэн байха юм. Ажалай болон социальна хүгжэлтын нютагай зургаануудыг 2003 оной июньиюль һарануудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай, эрэмдэг хүнүүдэй, ганса бэе ветерануудай бэеын элүүрые шалгаһан, социально-экономическа байдалыень шэнжэлһэн байха юм.

Тиигэжэ дайнай 25838 ветерануудыг, тэрэ тоодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадаһан 3886 хүн, 570 эхэнэрнүүд болон ганса бэе хүнүүд, дайнда эрэмдэг болоһон 2422 хүнүүд, тэрэ тоодо 302 эхэнэрнүүд болон ганса бэе эрэмдэг хүнүүд, ара талада хүдэлһэн 19530 ветерануудыг бэеэ шалгуулһан байгаа.

Наһажаал хүнүүдэй бэеын элүүрые шалгаха талаар Буряадай Элүүрые хамгаалгын министерство шухала хэмжээнүүдые абажа байнхай. Республикын дайнай ветерануудай госпитальдо, аймагай түбэй больницануудта, тэрэшэлэн интернат-байшангуудта, ветерануудай гэрнүүдтэ наһажаал зоной бэеын элүүрые шалгаха талаар ехэ ажал ябуулагдаһан байгаа. Заха холын хүдөө нютагуудта ажаһуудаг наһажаал хүнүүдэй бэеын элүүрые шалгаха талаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

2003 оной сентябриин 16-да Буряад ороной Ажалай министерство дайнда эрэмдэг болоһон, тэдэнэртэ адлидхагдаһан хүнүүдтэ «Ока» түхэлэй автомашинануудай түлхюурнүүд барюулагдаһан байгаа. Жэлэй эхиннээ хойшо дүн хамта дайнда эрэмдэг болоһон 207 хүндэ автомашиныг түлхюурнүүд барюулагдаа.

Түнхэнэй болон Ахын аймагуудай ветерануудыг 2003 оной сентябриин 11-дэ семинар-зублөө эмхидхээ һэн. Буряад Республикын Ажалай болон Элүүрые хамгаалгын министерствэнүүд, Россин Федерациин Буряад Республикадахи Пенсионно жасын таһаг тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байгаа. Аймагуудай ажалай болон социальна хүгжэлтын зургаануудай, ветерануудай һуудал байдалые дэмжэлгын ба тэдэнэй ажабайдалые һайжаруулгын эмхинүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абалсаха ажал хэгдээ.

Республикын Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй хороон нютагай өөһэдын хүтэлбэриин зургаануудтай хамта ветерануудай дунда футболоор, столой теннисээр мүрысөөнүүдые эмхидхэнэ. Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхын тула Россин Олимпиин суглуулагдамал командада кандидадууд Буряад ороной ажалай ба спортын ветерануудтай уулзахаар, сэрэгэй албанда татагдахаар бэлдэжэ байгшадай үдэртэ зорюулагдаһан зугаа наада эмхидхэлгын программада спортын ветерануудые хабаадуулхаар хараалагдана.

И.И.МОШКИН,
Буряад Республикын ажалай болон социальна хүгжэлтын министрэй уялганууды гүйсэдхэгшэ.

Буряад Республикын гүйсэдхэхы засагай зургаануудта, акционернэ бүлгэмүүдэй, предприятинуудай, эмхи зургаануудай, банкнуудай, таряашадай ба фермерэй ажахынуудай коллективүүдтэ, ниитын нэгэдэлнүүдтэ, олзын хэрэг эрхилэгшэдтэ болон ажаһуугшадта республикын эмхидхэлэй хорооной

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нютагаархид!

Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэр заншалай ёһоор 10 гаран жэлэй туршада октябриин 1-дэ Буряад Республикада тэмдэглэгдэжэ байнхай.

Мүнөө үедэ наһажаал хүнүүд дэлгүүрэй харилсаанай түбэг бэрхэшээлнүүдһээ, бүлын гэһэн дэй, залуушуулай, наһанайнгаа амаралтада гаранан предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хайхарамжагүй хандасаһаа ехэ хохидолдо ородог гээшэ. Мүнөө республика доторнай пенси абадаг 150 мянга гаран эрхэтэд тоологдоно, эдэнэй 14 мянганиинь 80 гаран наһатай юм. Тэдэнэй 20 гаран процентнь амидаралай тон бага хэмжээнһээ доошоо пенси абадаг байна. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, хубсаһа хунар, эм домуудые худалдажа абахадаа, пенсионернүүд бултадаа бэрхэшээл түбэгүүдтэ ородог гээшэ. Дайнда хабаадаһан хүнүүдэй тоо улам үсөөржэ байна. Тэдэ маанадта, манай аша туһада бүхы юумэ хээ, тиин мүнөө эдэнэй һуудал байдалые болбосон һайн болгохын тула манай общество бүхы юумэ хэхэ, бэелүүлхэ ёһотой.

Үндэр наһатай болоһон хүнүүдтэ анхарал оролдолго хандуулха гээшэ тон ехэ удха шанартай байна. Урданай хатуужалтай хүнүүд анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэнгүй наһа барана.

Аха үеын хүнүүд манай обществын алтан жаса болоно, эдэмнай манай ороной, манай республикын түбшэн даруу зантай, һайн һайхан һанаатай эрхэтэд болоно бшуу.

Буряадай Правительство мүнгэ зөөриин дуталдаашье һаань, наһажаал хүнүүдэй һуудал байдалые дэмжэхэ, тэдэнэртэ социальна хүнгэлэлтэнүүдые олгохо, һуудал байдалыень һайжаруулха талаар али бүхы хэмжээнүүдые абана. Эдэ хэмжээнүүд түбхын түрүүлэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэмдэг бэетэй болгошодые, ветерануудые, ажалай ветерануудые, ядуу тулюур байдалтай эрхэтэдые хамгаалха талаар шэглүүлэгдэнхэй. Республикын эмхидхэлэй хороон Буряад ороной бүхы шатын зөөриин эзэдтэ, олзын хэрэг эрхилэгшэдтэ, бүхы хүнүүдтэ хандахадаа, хари хүнүүдэй гуниг гашуудалые зүрхэ сэдьхэлдээ дүтөөр абажа, Наһажаал хүнүүдэй үдэрые үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, аха үеын хүнүүдтэ анхаралаа хандуулхые, хүндэлхые уряална.

«Наһажаал хүнүүдтэ - гэр бүлын дэмжэлгэ, гүрэн түрын хуулиин хамгаалалта» гэһэн гол ёһо баримталан бэелүүлхын тула бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргагты. Үндэр наһатай хүнүүдэй ажабайдалые эдэбхитэй, баяр жаргалтай болгохын тула тэдэнэртэ зүрхэ сэдьхэлһээ анхаралаа хандуулагты.

Гансаардаһан үндэр наһатанда, ядуу тулюур байдалтай наһажаал хүнүүдтэ, ветерануудай, үндэр наһатайшуулай, эрэмдэг хүнүүдэй байшангуудта ажаһуугшадта, ветерануудай эмхинүүдтэ, ажалай болон социальна хүгжэлтын зургаануудта энэрхы дулаанаар хандажа, шадаха зэргээрээ туһаламжа үзүүлхыетнай гуйнабди. Таанадай үзүүлһэн али бүхы туһаламжын ядуу тулюур байдалтай наһажаал хүнүүдтэ хүргэгдэхэ байнандань найданабди. Шадал зэргээрээ туһалхадаа, үндэр наһатай зоной байдалые баяртай, зол жаргалтай болгохые оролдохо байнабди. Наһажаал хүнүүдтэ туһалхадаа, таанад өөһэдтөө туһалнабди гэжэ наһажа ябагты.

Ямаршье дэмжэлгэгүй, хамгаалалтагүй эдэ хүнүүдтэ туһалхадаа, таанад энэрхы сэдьхэлэй анхарал хандуулжа байна гээшэт. Мүнөө үедэ бүхы аймагуудай, хотонуудай ажалай болон социальна хүгжэлтын зургаануудта хүдэлдэг пунктнууд үндэр наһатайшуулда энэрхы сэдьхэлэй туһаламжа үзүүлнэ.

Буряад Республикын Ажалай болон социальна хүгжэлтын министерствэдэ бюджедһээ гадуурхи счет нээгдэнхэй:

Улаан-Үдэ хото, «Байкалбанк» АКБ ОАО БИК 04814736, корсчет 30101810200000000736

Текущий счет 40603810600002000039

ИНН 0323080765

Түлбэриин даалгабари дээрэ «Һайн дуранай үргэлнүүд» гэжэ бэшэгдэхэ ёһотой.

Туһаламжа үзүүлхэ байхат гэжэ эртээнһээ найдажа байнаа мэдүүлнэбди.

Буряад Республикада Наһажаал хүнүүдэй уласхоорондын үдэр үнгэргэхэ эмхидхэлэй хороон.

Ургаса
ГАН ГАСУУРАЙ ХЭДЫ

Ивалгын хүдөө ажахын управлениин ахамад агроном Т.Н.ТРАВКИНА

Үмсын үбһэшэн

Л.Я.КЮ, Т.М.ЦОЙ хоёр огород дээрээ

Уһа табилгын арга

Энэ зундаа үзэгдоогүй ехэ ган гасуур, олон тоото түймэрнүүд тохёолдоо гээшэ. Бүхэли зун шахуу тала дайдамнай утаа уняарай мананда хушагдаад, наранай элшэнүүдэй шараханьшье хомор байгаа. Хойшолонгынь: олонхи нютагуудта ургаса бирагүй, үбһэ ногоон муу.

Тиин Ивалгын аймаг энэ талаар ямар байдалтайб гэжэ һонирхон, үнгэрэгшэ неделидэ тус аймагай хүдөө ажахын управлениин ахамад агроном Татьяна Николаевна Травкинада хэдэн асуудалнуудтайгаар хандаһан байнабди.

- Татьяна Николаевна, танай ажахынууд хэр ондо орохонь гээшэб? Сэгнэлтэеэ хэлэжэ үгыт.

- Мүнөө дээрээ Ивалгын аймагта арбан нэгэн ажахынууд тоологдоно. Тэдэнэй юһэниинь ороohото ургамал тариһан юм, теэд ган гасуурhаа боложо, оройдоол гурбандань («Байкал» учхоз, «Селенга» СПК, «Иволгинское» совхоз-техникум) хадаха таряан гараа. Тоо баримтануудые хараад үзэбэл, аймаг дотор бүхыдөө 3226 гектар талмай дээрэ ороohото ургамалнууд, тэрэ тоодо 1747 - шэниисэ, 487-обёос, 425 - ешмээн, 30 - хара таряан, 37 - гэршүүхэ таригдаһан байна. Зүгөөр 2649 гектар талмай дээрэхи ургаса дүрөө гэхэ гү, али хараалагдаһан хэрэглэмжэдээ хүрөөгүй: 1350 гектарай шэниисэ, 868 - обёос, 369 - ешмээн, 25 - хара таряан, гэршүүхэ гараагүй. Тиихэлээрээ оройдоол 577 гектар газарhаа ургаса хуряагдаха юм. Бэшэниинь ногоон тэжээл (зеленко) бэлдэлгэдэ хэрэглэгдэхэ.

Үбһэ хуряалга тухай хэлэхэ болоо hаа, сентябриин арбан долооной байдалаар бүхыдөө 15630 тонно үбһэн абтанхай. Тэрэнэй оройдоол 510 тонныень ажахынууд бэлэдхээ. Нёдондонойхидо орходоо, энэмнай тон бага гээшэ: үнгэрэгшэ намар энэл үедэ 2000 тонно үбһэн абтапхай бэлэй. Үнөөхил ган гасуураймнай хойшолон гаражал байна гүб даа. Тиигэн - иигэн нэгэ толгой мал бүхэн дунда зэргээр 70 процентээр тэжээлээр хангагдахаар хүлеэгдэнэ.

Огородой ургамалнууд уhалууритай хадаа яhала hайн гараа. Аймаг дотор 522,8 гектар талмайе огородой эдеэн эзэлнэ: 282 гектарта хапууста, 95 - морхооб, 63,5 - свекло, 80 - бусад ургамалнууд (үгэрсэ, помидор...). Үгэрсэ, помидор ехэнхидээ үмсын ажахынууд таридаг гээд тэмдэглэе. Гэхэтэй хамта уhалууриин түхеэрэлгэнүүд муу байдалтай. Теэдшье уhан горхонууднай гүйхэн боложо, ядарха сагуудшье үзэгдөө. Жэшээнь, нээмэл акционернэ «Оронго» бүлгэмэйхидэй ургаса гараагүй гэхээр. Гадна «Халюута» СПК жэл бүри огород hуулгадаг аад, энэ хабарhаа уhагүйдэжэ, заншалта тарилгаяа үнгэргөөгүй.

Мүнөө жэл нилээд хатуу зун үзэгдөөл даа. Ган гасуурhаа болоhон гарза 5 млн. 960 мянган түхэригөөр хэмжэгдэнэ. Нёдондо тус хэмжээн 2 млн. 600 мянган түхэриг гэжэ тоологдоhон юм, зүгөөр миллион шахуунь тэхэрюулэгдээ бэлэй. Тиимэhээ тулюур гэhэн сэгнэлтэ үгэхэ баатай болоноб. Ерэхэ хабарай тарилгын хүрэнгэшьегүйбди, энэ ядуу байдалhаа ямар аргаар гарасалдахаяашье хэлэхын аргагүй.

- Татьяна Николаевна, теэд хүдөө ажахынтнай управлени миил хараад hуугаагүй юм бэзэ?

- Үгы бэд даа, шадаха соогоо туhалхаа оролдонобди. Тодорхойлбол, үбhөөр дуталдахаар ажахынуудта бусад аймагуудhаа үбhэ худалдан абаха арга олгонобди. Жэшээнь, «Селенга» СПК Хяагтын аймагhаа 30 тонно абаха болонхой, «Красный Яр» ООО «Кяхтинский» СПК-hаа 100 тонно худалдан абахаар хэлсэнхэй, «Пригородный» СПК Мухар-Шэбэрэй «Искра» СПК-hаа 100 тонно hолоомо асарха юм. Тэрэшэлэн үмсын мал тэжээлээр хангаха арга боломжонуудые бэдэрнэбди. Тиин Оронгын хүдөөгэй захиргаан зондоо гуша-гушан сооткоор сабшалан хубаагаа, «Оронго» ОАО хүдэлмэришэдтөө 123 гектар талмай нэмэжэ үгэhэн байна. Мүн тоhо түлишөөр, трактор машинаар ханганабди. Юунэй түлөө иимэ ажал ябуулагданаб гэхэдэ, ажахынуудайшье, үмсыншье малай толгойн хорохогүйн тула. Теэд яахашье аргагүй, тоонь үсөөлэгдэнэ бэзэ. Зүгөөр үбhөөр дуталдабабди гээд, малаа бултыень «тоншохо» болоо hаа, одоол hалаhан хэрэг гээшэ. Тиимэhээ бүрин бүтэн зандаа ондо орохо дүүрэн хүсэлэнтэйбди.

- Ажахынуудайтнай дунда эрхимүүд бии гээшэ гү?

- Түрүү ажахынуудай нэгэн «Байкал» учхоз болоно. Эдэмнай ороohото таряатай, огородтой, мал адууhаншье байха. Ажалшадынь бэрхэнүүд, оролдосотой, дүй дүршэл ехэтэй, тиимэhээл хэрэгүүдынь урагшатай, бүтэсэтэй гэжэ hанагдана. «Пригородный» СПК-е тэмдэглэхэ шухала. Ороohото ургамалнуудые hуулгадагшьегүй hаа, огородынь эгээл hайнда тоологдодог. Эндэ ехэнхидээ хапууста (62 гектар талмай) таринхай, тиихэдэ 3 гектар газар дээрэ морхооб ургуулаа. Мал ажалшье эрхилдэг юм. «Сэлэнгэ» СПК малаар үсөөншье hаа, ороohо таряанай баян ургаса абадаг заншалтай.

Зүгөөр бусаднай энэ талаар муушаг байдалтай. Илангаяа мүнөө жэл тиимэшэг лэ даа. Жэшээнь, «Гильбира» СПК панхаруутахын туйлда хүрэнхэй, оройдоол 4 гектар талмай дээрэ огородой ургамал таряа. Ехэ сабшалантай аад, малгүй hэн хойноо, газараа ажаhуугшадтаа хубаадаг.

- Ивалгын аймагта хита,хуу, солонгос яhатан газар hайнаар элдэдэг гэhэн суу бии. Энээн тухай танай hанамжа.

- Үнэхөөрөөшье, тэдэ «Ошор-Булаг» СПК-да, «Иволгинское» МУП-да, «Ивалгын» совхоз-техникумдэ огородой ажалда хабаадуулагдадаг. Ямар шалтагаанhааб гэхэдэ, манайхин бага салинhаань боложо, энэ хүдэлмэридэ дурагүй. Харин хитадууд ургасынгаа хахад хубииень өөhэдтөө орхижо, тэрэнээ наймаална. Теэдшье хитадууд газар элдэхэдээ бэрхэ, ямаршье ажалhаа тунхарихагүй, айхагүй, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй зон гэжэ суурхаhаар үнинэй ха юм. Булта иимээр ажалладаг hаамнай, эрхим hэн.

«ГАЗАРАА СЭГНЭЖЭ hУРААГҮЙБДИ»

Татьяна Николаевнатай хөөрэлдэhэнэйнгөө удаа нэн түрүүн Оронго hуурин hаа холо бэшэ оршодог үмсын огородуудта хүрэжэ, Лаврентий Яковлевич Тю Тамара Максимовна Цой хоёртой танилсаабди. Энэ бүлэ арбан дүрбэн жэлэй саана Буряадта нютагжаhаар, газар элдүүрилжэ эхилhэн намтартай. Тэдэ мүнөө жэл хүбүүнгэеэ суг 6,5 гектар талмай дээрэ морхооб, үгэрсэ, хапууста hуулгаа.

- Эндэхи хүрьhэн хүсэтэй, уhаниинь аргагүй сэбэр. Оролдолго гаргабал, лаб баян

5
Шэнгэрийн зүйдэл
Буряад үнэн
25.09.2003
№39(340)
Дүхэриг
№166(20828)

хуряалга - 2003

ТОХЁОЛДООШЬЕ hАА...

ургаса абтуаар. Тиимэhээ бидэ абтамар лэ газартай хүдэлхэ гэжэ шиидээ hэмди, - гээд, Лаврентий Яковлевич хөөрэнэ. - Нёдондонойхидо орходоо, мүнөө жэлэй ургаса нарагүйдэжэ, hанаhандамнай хүрөөгүй. Гэбэшье наймаалха ургаса гараа.

Ургуулhанаа Лаврентий Яковлевичтан ехэнхидээ Шэтын область руу худалдадаг заншалтай. Манайхин балай хэрэглэдэггүй, тиимэhээл үбэлдөө үгэрсэ болон хапуустын дэлгүүрэй сэн үнэтэй байдаг гэжэ ойлгобоб. Мүнөө дээрээ энэ тон шухала асуудал юм. Жэжэ ажахынуудай хүгжэлтые үшөө юун hаатуулнаб гэбэл, тэдэндэ урьhаламжа үгтэдэггүй шахуу.

- Гүрэмнай бидэндэ этигэнэгүй. Нэгэ талаараа зүбшьел даа. Хүн бүхэндэ үгтэхэ мүнгэн үгы гэжэ мэдэнэбди. Зүгөөр ажал хэжэ шадаха, хүдэлхэ дуратайгаа хэрэг дээрээ гэршэлhэн зониие конкурсын ёhоор элирүүлээд, урьhаламжа хэхэдэ яаха юм? Намаар бодобол, би архиншан бэшэб, ажалша хүмүүдтайб, толгой соогоо юу - хэ буйлуулдагби, түсэбүүдшье байха, абаhанаа дуулhан бусааха аргатайб гэhэн бата найдамтайб, - гэжэ Лаврентий Яковлевич хэлэнэ. - Газар худалдаха тухай хуулиин абтабал, би баярлаха hэм. Энэмнай үнэн дээрээ хэлэшэгүй баялиг гээшэл. Бидэ мүнөө болотороо газараа сэгнэжэ hураагүйбди. Тезд хүн гээшэ анханhаа мииитэ юумэндэ гамгүйгөөр, хайша хэрэгээр хандадаг гэжэ бултанда мэдэжэ.

hУРАЛСАЛАЙ - ШЭНЖЭЛГЫН АЖАХЫДА

Филипповэй нэрэмжэтэ Буряадай Гүрэнэй хүдөө ажахын академиин hуралсалай-шэнжэлгын «Байкал» ажахы аймаг соогоо түрүүшүүлэй тоодо ородог юм. Гол ажал ябуулгань - оюутадые hургалга, дүй дүршэл олголго. Гэбэшье ажамидархын тула элдэб янзын ажал эрхилнэ.

Тиин 350 толгой бодото мал, 40 гаргэй адуу барина. 1500 гектар газартай: 500 - ороohото таряанай, 30 - огородой ургамалай, 120 - тэжээл бэлдэлгын, 360 - сабшалангай. Ажахыда 14 трактор, 14 автомашина, hаалиин фермэ, зерноток бии.

Мүнөө жэл 410 гектар талмай дээрэ ороohото ургамалнуудые hуулгаhан hаа, ган гасуурhаа боложо, 250 гектар талмай дээрэhээ ургаса хуряагдаха. Тус ажахын директор Борис Сымжитович Тодорхоевой хэлэhээр, ерэхэ тарилгын хүрэнгэ яhала гараха, бэшыень зондо хубааха юм. Зүгөөр ганда дайрагдаhан газарай гектар бүхэнhөө 10-12 центнер абтахаар хүлеэгдэнэ. Тэжээл бэлдэлгэдэ хэрэгтэй ороohоншье байха.

Малай тэжээл hайн бэлдэгдээ гээд тэмдэглэлтэй. Ажахынхид өөhэдынгөө сабшалангуудhаа 100 тонно үбhэ сабшаад, Хяагтын аймагhаа үшөө 60 тонно бэлэдхээ. Гадна гектар бүхэнhөө 100 центнер силос гараха. Тиин нэгэ толгой мал бүхэн 100 процентээр тэжээлээр хангагдаха юм. Тиимэhээ тэдэ ерэхэ жэл hаамхай үнеэдэйнгээ тоо олошоруулаашье hаа дуратай.

- Бидэ симментал үүлтэрэй үнеэдые баринабди. Мүнөө республика дотор Австралиhаа иимэ үүлтэрэй үнеэд асарагданхай. Тэндэhээ худалдажа абаха hанаан байна, - гэжэ Борис Сымжитович хөөрэнэ. - hүн тухай хэлэхэ болоо hаа, «Гормолзавод» акционернэ бүлгэмдэ тушаагдана. Байгша ондо голландиин hаали нэбтэрүүлжэ, hүнэймнай шанар дээшэлээ. Гадна республика дотор фуражна үнеэн бүхэнhөө тон ехэ hу hаадаг ажахынуудай тоодо орохойбди. Жэшээнь, нёдондо гурбан мянганай хэмжээ гаталаад, мүнөө дүрбэшье мянганда хүргэхэ түсэбүүд бии. Мүн мал ажалай талаар Шэтын областьтой харилсаатайбди. Үхэрнүүдыемнай Агын тойрогой фермерскэ ажахынууд абадаг.

Огородой ургамал hайн тарибал, олзотой ха. Юуб гэхэдэ, «Байкал» ажахы хабарай тарилгын ажал үнгэргэлгэдэ абаhан урьhаламжануудаа (миллион гаран түхэриг) энээгээрээ бултыень хаахаар зэhэнхэй. Огородто ехэнхидээ хапууста таринхай байна. Тиин гектар бүхэнhөө 200 центнер ургаса суглуулхаар хүлеэгдэнэ.

Ажахын бүхы хүдэлмэринүүд оньhожоруулагданхай. Тиимэhээ сэнгүүдэй ургалта ажахынхидай hанаа зобооно. Нёдондо тоhо-түлишэ 8 найман түхэригтэ hаа, мүнөө арбан түхэригөөр дурадхагдана. Элшэ хүсэнэй түлбэри бүри ехээр дээшэлээ: үнгэрэгшэ жэл киловатт/ час 98 мүнгэтэ hаа, мүнөө аяар 2 түхэригтэ болоhхой. Тиихэлээрээ «Байкал» учхоз hара бүхэндэ 45-50 мянган түхэриг хотын элшэ хүсэнэй бүлгэмдэ, гадна 5-7 мянган түхэриг түбэй элшэ хүсэнэй бүлгэмдэ түлэнэ. Хамта дээрээ 60 мянган шахуу түхэриг hара бүхэндэ гаргашалагдана. Огородтоньшье уhалуурийн түхеэрэлгэнүүд элшэ хүсэнэй ашаар хүдэлгэгдэнэ ха юм. Энэ арга ондоогоор hэлгэхэбди даа гэжэ директор хэлэнэ. Гүрүльбэ hуурийнда оршодог огородуудай уhа табилгын (напуск) аргаар уhалагдадаг. Энэ тон hайн, үлүү гаргашагүй арга гээшэ. Зүгөөр hүүлэй гурбан жэлэй хугасаа соо үри шэригүй гарасалдажа, хамаг түлбэринүүдээ саг соонь оруулхаяа оролдодог гээд тэмдэглэе. Тэрэшэлэн нёдондо жэл абаhан урьhаламжаяа хаахын тула Гүрүльбэ hуурийнай hургуулида спортзал барижа үгөө.

- Республикамнай бидэндэ ехэ туhа хүргэдэг. Манай ажахы «Ороohон», «Плодородие», «Мал ажал» гэhэн республикын тусхай программануудта хабаадажа, хүнгэлэлтэтэй урьhаламжануудта хүртэхэ аргатайбди, субсиди абанабди. hүүлэй үедэ ажахымнай лизингээр ДТ-75 трактортай, комбайнтай болонхой, үриеэ бултыень түлөөбди. Сэхыень хэлэхэдэ, мииин hууhан хүндэ дээрэhээ юуншье унадаггүй гээшэ ааб даа. Зорилгоёо бэелүүлхын тула гүйхэ-харайха, hайн дүнгүдые харуулхын тула өлон шиидхэгдээгүй асуудалнуудые дабажа гараха хэрэгтэй. Ерэдүйн түсэбүүд гэхэдэ, саашадаашье ажалаа амжалтатайгаар үргэлжэлүүлхэ, малаа олошоруулха, баян ургаса абахаяа оролдохо, нэгэ үгөөр хэлээ hаа - ажал, үшөө дахин ажал, - гэжэ Борис Сымжитович хэлэнэ.

Энэ удэрнүүдтэ «Байкал» учхоз ороohото таряагаа хадажа захаланхай. Үни хада зahабарилагдаад, бэлэн жагсаhан гурбан комбайн алтан таряан соогуур тамарна ёhотой. Дүн хамта хаража үзэхэдэ, бусадта орходоо, энэ ажахы яhала барагаар ондо орохонь гээшэ: Малынь үбэлэй тэжээлээр дүүрэн хангагданхай, үри шэришье гэжэ үгы, ороohоёо хадагалха газартай.

Бүхыдөө Ивалгын аймаг ган гасуурhаа нилээд ехээр хохидол үзөөшье hаа, саашадаа байдалынь зahарха бэзэ гэжэ найдая.

Дарима ЦЫБИКДОРЖИЕВА.
Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ фото.

«Байкал» учхозой директор Б.С.ТОДОРХОЕВ

Үмсын үбhэшэдэй халуун хаha

Баян ургаса

Ардан АНГАРХАЕВ

МОЛНИИ И ЛИСТЬЯ

(Продолжение. Начало в №№ 27(328), 28(329), 29(330), 30(331), 31(332), 32(333), 33(334), №34(335), №35(336) № 36(337), №37(338), № 38(339).

Как давнишних друзей, как родных, встретил Тулаевых генерал Г.Н. Шинкаренко, заместитель командира по политчасти, начальник политотдела 188-й дивизии. Он выглядел гораздо моложе своих лет - вроде бы ему не больше пятидесяти - стройный, подтянутый, крепкий. Чувствовалось, что он очень культурный, широко образованный, умеющий с людьми войти в контакт человек. Тулаевы и он не были очно знакомы, зато неоднократно они переписывались. Он посылал семье Героя разные материалы о нем, и они печатались в нашей печати, главное, он приглашал их к себе в гости в Москву. У нас было чувство

Г.Н. Шинкаренко.

давнишней дружбы, радостно было осознавать, что она, эта дружба, идет незримо, по линии духа, от отца, от человека, который смог завязать такую дружбу, идущую к другому поколению цепью - непросто ее разорвать...

Генерал нас обрадовал вдвойне: всем нам подарил свою только что вышедшую книгу в серии «Военные мемуары». Она называлась «Несущие факел». Несколько страниц было отведено Ж. Тулаеву. Там же была помещена фотография, на которой были запечатлены Ж. Тулаев и командующий фронтом генерал Курочкин после вручения Герою Золотой Звезды. Страницы, написанные документально, зримо - первая встреча Шинкаренко и Тулаева, эпизоды из боевой жизни, интересная история с оптическим прицелом, подаренным австрийцем, воином-интернационалистом, бурятскому снайперу (прицел-то был из Берлина!) - не могли нас не взволновать. Думаю, что это представляет ценность для всего народа...

Ничто не ускользало от нашего внимания и восприятия - каждый штрих, вроде бы даже незначительная мелочь, мы понимали, что оказались в немеркнущем свете славы мужа, отца и великого земляка. Например, нас посадили в столовой в том отделении, что было отведено самым почетным гостям. «Не чувствуете ли себя генералами?» - шутил Ш. Байминов, глазами показывая на людей с золотыми погонами, на которых внушительно поблескивали крупные звезды.

Тулаев Владимир-старший стал неразлучен с Павлом Яковлевичем Дыниным - тоже они заочно были знакомы. Военный журналист, редактор полковой и дивизионной газет, пожалуй, он наиболее верно представлял тот период жизни Тулаева: много интересного с неожиданными деталями рассказывал он, что ж, профессионал!.. Павла Яковлевича радовало то, что один из сыновей стал журналистом, редактором газеты, вдобавок еще писателем. «Отец у тебя был с особенным воображением... Наверное, был душой компании в родных местах, - спрашивал он у Владимира-старшего и смотрел на Владимира-младшего, вокруг которого, где бы он ни появлялся, образовывался плотненький круг слушателей. - Энергии у вашего отца было столько, что хватило бы на десятерых... Приятно было с ним, легко и доступно... Заряд какой-то получаешь... Широкая натура... То, что младший брат твой строитель, инженер, примечательно... Сестра тоже с высшим образованием?.. Ветеринар?.. Так и должно быть!».

Второй день начался с юбилейного парада. Строгими квадратами выстраивалось войско на широком бетонированном плацу. Заиграл оркестр и пришли в движение солдаты и офицеры - слаженно и величаво. В рядах в большинстве своем были офицеры. «У нас 70-80 процентов офицерский состав, - сказали нам. - Такова специфика службы... Наши ракеты могут поразить любую точку земного шара... Соединение номер один - считают нас среди ракетно-ядерных частей стратегического назначения... у нас в Союзе...».

Нарастала в душе гордость за этих ребят, людей, владеющих самым современным оружием, которые заставляют других, имеющих такое же оружие и могущих стать нашими врагами, уважать нас. Законной была и гордость за тех, кто стоял у истоков соединения, высоко нес знамя 188-й дивизии через пламя войны. На плацу на высоких постаментах были воздвигнуты бюсты трех Героев Советского Союза дивизии - Ж.Тулаева, Ф.Чегодаева, Я. Устюжанина. Перед ними проходили ряды парада. Они отдавали им честь. Они выше поднимали их славу!

На праздничной трибуне стояло командование соединения, почетные гости. Особенно трогательно было смотреть на простых, уже пожилых женщин - вдову Ф. Чегодаева и Гарму Дашеевну Тулаеву, перед которыми проходила эта молодая живая сила, они чествовали их, и не каждому суждено удостоиться такой высокой чести...

Много было волнующих минут в те дни. Иногда просто не верилось, что нам выпала такая счастливая доля встречаться с людьми, которые были вместе с Тулаевым в те суровые дни 1942-1943 годов на Северо-Западном фронте в районе г. Демянска, таким образом, из уст живых свидетелей услышать рассказы, воскрешающие действительность тех лет. Чего греха таить, многое из боевых эпизодов Героя обрастало разными штрихами и даже написанное вызывало вопрос: какая же часть из них правда, а какая красивая легенда - законный шлейф всего героического...

Например, мы с детства знали, что Жамбал Тулаев выходил на дуэль с фашистским снайпером-асом из Берлина, поразил его на третьи сутки. Замирало сердце, когда его однополчане сами нам рассказали об этом - ведь мы и намека не давали к этому эпизоду! Мы еще узнали (притом услышали впервые!), что немцы в то время установили цену за голову Тулаева в немецких марках и объявляли об этом по рупорам, установленным на своей передовой, и разбрасывали листовки: кто с этой листовкой и с головой Тулаева перейдет к нам и т.д. Также мы узнали, какой тяжелый труд был у снайпера на Северо-Западном фронте, где, как шутили бойцы, «бог в спешке забыл отделить землю от воды». Снайпер круглые сутки лежал почти что в воде, лежал не шевелясь, выжидая свою «дичь». «Мы сразу же отдавали все, чтобы снайпер скинул всю одежду, на которой не оставалось ни одной сухой ниточки, и переоделся во все новое и теплое, - рассказывала Ольга Павловна Мажуга, которая в то время была медсестрой, ныне врач. - Тулаев был всегда с юмором, шумотной такой, всегда находил острое словечко, чтобы как-то задеть тебя, расшевелить, развеселить. Он все время мне говорил: «Оля, подай самую лучшую теплую, самую красивую фуфайку, я хочу нравиться вам, сестричкам моим!..». Рассказывали, как подсчитывали, вернее, фиксировали каждый счет снайпера наши наблюдатели-«кукушки», сидя на высоких деревьях с биноклями - так что переврать о своих подвигах было невозможно. Поразительно, но до мельчайших деталей была просчитана жизнь и работа на грани смерти - да, были времена!

Мы поняли, что снайпер, особенно на Северо-Западном фронте, ценился не только за то, что он уничтожал живую силу, но и производил дезорганизующий противника эффект, наводил страх, деморализовывал, «снимал» офицеров, уже свыкшихся с обстоятельствами на этом участке фронта, поэтому набравших нужного командирского опыта против наших войск. Здесь и был убит один из высокопоставленных генералов вермахта.

Недаром на этом фронте уделялось огромное значение снайперскому движению. Именно на этом фронте прогремела слава Цырендаши Доржиева, который выступил инициатором движения. И у Ж. Тулаева было много учеников, в том числе из Бурятии, В. Дамдинов, Д. Ухинов, Д. Будаев и другие. В музее боевой и трудовой славы соединения был отведен целый уголок Ж.Тулаеву и его ученикам. Знакомясь с документами, перечитывая фамилии наших бурят-земляков, представляешь, какой ценой была завоевана победа и какой большой вклад внес наш народ.

Видели мы, как пожилая женщина, все еще сохраняющая былую красоту, служившая вместе с Жамбалом Ешеевичем, прослезилась, задержавшись перед этими экспонатами...

Хорошо продуманное мероприятие провели во Дворце культуры: выступления ветеранов и нынешнего поколения защитников Родины, концерт. Умелое ведение вечера культработниками создало истинно теплую, праздничную атмосферу. По сценарию нам предоставили важную, эффектную часть вечера. Всю нашу делегацию отдельно пригласили на сцену, представили залу, и ведущий смог выстроить интересную, содержательную беседу с нами. Когда Тулаев Владимир-младший сказал, что у отца его номер Золотой Звезды 857, в зале раздались дружные аплодисменты, которые долго продолжались под высокими сводами Дворца. Да, люди понимали, что Тулаев получил ее, когда еще их давали очень скупо. Ведь в битве под Москвой ее получили всего 200 солдат и офицеров.

О героизме, об истоках героического зашел разговор за ужином, который мы дали однополчанам Жамбала Ешеевича...

Мы выехали из дома, заранее спланировав, что нам надо как-то встретиться с теми людьми, которые лично знали Тулаева, в более интимной обстановке. Мы запаслись разными подарками и сувенирами.

«Конечно, он был охотником знаменитым, таким образом он и был подготовлен к тому, чтобы стать Героем», - заметил, за ужином генерал М.С. Мажуга. Мы согласились, но решили немного сделать экскурс в историю бурят: Тулаев из рода сагаантан, что из племени хонгоодор (хонгират), а оно упоминается еще в «Сокровенном сказании монголов» и в «Сборнике летописей» Рашид-ад-дина, это племя коренное монгольское, то есть входит в основной костяк монгольских племен (их шестеро), составивших первое монгольское общественное образование, приведших к образованию державы Чингисхана. Также мы рассказали о Гэсэре. Говорили о том, что только из нашего района к званию Героя были представлены еще двое, есть полный кавалер ордена Славы С.Х. Булутов, а по числу награжденных боевыми орденами и медалями наши ветераны имеют полное право гордиться. К тому же тункинец удостоен звания Героя Монголии. «Теперь нам стало ясно, откуда истоки героизма, отчего Тулаев был исключительной личностью», - промолвил задумчиво генерал.

- Мне сейчас вспомнилось другое, имеющее прямое отношение к тому, о чем мы сейчас говорим, - вдруг сказал генерал Шинкаренко. - Сама земля ваша дает силу...

К нам на фронт завезли монгольских лошадок, маленьких, но с густыми волнистыми гривами и хвостами, говорили, что это подарок монгольского руководителя Чойбалсана... Мы с пренебрежением глядели

С.Х. Булутов.

на них, ведь не выдерживали здешние непролазные болота сильные и красивые кони и донские, и центральнороссийские.

Генерал с улыбкой продолжил рассказ о том, что на самом деле эти-то монгольские лошадки стали основным «транспортом» на фронте. Им были нипочем болота, они умели ходить по кочкам, не увязали в местах грязи, воды и трав... Бойцы уже не «добывали» мешки с продовольствием из трясин, в которые они уходили, даже не оставляя заметного следа, сброшенные с самолета.

Эти кони были неприхотливы к еде, поедали и болотную траву, как козы, общипывали кусты, вставали на задние ноги, доставали листья с деревьев. Поразительно, когда их задевала пуля, они лечили себя, облизывая рану, как собака.

Однополчане нашего героя-земляка были удивлены и еще одним случаем.

Шла встреча ветеранов с воинами соединения. Здесь было две или три казармы - больше ничего. А под землей в шахтах «сидели» стратегические ракеты.

Вокруг стояли солдаты. Среди них я заметил парней с монголоидными чертами лица. Я сказал своим, что я сейчас найду бурята. А они молча улыбнулись, ведь мы уже знали, что в соединении нет наших молодых земляков.

- Предлагаю пари: вот я прямо безошибочно подойду к солдату-буряту, - говорил я.

И, действительно, подошел к одному из монголоидов и спросил его фамилию.

- Шонхоров, - твердо ответил тот.

- Бурят?!

- Калмык.

- Вы все калмыки, - указал я взглядом на других азиатов.

- Один из них калмык. Другие из Узбекистана... Знаю, что вы буряты, - очень серьезно сказал парень и добавил довольный, - и я скоро уже буду дома. Дембель...

По монгольскому обычаю я дал парням деньги... И парням из Узбекистана, потомкам монгольских племен.

Поздно вечером после окончания мероприятия мы садились в автобус, а парни из Калмыкии провожали нас.

- Неужели буряты? - спросили нас ветераны.

- Нет, калмыки, - отвечали мы.

(Продолжение следует).

ПРОГРАММА ТЕЛЕПЕРЕДАЧ

Понедельник, 29

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 «Доброе утро»
09.00 Новости
09.10 «Человек и закон»
10.00 Новости
10.20 Х/ф «В движении»
12.10 Теория невероятности
12.40 Следствие ведет Колобков
13.00 Новости
13.20 «Город женщин»
14.00 Стивен Спилберг представляет: «Дети из бездны»
15.00 «Пестрая лента». Зиновий Гердт
16.00 Новости
16.20 «Фабрика звезд-3»
16.40 «Ералаш»
17.00 Т/с «Берег мечты»
18.00 «Большая стирка»
19.00 Новости
19.30 «Шутка за шуткой»
20.00 Т/с «Земля любви, земля надежды»
21.00 Жди меня
22.00 Время
22.30 Т/с «Две судьбы»
23.40 Театр кукол
00.10 Криминальная Россия. «Злодей на все времена»
00.40 Искатели. «Узница царицы Анны»
01.10 «Человеческие инстинкты». Фильм 1-й
02.00 Исторический фильм «Класс - 61»

«Россия»

06.00 «Доброе утро, Россия!»
06.10, 06.45, 07.15, 07.45, 08.15, 08.45, 09.10 Вести-Бурятия
09.45 х/ф «Девчата»
11.40 «В «Городке»
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 «Короткое замыкание»
13.50 ВЕСТИ НЕДЕЛИ
14.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 «Что хочет женщина»
16.30 Т/с «Леди Бомж»
17.25 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/с «Бандитский Петербург». Фильм 1-й «Барон»
19.10 Т/с «Ундина»
20.00 Т/с «Комиссар Рекс»
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.55 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха» 1-я серия
23.00 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Игра в кошки мышки». 1-я серия
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 «Мятеж 93-го». Фильм первый
01.15 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
01.30 «Народный артист»
01.40 «Футбол России»
02.15 «Синемания»
02.45 Х/ф «Саломея»
04.25 «Дорожный патруль»
04.40 «Евроньюс»
05.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Т/с «Приключения черного мустанга»
07.30 Мультфильмы.
08.00 М/с «Приключения Вуди и его друзей»
08.30 Т/с «Друзья»
09.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
17.00 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
18.00 Т/с «Друзья»
18.30 Т/с «Томми-оборотень»
19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 33 квадратных метра
20.30 Истории в деталях
21.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
22.00 Х/ф «Феррис Бьюллер берет выходной»
00.30 Детали
01.00 Т/с «Энтерпрайз»

НТВ

07.00 Утро на НТВ
09.50 «Личный вклад»
11.00 «Сегодня утром»
11.25 «Преступление в стиле «модерн». Лидвалиада»
11.55 Боевик «Агент национальной безопасности-3. Игра»
13.00 «Сегодня»
13.30 Ким Ин Хо в боевике «Мастер Востока»
15.25 «Собаки страшные». Профессия-репортер
15.45 «По праву»
16.00 «Сегодня»
16.35 «Существо из ниоткуда». Ток-шоу «Принцип домино»
18.00 «Сегодня»
18.25 Т/с «Суперпинонки»
19.25 «Внимание: розыск!». Казанский терминатор
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV. Сальдо-бульдо», 1-ая часть
21.40 Т/с «Черный ворон»
23.00 «Сегодня»
23.40 «Красная стрела»
00.00 «Новейшая история. Приговоренные жить»
01.10 «Сегодня»
01.45 Гордон

Тивиком

07.20 «Лоск»
07.30 «Школьное ТВ»
08.00 М/с «Коты-самураи»
08.30 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
09.00 М/с «Близнецы судьбы»
09.30 Т/с «Главные роли»
10.30 «24»
10.50 Т/с «Малкольм посредине»
11.20 Боевик «Гладиатор-2000»
13.25 «Дикая планета»
14.00 Т/с «Истинная любовь»
14.55 «Классика юмора»
15.30 «24». «Лоск»
15.50 Т/с «Вкус убийства»
17.00 М/с «Супершоу братьев Марио»
17.25 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
17.50 М/с «Маска»
18.20 Х/ф «Как закалялась сталь»
19.55 «Лоск»
20.05 Музыкальные поздравления.
20.30 «Календарь работ от А.Кушнарева»
20.55 М/с «Симпсоны»
21.20 Т/с «Зачем тебе алиби?»
22.30 «24». «Лоск»
23.05 Х/ф «Крокодил-2: Смертельный танец»
01.10 «24»
01.30 «Лучшие шоу мира»

Ариг Ус

07.55 «Глобальные новости»
08.00 М/ф «Ну, погоди», 1 с.
08.15 М/с «Ох уж эти дети»
08.45 М/с «Семейка Торнберри»
09.05 М/с «Эй, Арнольд»
09.30 Мамина школа
09.45 Формула успеха. Жизнь без риска
10.00 Завтрак с Дискавери
11.00 Х/ф «Система Ниппель»
13.15 М/с «Ох уж эти дети»
13.40 М/с «Котопес»
17.00 Т/с «Новая волна»
18.00 Победоносный голос верующего
18.30 М/с «Мочалка Боб Квадратные штаны»
19.00 «Бремя денег»
20.00 «Знакомые незнакомки»
20.20 Формула успеха
20.30 «Восточный экспресс»
21.00 «Окна»
22.00 «ДОМ»
23.00 Х/ф «Блеф». Жизнь без риска

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»

Цены действительны с 24 сентября по 1 октября.

Бельевой трикотаж (детские, взрослые)	
Трико х/б мужские	**низкие цены**
Колготки эластик от № 2 до № 8	**низкие цены**
Колготки х/б, п/ш детские и взрослые	**от 58 руб.**
Носки х/б, п/ш, махровые детские и взрослые	**от 8 до 90 руб.**
Носки эластик, подледники	**низкие цены**
Туфли мужские	
летние сандалии - 50 моделей	**низкие цены**
Кроссовки детские и взрослые	**низкие цены**
Обувь резиновая (сапоги детские, женские, мужские, рабочие, рыбацкие)	**от 118 руб.**
Сапоги кирзовые, крем для обуви	**низкие цены**
Ботинки ОМОН (юфть)	**от 798 руб.**
Обувь комнатная детская, женская, мужская	**низкие цены**
Сапоги суконные детские, женские, мужские	**низкие цены**
Сапоги зимние женские производство России и импортные, 40 моделей	**низкие цены**
Сапоги и ботинки зимние мужские, 35 моделей	**низкие цены**
Обувь зимняя на мальчиков и девочек	**низкие цены**
Теплое мужское белье	**низкие цены**
Рейтузы шерстяные женские	**низкие цены**

Сезонные скидки!

ул. Сахьяновой, 6 «а», ост. «ПОШ», с обр. стороны Геолог. института, тел.: 43-43-86,
ул. Гагарина, 37, тел.: 26-30-87 (напротив магазина «Юбилейный»),
ул. Столичная, 1 (машзавод), тел.: 25-10-70. РАБОТАЕМ БЕЗ ВЫХОДНЫХ.
Ул. Куйбышева, 28 (рядом с центральным рынком).

Лиц. №1500-Д от 25.01.99г.

• ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Вторник, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 «Доброе утро»
09.00 Новости
09.10 Т/с «Земля любви, земля надежды»
10.00 Новости
10.20 Т/с «Две судьбы»
11.20 Воины империи. Суперфильм «300 спартанцев». 1-я серия
12.40 Дисней-клуб: «Ким Пять-с-плюсом»
13.00 Новости
13.20 «Город женщин»
14.10 «Шутка за шуткой»
14.40 Детектив «Роман без окончания»
16.00 Новости
16.20 «Фабрика звезд-3»
16.40 «Ералаш»
17.00 Т/с «Берег мечты»
18.00 «Большая стирка»
19.00 Новости
19.20 «Кумиры»
19.50 Т/с «Земля любви, земля надежды»
20.50 Т/с «Убойная сила.» Золотая обойма
22.00 Время
22.30 Т/с «Две судьбы»
23.30 «Спецназ ВДВ. Спасти любой ценой». Фильм 1-й
00.30 «Время»
00.50 «На футболе»
01.20 «Сканер»
01.50 «Фабрика звезд-3»
02.10 Комедия «Камуфляж»

«Россия»

06.00 «Доброе утро, Россия!»
06.10, 06.45, 07.15, 07.45, 08.15, 08.45, 09.10 Вести-Бурятия
09.45 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха» 1-я серия
10.50 «Не скуЧАЙ!»
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 «Короткое замыкание»
13.50 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Игра в кошки мышки». 1-я серия
14.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 «Что хочет женщина»
16.30 Т/с «Леди Бомж»
17.25 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/с «Бандитский Петербург». Фильм 1-й «Барон»
19.10 Т/с «Ундина»
20.00 Т/с «Комиссар Рекс»
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.55 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха»
23.00 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Игра в кошки мышки».
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 «Мятеж 93-го»
01.15 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
01.30 «Народный артист»
01.40 Триллер «Нарушительница»
03.40 Дневник Международного турнира по теннису «Кубок Кремля - 2003»
04.05 «Дорожный патруль»
04.20 Т/С «Ангелы Чарли»
05.15 Т/с «Команда спасения 77»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Т/с «Приключения черного мустанга»
07.30 Мультфильмы.
08.00 М/с «Приключения Вуди и его друзей»
08.30 Т/с «Друзья»
09.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
17.00 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
18.00 Т/с «Друзья»
18.30 Т/с «Томми-оборотень»
19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 33 квадратных метра
20.30 Истории в деталях
21.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
22.00 Х/ф «Хочешь знать тайну?»
00.00 Т/с «Секс в большом городе»
00.30 Детали
01.00 Т/с «Энтерпрайз»

НТВ

07.00 Утро на НТВ
09.45 Т/с «Черный ворон»
11.00 «Сегодня утром»
11.25 «Намедни»
13.00 «Сегодня»
13.35 «Красная стрела»
13.45 Ток-шоу «Страна советов»
14.35 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV»
15.40 «По праву»
16.00 «Сегодня»
16.35 Долой комплексы! «Ток-шоу «Принцип домино»
18.00 «Сегодня»

БГТРК
18.25 «Молодежь Бурятии»
18.45 Энергия Бурятии
19.00 Вести Бурятии. Дежурная часть
19.10 «Твой шанс»

НТВ
19.25 «Территория выживания»
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV. Сальдо-бульдо»
21.30 Т/с «Черный ворон»
22.45 «Красная стрела»
23.00 «Сегодня»
23.50 Гордон
00.55 «Сегодня»
01.20 Футбол. Лига чемпионов. «Локомотив» (Россия) - «Арсенал» (Англия). Прямая трансляция
03.30 «Кома. Это правда»

Тивиком

07.50 «Лоск»
08.00 М/с «Коты-самураи»
08.30 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
09.00 М/с «Близнецы судьбы»
09.30 Т/с «Главные роли»
10.30 «24»
10.50 Т/с «Малкольм посредине»
11.20 Х/ф «Крокодил-2: Смертельный танец»
13.25 «Дикая планета»
14.00 Т/с «Истинная любовь»
14.55 «Очевидец»
15.30 «24». «Лоск»
15.50 Т/с «Зачем тебе алиби?»
17.00 М/с «Супершоу братьев Марио»
17.25 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
17.50 М/с «Маска»
18.20 Х/ф «Как закалялась сталь»
19.55 «Лоск»
20.05 Музыкальные поздравления
20.30 «24»
20.55 М/с «Симпсоны»
21.20 Т/с «Зачем тебе алиби?»
22.30 «24». Лоск, Погода.
23.05 Триллер «Шесть»
01.30 «24»

Ариг Ус

07.30 «Восточный экспресс»
07.55 «Глобальные новости»
08.00 М/ф «Ну, погоди»
08.15 М/с «Ох уж эти детки»
08.40 М/с «Семейка Торнберри»
09.05 М/с «Эй, Арнольд»
09.30 «Восточный экспресс»
09.50 Формула успеха. Жизнь без риска
10.00 «Завтрак с Дискавери»
11.05 Х/ф «Блеф»
13.15 М/с «Ох уж эти детки»
13.40 М/с «Котопес»
14.05 Т/с «Комиссар Шиманski»
17.00 Т/с «Новая жертва»
18.00 Победоносный голос верующего
18.30 М/с «Мочалка Боб Квадратные штаны»
18.55 Формула успеха
19.00 «Запретная зона»
20.00 «Будни»
20.30 «Восточный экспресс»
21.00 «Окна»
22.00 «Дом»
23.00 Х/ф «Невероятная правда». Жизнь без риска
01.05 Т/с «Первая волна»

Среда, 1

первый канал

07.00 «Доброе утро»
09.00 Новости
09.10 Т/с «Земля любви, земля надежды»
10.00 Новости
10.10 Т/с «Две судьбы»
11.10 Воины империи. Суперфильм «300 спартанцев»
12.40 Дисней-клуб: «Чудеса на виражах»
13.00 Новости
13.20 «Город женщин»
14.00 «Кумиры»
14.30 Комедия «Русское чудо»
16.00 Новости
16.20 «Фабрика звезд-3»
16.40 «Ералаш»
17.00 Т/с «Берег мечты»
18.00 «Большая стирка»
19.00 Новости
19.20 Смехопанорама
20.00 Т/с «Земля любви, земля надежды»
20.50 Т/с «Убойная сила». Золотая обойма
22.00 Время
22.30 Т/с «Две судьбы»
23.30 «Спецназ ВДВ . Спасти любой ценой»
00.30 «Время»
00.50 Д/ф «Охотники за уликами»
01.20 «Формула власти». Президент Коста-Рики
01.50 «Фабрика звезд-3»
02.10 Боевик «Правосудие одиночки»

«Россия»

06.00 «Доброе утро, Россия!»
06.10, 06.45, 07.15, 07.45, 08.15, 08.45, 09.10 Вести-Бурятия
09.45 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха»
10.50 «Сам себе режиссер»
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 «Короткое замыкание»
13.50 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Игра в кошки мышки».
14.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 «Что хочет женщина»
16.30 Т/с «Леди Бомж»
17.25 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/с «Бандитский Петербург». Фильм 1-й «Барон»
19.10 Т/с «Ундина»
20.00 Т/с «Комиссар Рекс»
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.55 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха»
23.00 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Аптечный картель». 1-я серия
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 «Авторитет с Дмитрием Киселевым»
00.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
01.05 «Народный артист»
01.20 Комедия «Колесо любви»
03.05 Дневник Международного турнира по теннису «Кубок Кремля - 2003»
03.30 «Дорожный патруль»
03.50 Т/с «Ангелы Чарли»
04.45 Т/с «Команда спасения 77»
05.30 «Евроньюс»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Т/с «Приключения черного мустанга»
07.30 Мультфильмы.
08.00 М/с «Приключения Вуди и его друзей»
08.30 Т/с «Друзья»
09.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
17.00 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
18.00 Т/с «Друзья»
18.30 Т/с «Томми-оборотень»
19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 33 квадратных метра
20.30 Истории в деталях
21.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
22.00 Х/ф «Убить миссис Тингл»
00.00 Т/с «Секс в большом городе»
00.30 Детали
01.00 Т/с «Энтерпрайз»

НТВ

07.00 Утро на НТВ
09.50 Т/с «Черный ворон»
11.00 «Сегодня утром»
11.25 «Растительная жизнь»
12.05 «Кулинарный поединок. Виктор Салтыков - Ирина Илюхина»
13.00 «Сегодня»
13.45 Ток-шоу «Страна советов»
14.45 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV»
15.45 «По праву»
16.00 «Сегодня»
16.35 «Секс по-русски». Ток-шоу «Принцип домино»
18.00 «Сегодня»
18.30 Т/с «Спасатели. Критическая масса», 1 серия
19.30 «Чистосердечное признание»
20.00 «Сегодня»
20.45 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV. Изгой»
21.55 «Черный октябрь Белого дома», 1 серия
23.00 «Сегодня»
23.40 «Черный октябрь Белого дома»
00.45 «Сегодня»
01.15 Гордон
02.20 Дневник лиги чемпионов
03.20 Т/с «За гранью возможного»

Тивиком

07.50 «Лоск»
08.00 М/с «Коты-самураи»
08.25 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
09.00 «Близнецы судьбы»
09.30 «Классика юмора»
10.30 «24»
10.50 Т/с «Малкольм посредине»
11.15 комедия «Бал идиотов»
13.30 «Дикая планета»
14.00 Т/с «Истинная любовь»
14.55 «Такая профессия»
15.30 «24». «Лоск»
15.50 Т/с «Зачем тебе алиби?»
17.00 М/с «Супершоу братьев Марио»
17.25 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
17.50 М/с «Маска»
18.20 Х/ф «Как закалялась сталь»
19.55 «Лоск»
20.05 «Музыкальные поздравления»
20.30 «24»
20.55 М/с «Симпсоны»
21.20 Т/с «Зачем тебе алиби?»
22.30 «24». «Лоск»
23.05 Боевик «Стикс»
01.10 «24»

Ариг Ус

07.30 «Восточный экспресс»
07.55 «Глобальные новости»
08.00 М/ф «Ну, погоди»
08.15 М/с «Ох уж эти детки»
08.40 М/с «Семейка Торнберри»
09.05 М/с «Эй, Арнольд»
09.30 «Восточный экспресс»
09.50 Формула успеха. Жизнь без риска
10.00 Завтрак с Дискавери
11.05 Х/ф «Невероятная правда»
13.15 М/с «Ох уж эти детки»
13.40 М/с «Котопес»
14.05 Т/с «Комиссар Шимански»
17.00 Т/с «Новая жертва»
18.00 Победоносный голос верующего
18.30 М/с «Мочалка Боб Квадратные штаны»
18.55 Формула успеха
19.00 «Бремя денег»
20.00 «Будни»
20.30 Восточный экспресс
21.00 «Окна»
22.00 «Дом»
23.00 Х/ф «Барни и его маленькие неприятности». Жизнь без риска
01.0 Т/с «Первая волна»

Специальное предложение для малого бизнеса

пакет систем КОНСУЛЬТАНТ плюс **со скидкой 50 %**

решайте исход партии её начала

КонсультантПлюс Российское Законодательство все правовые акты, составляющие основу российского законодательства

КонсультантБухгалтер ВопросыОтветы – консультации по бухучету и налогообложению

КонсультантПлюс РегиональныйВыпуск – документы государственной власти и местного самоуправления Республики Бурятия

КонсультантБухгалтер КорреспонденцияСчетов – обоснованные схемы отражения в бухгалтерском учете финансово-хозяйственных операций

ПЛЮС

КонсультантПлюс КомментарииЗаконодательства постатейные комментарии к законам и кодексам

КонсультантСудебнаяПрактика

Деловые бумаги типовые формы, бланки, образцы деловой документации

ЗАО **"Финансовая компания "Улан-Удэ"**
пр.50-летия Октября, 21а
т.44-96-47
44-96-25

• ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Четверг, 2

первый канал

07.00 «Доброе утро»
09.00 Новости
09.10 Т/с «Земля любви, земля надежды»
10.00 Новости
10.10 Т/с «Две судьбы»
11.10 Воины империи. боевик «Викинги». 1-я серия
12.20 «Ералаш»
12.40 Дисней-клуб: «Базз и его команда»
13.00 Новости
13.20 «Город женщин»
14.00 Смехопанорама
14.30 Комедия «Русский счет»
16.00 Новости
16.20 «Фабрика звезд-3»
16.40 «Ералаш»
17.00 Т/с «Берег мечты»
18.00 «Большая стирка»
19.00 Новости
19.30 Просто смех!
20.00 Т/с «Земля любви, земля надежды»
20.50 Т/с «Убойная сила». Золотая обойма
22.00 Время
22.30 Т/с «Две судьбы». Закл. серия
23.30 «Человек и закон»
00.30 «Время»
00.50 Ударная сила. «Смертельный луч»
01.20 Проводник. «Прыжки с Останкинской башни»
01.50 «Фабрика звезд-3»
02.10 Триллер «Вор»

ПСИХОТЕРАПЕВТ
кандидат медицинских наук
ГАСЬКОВ В.С.

Лечение от алкоголизма, табакокурения, неврозов.

Поликлиника больницы скорой помощи.

Ежедневно - с 16 до 18 ч.
Суббота - с 10 до 14 ч.
Тел.: 37-18-55.

«Россия»

06.00 «Доброе утро, Россия!»
06.10, 06.45, 07.15, 07.45, 08.15, 08.45, 09.10 Вести-Бурятия
09.45 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха»
10.50 «Комната смеха»
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 «Короткое замыкание»
13.50 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Аптечный картель». 1-я серия
14.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 «Что хочет женщина»
16.30 Т/с «Леди Бомж»
17.25 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/с «Бандитский Петербург»
19.10 Т/с «Ундина»
20.00 Т/с «Комиссар Рекс»
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.55 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха»
23.00 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Аптечный картель».
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
00.35 «Народный артист»
00.45 Х/ф «Адаптация»
03.05 Дневник Международного турнира по теннису «Кубок Кремля - 2003»
03.30 «Дорожный патруль»
03.50 Т/с «Ангелы Чарли»
04.45 Т/с «Команда спасения 77»
05.25 «Евроньюс»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Т/с «Приключения черного мустанга»
07.30 Мультфильмы.
08.00 М/с «Приключения Вуди и его друзей»
08.30 Т/с «Друзья»
09.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
17.00 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
18.00 Т/с «Друзья»
18.30 Т/с «Томми-оборотень»
19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 33 квадратных метра
20.30 Истории в деталях
21.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
22.00 Х/ф «Три ниндзя. Жаркий полдень на горе Мега»
00.00 Т/с «Секс в большом городе»
00.30 Детали
01.00 Т/с «Энтерпрайз»

НТВ

07.00 Утро на НТВ
09.50 Т/с «Черный ворон»
11.00 «Сегодня утром»
11.25 Олег Басилашвили. «Женский взгляд»
12.00 «Квартирный вопрос. Из жизни дачников»
13.00 «Сегодня»
13.30 «Красная стрела»
13.40 «Страна советов»
14.40 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV»
15.50 «По праву»
16.00 «Сегодня»
16.35 «Легко ли жить в деревне?». Ток-шоу «Принцип домино»
18.00 «Сегодня»

БГТРК

18.30 Бамбаахай
18.40 «Тайзан». На стыке веков
19.00 Твой шанс. Прямой эфир
19.10 Мунхэ зула

НТВ

19.35 «На память о бунте». Профессия - репортер
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV. Смертельная болезнь»
21.50 Т/с «Черный ворон»
23.00 «Сегодня»
23.40 «Красная стрела»
23.50 «К барьеру!»
01.00 «Сегодня»
01.35 «Ночные музы»
02.10 «Стиль от...» Ренаты Литвиновой
02.20 «Такая жизнь?»
02.50 «Ночная афиша»
03.10 Т/с «За гранью возможного»

Тивиком

07.50 «Лоск»
08.00 М/с «Коты-самураи»
08.25 Т/с «Пауэр Рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
08.50 М/с «Близнецы судьбы»
09.20 Т/с «Дружная семейка»
10.30 «24»
10.50 Т/с «Малкольм посредине»
11.20 Боевик «Стикс»
13.25 «Дикая планета»
14.00 Т/с «Истинная любовь»
14.55 «Все для тебя»
15.30 «24». «Лоск»
15.50 Т/с «Зачем тебе алиби?»
17.00 М/с «Супершоу братьев Марио»
17.25 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»»
17.50 М/с «Маска»
18.20 Х/ф «Как закалялась сталь»
19.55 «Лоск»
20.05 Музыкальные поздравления
20.20 «Радар-спорт»
20.55 М/с «Симпсоны»
21.20 Т/с «Зачем тебе алиби?»
22.30 «Календарь работ от А.Кушнарева»
23.00 «Лоск»
23.05 Комедия «Сара ищет мужа»
01.20 «24»

Ариг Ус

07.30 «Восточный экспресс»
07.55 «Глобальные новости»
08.00 М/ф «Ну, погоди»
08.15 М/с «Ох уж эти детки»
08.45 М/с «Семейка Торнберри»
09.05 М/с «Эй, Арнольд»
09.30 «Восточный экспресс»
09.50 Формула успеха. Жизнь без риска
10.00 Завтрак с Дискавери
11.05 Х/ф «Барни и его маленькие неприятности»
13.05 М/ф «Как лечить удава»
13.15 М/с «Ох уж эти детки»
13.40 М/с «Котопес»
14.05 Т/с «Комиссар Шимански»
17.00 Т/с «Новая жертва»
18.00 Победоносный голос верующего
18.30 М/с «Губка Боб Квадратные штаны»
19.00 «Запретная зона»
20.00 Т/с «Графиня де Монсоро»
20.30 «Восточный экспресс»
20.50 Формула успеха
21.00 «Окна»
22.00 «Дом»
23.00 Х/ф «Знак «Фуракс»
01.10 Т/с «Первая волна»

Пятница, 3

первый канал

07.00 «Доброе утро»
09.00 Новости
09.10 Т/с «Земля любви, земля надежды»
10.00 Новости
10.10 Т/с «Две судьбы». Закл. серия
11.10 Воины империи в боевике «Викинги»
12.20 «Ералаш»
12.40 Т/с «Твинисы»
13.00 Новости
13.20 «Город женщин»
14.10 Х/ф «Утренний обход»
16.00 Новости
16.20 «Фабрика звезд-3»
16.40 «Ералаш»
17.00 Т/с «Берег мечты»
18.00 «Большая стирка»
19.00 Новости
19.30 Док. детектив. «Иномарки от мертвых душ»
20.00 «Основной инстинкт»
20.50 «Поле чудес»
22.00 Время
22.30 «Фабрика звезд-3»
23.50 Боевик «Суперагент Саймон»
01.20 Триллер «Кэрри»

«Россия»

06.00 «Доброе утро, Россия!»
06.10, 06.45, 07.15, 07.45, 08.15, 08.45, 09.10 Вести-Бурятия
09.45 Т/с «Каменская-3. Иллюзия греха»
10.50 «Аншлаг»
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 «Мусульмане»
13.00 «Вся Россия»
13.15 «Москва-Минск»
13.30 «Колоссальное хозяйство»
13.50 Т/с «Марш Турецкого. Новое назначение». «Аптечный картель».
14.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 «Комната смеха»
16.30 «Инна Чурикова. Судьбе не изменить»
17.25 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.00 ВЕСТИ
18.10 «В поисках приключений»
19.10 Т/с «Ундина»
20.05 «Вторая половина»
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.55 «Народный артист»
22.50 «Юрмалина-2003». Юбилейный вечер Михаила Задорнова
00.35 Результаты голосования - «Народный артист- Ваш выбор!»
00.50 Боевик «Операция»
02.35 Х/ф «Кровавая луна»
04.15 Дневник Международного турнира по теннису «Кубок Кремля - 2003»
04.40 «Дорожный патруль»
04.55 Т/с «Ангелы Чарли»
05.45 Т/с «Команда спасения 77»
06.30 «Евроньюс»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Т/с «Приключения черного мустанга»
07.30 Мультфильмы.
08.00 М/с «Приключения Вуди и его друзей»
08.30 Т/с «Друзья»
09.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
17.00 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
18.00 Т/с «Друзья»
18.30 Т/с «Томми-оборотень»
19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 «33 квадратных метра»
20.30 Истории в деталях
21.00 Т/с «Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант»
22.00 Х/ф «Без лица»
00.20 Детали

НТВ

07.00 Утро на НТВ
09.20 «Черный октябрь Белого дома». Фильм Евгения Кириченко, 1 и 2 серии
11.00 «Сегодня утром»
11.25 «Без рецепта»
12.05 «Фактор страха»
13.00 «Сегодня»
13.30 «Красная стрела»
13.40 «Страна советов»
14.40 Т/с «Улицы разбитых фонарей-IV»
15.50 «По праву»
16.00 «Сегодня»
16.35 «Все болезни от погоды». Ток-шоу «Принцип домино»
18.00 «Сегодня»

БГТРК

18.30 «Дүхэриг». Обзор газеты «Буряад үнэн»
18.40 Улгур
18.45 Зеленая черепаха
19.05 «Уянгын шурэ»

НТВ

19.25 «Национальная безопасность. Страховка от страха». Расследование НТВ.
20.00 «Сегодня»
20.35 «Свобода слова»
21.55 Х/ф «Судья Дредд»
00.35 Супербокс. Майкл Грант - Дэвид Айзон
01.10 Х/ф «Любовник»
03.25 Т/с «За гранью возможного»

Тивиком

07.20 «Лоск»
07.30 Радар-спорт
08.00 М/с «Коты-самураи»
08.20 Т/с «Пауэр рейнджер, или Могучие рейнджеры»
08.50 М/с «Близнецы судьбы»
09.20 Т/с «Дружная семейка»
10.30 «24»
10.50 Т/с «Малкольм посредине»
11.20 Комедия «Сара ищет мужа»
13.25 «Дикая планета»
14.00 Т/с «Истинная любовь»
14.55 «Мировые розыгрыши»
15.30 «Календарь работ от А. Кушнарева». «Лоск»
15.50 Т/с «Зачем тебе алиби?»
17.00 М/с «Супершоу братьев Марио»
17.25 Т/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
17.50 М/с «Маска»
18.20 Х/ф «Как закалялась сталь»
19.55 «Лоск»
20.05 «Музыкальные поздравления»
20.30 «24»
20.45 «Сатурн-REN-TV». Новости футбола
20.55 М/с «Дятлоw,s»
21.20 Т/с «Супертеща для неудачника»
22.30 «24». «Лоск»
23.05 Т/с «Супертеща для неудачника»
00.15 Х/ф «Перехватчики-2»
02.20 «24»
02.40 Х/ф «Запах Эммануэль»

Ариг Ус

07.30 «Восточный экспресс»
07.55 «Глобальные новости»
08.00 М/ф «Ну, погоди»
08.15 М/с «Ох уж эти детки»
08.40 М/с «Семейка Торнберри»
09.05 М/с «Эй, Арнольд»
09.30 «Восточный экспресс»
09.50 Формула успеха. Жизнь без риска
10.00 Завтрак с Дискавери
11.05 Х/ф «Знак «Фуракс»
13.15 М/с «Ох уж эти детки»
13.40 М/с «Котопес»
14.05 Т/с «Инспектор Шимански»
17.00 Т/с «Новая жертва»
18.00 Победоносный голос верующего
18.30 М/с «Мочалка Боб Квадратные штаны»
19.00 «Бремя денег»
20.00 Т/с «Графиня де Монсоро»
20.30 «Восточный экспресс»
20.50 Формула успеха
21.00 «Окна»
22.00 «ДОМ»
23.00 Х/ф «Туалет был заперт изнутри»
01.30 Т/с «Первая волна»

ОАО "БурятАвтоСервис"
г.Улан-Удэ, Стрелка, тел: 44-34-03, 44-05-14, 44-34-88.
Предлагает следующие автомобили:
"Волга" (ГАЗ-3110), "Волга" (ГАЗ-3102), "Газель", "Соболь", ВАЗ.
Широкий выбор, БЕСПЛАТНАЯ предпродажная подготовка, диагностика, техобслуживание и контроль состояния ВАШЕГО автомобиля.
Это действительно приемлемые цены и реальные гарантии!
Автозапчасти ко всем отечественным автомобилям
Тракторные запчасти
Автоцентр "БурятАвтоСервис" производит ремонт автотехники

• ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Суббота, 4

первый канал

07.00 Новости
07.10 Х/ф «Гонки «Пушечное ядро»
09.00 Т/с «Твинисы»
09.20 Играй, гармонь любимая!
10.00 Слово пастыря
10.10 Здоровье
11.00 Новости
11.10 «Смак»
11.30 «Дэвид Копперфилд. Разоблаченная иллюзия»
12.00 «Интересное кино»
13.00 Новости
13.10 «В тени Везувия»
14.00 Концерт композитора Евгения Крылатова
14.40 «Путешествия натуралиста»
15.15 Дисней-клуб: «Геркулес»
15.40 Умницы и умники
16.20 Д/ф «Ленин и бандит»
16.50 Комедия «Отпетые мошенники»
19.00 Новости
19.20 Песня года. Осень
21.00 «Кто хочет стать миллионером?»
22.00 Время
22.30 «Розыгрыш»
23.30 «Золотой Граммофон»
00.30 Боевик «Робокоп-3»
02.20 «Битлз» в х/ф «Желтая подводная лодка»

«Россия»

07.00 Комедия «Брелок с секретом»
08.05 М/ф «Мартынко». «Гагарин»
08.20 «Дракоша и компания». Детский телесериал
08.45 «Золотой ключ»
09.05 «Русское лото»
09.35 М/с «Том и Джерри»
09.50 «Большая перемена»
10.15 «Ха». Маленькие комедии
10.30 Результаты голосования - «Народный артист - Ваш выбор!»
10.45 «Утренняя почта»
11.20 «Не скуЧАЙ!»
12.20 «Сам себе режиссер»
13.15 «Крутой маршрут». Экстремальный проект
14.15 «Клуб сенаторов»
15.00 ВЕСТИ
15.20 Х/ф «Стряпуха»
16.45 «Ха». Маленькие комедии
17.00 Энергия Бурятии
17.15 2-я коллегия адвокатов
17.30 «80 лет на службе здоровья». К юбилею здравоохранения Бурятии
17.50 Курьер
17.55 Буряад орон
18.20 «Государство гарантирует». Учреждению юстиции - 5 лет
18.35 Гороскоп
18.40 Примите поздравления
19.00 «Кубок юмора»
21.00 ВЕСТИ
21.25 «Зеркало»
21.50 «Честный детектив»
22.20 «Аншлаг»
23.20 Х/ф «Мачеха»
01.50 Х/ф «Побег»
04.05 Футбол. Чемпионат России. ЦСКА - «Динамо» (Москва)
05.00 Дневник Международного турнира по теннису «Кубок Кремля - 2003»
05.30 Т/с «Клоун»
06.20 «Евроньюс»

СТС - «БАЙКАЛ»

12.00 Утро с Киркоровым
13.00 Т/с «Динотопия».
14.00 Х/ф «Неприличное везение»
16.00 Скрытая камера.
17.00 ОСП-студия
18.00 Истории в деталях.
18.30 Скрытая камера
19.00 Х/ф «Без лица»
22.00 Х/ф «Другие 48 часов»
00.00 Х/ф «Последний девственник Америки»

НТВ

07.35 Боевик «Ярость космоса»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Улица Сезам»
09.45 «Та-ра-рам!»
09.55 «Без рецепта»
10.30 «Обозреватель»
11.05 «Кулинарный поединок. Кумиры эстрады»
12.00 «Квартирный вопрос. Тропический бум»
12.55 Спорт «Лотто 6 из 49»
13.00 «Сегодня»
13.20 «Дикий мир»
14.05 Х/ф «Балбесы»
16.05 Своя игра
17.00 «Сегодня»
17.20 Елена Проклова. «Женский взгляд»
17.55 Т/с «Агент национальной безопасности-3. Свидетель»
19.10 «Совершенно секретно. Трудно быть русским»
20.00 «Личный вклад»
21.00 Х/ф «Кавказская рулетка»
22.55 Детектив «8 миллиметров»
01.25 «Ночные музы»
01.55 «Стиль от...» Ренаты Литвиновой
02.10 «Просто цирк»
02.35 «Про дизайн»
03.05 Т/с «За гранью возможного»

Тивиком

08.00 «Календарь работ от А. Кушнарева»
08.20 «Лоск»
08.30 «Дикая планета»
09.30 М/с «Хитлиф»
09.55 М/с «Суперпоросенок»
10.20. М/с «Битлборги»
10.40 М/с «Симпсоны»
11.35 М/с «Дятлоw,s»
12.05 «Очевидец»
12.40 Х/ф «Десятое королевство»
13.55 «Проект «Отражение»: «Индийская защита»
14.30 «24». «Лоск»
14.50 Х/ф «Ответный ход»
16.40 Т/с «Дружная семейка»
17.45 «Музыкальные поздравления»
18.15 «Классика юмора»
18.45 Т/с «Главные роли»
19.40 Комедия «Чудовище»
21.55 Т/с «Бес в ребро»
22.30 М/с «Дятлоw,s»
23.00 Боевик «Готов к убийству»
01.20 «24»
01.20 Х/ф «История обыкновенного безумия»

Ариг Ус

07.50 Восточный экспресс
08.15 «Неизвестная планета»: Ямайка, 1 ч.
08.40 Т/с «Тайны четырех преступлений»
09.40 Комедия «Моя родня»
10.05 Восточный экспресс
10.30 Формула успеха
10.40 Шоу Бенни Хилла
11.00 Завтрак с Дискавери
12.00 Т/с «Первая волна»
13.00 Наши песни
13.05 Х/ф «Туалет был заперт изнутри»
14.50 Шоу Бенни Хилла
15.25 «Фигли-Мигли»
15.55 «Каламбур»
16.30 Т/с «Женские шалости»
17.00 «Всемирная история живописи»
17.30 «Жизнь в Слове»
18.00 Комедия «Саша плюс Маша»
18.30 «Музыкальный подарок»
19.00 Запретная зона
20.00 Микс файт: бои без правил
20.30 Т/с «Графиня де Монсоро»
21.00 «На ночь глядя»
21.50 Формула успеха
22.00 «Дом»
23.00 Х/ф «Будьте моим мужем»
01.10 Москва: инструкция по применению
01.40 Х/ф «Стилет»

ПРОДАЮ
трактор ЮМЗ, косилку, ГАЗ-53. Тел.:44-38-81 (вечером).
* * *
КУПЛЮ
строительный лес Гост 12235-74, длиной 4,05-6,05 м. диаметром 10-20 см, а также свежегорелый лес Гост 22296-89, без червоточины, кривизны, обугленности, диаметром 10-20 см, длиной 4,05 - 6,05 м.
Приглашаем к сотрудничеству предприятия и частные лица.
Тел.: 63-70-89, пейджер 045-1717.
* * *
Участок. Обращаться: 040 аб. 93767
* * *
СНИМУ
любое жилье, чистота и оплата гарантируется. Тел.: 21-70-28.
* * *
СДАЮ
квартиру, комнату, дом. Тел.: 21-70-28.

Купим кедровый орех. Дорого. Тел.: 44-05-39, 64-18-50.

КАМСТРОМ
ШИФЕР:
7 – волн. – 70 р.
6 – волн. – 57 р.
5 – волн. – 48 р.
4 – волн. – 38 р.
крашеный – 150 р
ЦЕМЕНТ (тимлюйский)
М – 400 (50 кг) – 83 р.
М – 400 (25 кг) – 47 р.
Цемент (ангарский)
М – 400 (50 кг) – 84 р.
Рубероид – 175 р.
ДВП, известь
ДСП, шлакоблоки
СТЕКЛО,
штакетник
Пакля
Постеева
ул. Крылова 2, оф.3, Заудинская реалбаза
45-44-32,
маг. "Строительные товары"

Воскресенье, 5

первый канал

07.00 Новости
07.10 Х/ф «Валентина»
09.00 Т/с «Твинисы»
09.20 Служу Отчизне!
09.50 Дисней-клуб: «Легенда о Тарзане»
10.10 «В мире животных»
11.00 Новости
11.10 «Непутевые заметки»
11.30 Пока все дома
12.10 «Дачники»
13.00 Новости
13.10 Дог-шоу
14.00 Смехопанорама
14.30 «Клуб путешественников»
15.15 Дисней-клуб: «Мышиный дом»
15.40 Х/ф «Доживем до понедельника»
17.30 Национальная премия «Учитель года»
18.40 К Дню учителя. Праздничный «Ералаш»
19.00 Времена
19.50 «КВН-2003». Высшая лига
22.00 Время
22.40 Боевик «Вулкан»
00.40 Бокс. Эвандер Холифилд - Джеймс Тони
01.40 Боевик «Человек президента»
03.30 Реальная музыка

«Россия»

07.00 Х/ф «Расписание па послезавтра»
08.20 «Дракоша и компания». Детский телесериал
08.45 «Мир на грани»
09.10 «Военная программа»
09.30 «Студия «Здоровье»
10.05 «ТВ Бинго шоу»
10.25 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
11.05 «В «Городке». Отчет за сентябрь»
11.40 «Сто к одному»
12.30 «Вокруг света»
13.25 «Диалоги о животных»
14.15 «Парламентский час»
15.00 ВЕСТИ
15.20 Комедия «Ас»
17.10 «Форт Боярд»
18.50 «Лучшие песни». Михаил Танич
20.50 «В «Городке»
21.00 ВЕСТИ НЕДЕЛИ
22.10 «Специальный корреспондент»
22.35 Х/ф «Турбулентность»
00.35 Триллер «Отзвуки эха»
02.35 Дневник Международного турнира по теннису «Кубок Кремля - 2003»
03.00 «Горячая десятка»
03.55 Т/с «Семь дней»
04.50 «Евроньюс»

СТС - «БАЙКАЛ»

12.00 Утро с Киркоровым
13.00 Т/с «Динотопия».
14.00 Х/ф «Другие 48 часов»
16.00 Скрытая камера
17.00 Кресло
18.00 Истории в деталях.
18.30 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
20.00 Самый умный
22.00 Х/ф «Очень страшное кино»
23.50 Супер!
00.50 Х/ф «Природный дар»

НТВ

07.20 Х/ф «Путевка в жизнь»
08.50 «Лотерея АвтоВАЗ»
09.00 «Сегодня»
09.20 Т/с «Голубое дерево»
10.00 Мультфильм «Шапокляк»
10.20 «Шар удачи»
10.35 «Едим дома»
11.10 «Растительная жизнь»
11.45 «Военное дело»
12.20 «Апельсиновый сок»
12.55 Играем в «Кено»
13.00 «Сегодня»
13.20 «Все сразу!»
14.05 Х/ф «Чужие письма»
15.55 Вкусные истории
16.05 Своя игра
17.00 «Сегодня»
17.20 «Их нравы»
18.10 Т/с «Агент национальной безопасности-3. Сутенер»
19.20 «Преступление в стиле «модерн». Астральное дело»
19.55 Х/ф «Практическая магия»
22.00 «Намедни»
23.30 «Фактор страха»
00.25 Боевик «Доставка»
02.25 «Журнал лиги чемпионов»

Тивиком

08.00 «Лоск»
08.15 «Календарь работ от А. Кушнарева»
08.35 «Дикая планета»: «Все о собаках»
09.25 М/с «Хитклиф»
10.00 М/с «Суперпоросенок»
10.25 М/с «Билтборги»
10.45 М/с «Симпсоны»
11.40 Т/с «Вовочка-3»
12.20 «Мировые розыгрыши»
12.55 Х/ф «Десятое королевство»
13.55 «Военная тайна»
14.30 «24». «Лоск»
14.50 «1/52»
15.05 Х/ф «Один шанс из тысячи»
17.00 «Музыкальные поздравления». «Лоск»
17.50 «Школьное ТВ»
18.15 «Лучшие шоу мира»
19.20 Т/с «Главные роли»
20.25. Х/ф «Готов к убийству»
22.30 «Проект «Отражение»: «Индийская защита»
23.00 Боевик «Под откос»

Ариг Ус

08.00 Шоу Бенни Хилла
08.15 «Неизвестная планета»
08.40 Т/с «Тайны четырех преступлений»
09.40 «С утра пораньше»
10.05 Формула успеха
10.15 Мультимир
10.30 Каламбур
11.00 Завтрак с Дискавери
12.00 Комедия «Саша плюс Маша»
12.30 Москва: инструкция по применению
13.05 Х/ф «Будьте моим мужем»
15.05 Шоу Бенни Хилла
15.25 Фигли-Мигли
15.55 Каламбур
16.30 Т/с «Женские шалости»
17.00 Всемирная история живости
17.30 «Благая весть»
18.00 «Саша плюс Маша»
18.30 «Музыкальный подарок»
19.00 Бремя денег
20.00 Классика бокса на ТНТ
21.00 Запретная зона
22.00 «Дом». Формула успеха
23.00 Х/ф «Вас ожидает гражданка Никанорова»
01.00 Шоу Бенни Хилла
01.35 Х/ф «Слезы неба»

"Радио Бурятии - радио для всех!" Тел.: 21-41-84.

Бурятское радио

С 29 по 5 октября 2003 года

29 , понедельник

6.10 – Радиожурнал" ЗЕМЛЯ РОДНАЯ".
6.37 – 6.45 – ОБЪЯВЛЕНИЯ.
6.45 – 7.00 – Передача "ЭЛҮҮР ЭНХЭ ЯБАЯ"-"БУДЕМ ЗДОРОВЫ".
7.10 - СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.20 – "АНФАС": 80- лет Минздраву РБ.В передаче принимает участие первый зам.министра здравоохранения РБ, заслуженный врач РБ. А.О. Занданов.
7.40–8.00 - Радиостудия"БИРАКАН":-Репортаж"Здравствуй,больдер-2003". 13.00-13. 10-ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
19.10 - Республиканские известия на бурятском языке.
19.27- Объявления.
19.30 - Республиканские известия на русском языке.
19.45 – 20.00 – Передача из фондов радио.

30 , вторник

6.10 – 7.00 – Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 - "ПОКА Я ПОМНЮ, Я ЖИВУ..."-по страницам "Книги памяти". 7.45– 8.00 – Передача "ОРЬЕЛ" - "ВЕРШИНА": Встреча с сотрудниками центра туризма и краеведения.
13.00 - 13.10- ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
19.10 - Республиканские известия на бурятском языке.
19.27 - Объявления.
19.30 – Республиканские известия на русском языке.
19.4 – 20.00 – "РАДИОБИБЛИОТЕКА". Рассказ В.Родионова "Тихим утром"

1, среда

6.10 – 7.00 – Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 – НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЬЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 – Программа "ВЫБОР".
7.45 - 8.00 – "ТООНТО НЮТАГ":К Дню пожилых людей.
13.00 - 13.10 – ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
19.10 – Республиканские известия на бурятском языке.
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ.
19.30 – Республиканские известия на русском языке.
19.45– 20.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ на бурятском языке.

2, четверг

6.10 – 7.00 – Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 – НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 – РАЗГОВОР НА АКТУАЛЬНУЮ ТЕМУ.
13.00 – 13.10 – ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
19.10 - Республиканские известия на бурятском языке.
19.27 – Объявления.
19.30 – Республиканские известия на русском языке.
19.45 – 20.00 – Передача из фондов радио.

3, пятница

6.10 – 7.00 – Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 – НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЬЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30-Программа "ВСТРЕЧИ":"Природа.Общество.Человек".Аналитическое обозрение.
7.45 - 8.00 - "ГУЛАМТА".
13.00 – 13.10 –ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
13.10– 14.00 – "ЧАС ВАШЕГО ПИСЬМА". Музыкальная программа по заявкам радиослушателей.
19.10 – 20.00 – Информационная программа "ВЧЕРА.СЕГОДНЯ.-ЗАВТРА". Объявления.

4, суббота

7.10- Информационная программа"-ВЧЕРА.СЕГОДНЯ.ЗАВТРА".
9.10 - Программа "МЭНДЭ АМАР, МИНИИ БУРЯАД ОРОН" - "УТРО БУРЯТИИ".
9.45 –10.00 – Передача для детей " АЛТАН ЗУЛА".
13.10–14.00 - Канал "МУЗЫКАЛЬНАЯ ВОЛНА РАДИО БУРЯТИИ".
19.10– 20.00 – Радиожурнал "СТЕПНЫЕ МЕЛОДИИ".

5, воскресенье

7.10 – СПРАВКИ. ОБЪЯВЛЕНИЯ. РЕКЛАМА.
7.20 – 8.00 - Программа "СЛЫШУ ПЕСНИ, СКАЗКИ, ЛЕГЕНДЫ". 9.10 - 10.00– Канал для школьников "ЭДИРШҮҮЛ": "Старшеклассник"-информационно-музыкальная программа; Минии багша.
11.10 – 12.00 – Литературно-художественная программа "АЛТАРГАНА".
13.10 – 14.00 - Программа для молодежи "ВОСКРЕСНЫЙ ПОЛДЕНЬ".

БГТРК
ВАКАНСИИ
ТРЕБУЮТСЯ

Мотелю "Донай" администратор, официанты. Тел.: 48-21-20.
Электрик-наладчик. Тел.: 22-46-88.
Рабочие. Тел.: 44-57-88.
Официанты. Кафе "Хайлар". Тел.: 22-38-19.
Торговые представители (коммуникабельные, умение общаться с людьми, опыт работы). Тел.: 43-74-76, 43-72-16.

УСЛУГИ

Гарантированное трудоустройство в Ю. Корею. Тел.: 43-67-13. (Лиц. № 15200 РФ 386).
Фото на паспорт на дому. Тел.: 046 абоненту 7975
Ремонт. Тел.: 262-565. (Ю-15048).
СУПЕРПОХУДЕНИЕ. Тел.: 22-44-07. (Лиц. 510).
Бухгалтерские услуги. Регистрация предпринимателей и организаций (св-во Ж-15687). Тел.: 411-649, 63-92-45.
Работа студентам. Ул. Сахьяновой, 5-29. (Св-во № 1030302679813).

АВТО
ПРОДАЮ

А/м "ВАЗ-2107", 2003 г/в. Тел.: 22-56-47.
А/м "ВАЗ-06", пробег 3,5 тыс. Тел.: 37-44-06.
А/м "ВАЗ-2103", 1977 г/в. Тел.: 42-83-22.
А/м "Тойота-Лендкрузер", 1996 г/в. Тел.: 37-15-46, 65-15-76.
А/м "Тойота-Корона", СФ, 1994 г/в. Тел.: 22-70-39.
Срочно м/а "Х-Грейс", 1994 г/в, маршрут. Тел.: 44-13-55.
А/м "КАМАЗ-5320" с прицепом и "КАМАЗ-5410". Тел.: 45-74-50.
Срочно м/а "КИА ХАЙ-БЕСТА", 1994 г/в, в хорошем состоянии. Цена – 4,5 тыс. у.е. Тел.: 23-03-18 (после 20.00 часов).
Мопед "Юмаха". Цена 7 тыс. руб. Тел.: 42-47-54.
А/м "Урал" (вахта). Тел.: 42-00-77.
Грузовик "Тойота-Дюна", 1,5 тонны. Тел.: 45-56-34.
Микрогрузовик. Недорого. Тел.: 43-65-37.
Или меняю а/м "ЗИЛ-130", бортовой. Тел.: 27-05-40 (вечером).
Трактор "Т-40". Тел.: 21-31-01.

РАЗНОЕ

Возьму в аренду или куплю кран на гусеничном или пневмоходу. Тел.: 23-20-97 (с 8.30 до 17.30).
Арендую маршрут. Тел.: 37-48-53.
Куплю погрузчик "ВП-5". Тел.: 42-74-88.
Продаю двигатель-2106 с КПП, 1998 г/в. Тел.: 22-58-55.
Куплю документы на а/м "Мазда-Бонго". Тел.: 21-24-58.

СУПЕРМАРКЕТ
РАЗНОЕ
КУПЛЮ

Блоки, б/у. Тел.: 37-35-58.
Или возьму в аренду видеокамеру "Panasonic M-3000". Тел.: 64-07-67.
Шлакоблоки, плиты. Тел.: 45-07-49.
Щетку для пылесоса "Ровента-Дюмбо". Тел.: 45-57-95.
Акции Сибирьтелеком, РАО ЕЭС России, Бурятэнерго, Сбербанка. Телефон: 21-60-91.

ПРОДАЮ

Бараны. Пос. Таежный, д. 4 "Б".
Кабель, соль крупного помола. Телефон: 43-52-77.
Картофель. Тел.: 65-19-97.
Картофель. Тел.: 23-24-13.
Картофель. Тел.: 26-36-12.
ККМ с денежным ящиком, бильярдные столы. Тел.: 63-17-66.
Новые телефоны "Simens" и "Nokia". Тел.: 22-30-15.
Отработанные аккумуляторы. Телефон: 43-54-50.
Спорттовары – большой ассортимент, низкие цены. Тел.: 45-90-35.
Пейджер 4-строчный 1600 руб. Миллениум Тел.: 046 абоненту7975
Сотовый телефон "Сименс С-45". Тел.: 37-35-52.
Металлический гараж по ул. Солнечная. Тел.: 43-64-20.
Новые сотовые телефоны по реальным ценам. Тел.: 650-950.

НЕДВИЖИМОСТЬ
ПРОДАЮ

1-комнатная квартира на Саянах. 400 т.р. Тел.: 43-03-26, 43-02-00.
2-комнатную квартиру на ЛВРЗ. Тел.: 44-04-33, 21-22-88.
Срочно 2-комнатную в 47 кв. Тел.: 22-51-77.

Наш адрес: г.Улан-Удэ, ул. Гагарина, 35.
Тел.: 26-03-76. Магазин «Видео».

ВНИМАНИЕ!

Издательский дом «БУРЯАД ҮНЭН» совместно с Торгово промышленной компанией «СОКОЛ» проводит подписную кампанию на I полугодие 2004 г.

ПРИЗЫ - 3 ТЕЛЕВИЗОРА ОТ ТПК «СОКОЛ».
ОБ УСЛОВИЯХ КОНКУРСА
ЧИТАЙТЕ В БЛИЖАЙШИХ НОМЕРАХ НАШИХ ГАЗЕТ.

Срочно две совместные 2-комнатные квартиры по ул. Пристаньская, 4 (улучшенной планировки, на одной площадке, 3 этаж, 104 кв. м.). Цена 1,8 млн. руб. Тел.: 21-23-55.
5-комнатную квартиру. Телефон: 42-01-05.
Контейнер на рынке "Ливона". Тел.: 26-86-94, 64-82-86.

СНИМУ
КУПЛЮ
СДАЮ

3-комнатную квартиру. Тел.: 26-71-02.

РАЗНОЕ

Угнан а/м "ВАЗ-2107", г/н С 638 ВК. Вознаграждение. Тел.: 45-22-39.
18.09.03 г., с ул. Гагарина, 28 был угнан а/м "Toyota-Mark II", 1996 г/в. За информацию вознаграждение. Тел.: 44-22-17.
В р-не Орешково потерялся коккер-спаниель рыже-коричневого цвета, без ошейника, кобель. Просим вернуть за вознаграждение. Тел.: 26-97-85, 22-32-43, 21-42-34.
Верните паспорт Ширанова Г.Ц. Тел.: 63-58-33, 63-79-74.
Угнан а/м "Тойота-Камри", г/н У-716-ВК. Вознаграждение. Тел.: 42-25-31.
Утеряна папка с документами Федорова Ю.В. Вознаграждение. Тел.: 64-54-50, 45-61-34.
Угнан а/м "Тойота-Виста", серебристого цвета, г/н С 982 ВВ. Вознаграждение. Тел.: 64-24-53.
Потерялась сумочка с документами Мантатова. Вознаграждение. Тел.: 45-06-88.
Нашедших коккер-спаниеля коричневого цвета с сединой, без ошейника в р-не Орешково просьба вернуть за вознаграждение. Тел.: 21-42-34, 22-32-43, 26-97-85.

СООБЩЕНИЯ

Танец живота, латиноамериканские танцы для взрослых. Тел.: 27-25-24.
Ткань: ситец – 11 руб., фланель – 23 руб., костюмные ткани по цене от 100 руб. Ул. Гагарина, 41, м-н "Эллис".
Шерстяные ткани итальянского производства по цене от 530 руб. Элеватор, ТЦ "Линда", 1 этаж.
Снижение цен на фасовку ПНД на 20 %. Тел.: 43-18-58. "Пластик".
Мебель для дома. Низкие цены. Ул. Калашникова, 10. Тел.: 45-45-45. Работаем без выходных.
Мебель от производителя "ТВИАС": диван-кровать – 3400 руб., кресло-кровать – 2350 руб., кровати 2-спальные – 2900 руб., кухонные уголки – 2700 руб., мягкая мебель – 6800 руб. Корпусная мебель из Белоруссии, Иркутска, Кургана. Действуют скидки. Доставка. П. Авиазавод, ул. Хоринская, 1 "б". Оптовикам дополнительные скидки. (До 31.12.03 г.).
Красноярская обувь "Ионесси" в Улан-Удэ! В м-нах "Ландыш" и "Фасон"! Тел.: 21-77-91.
В бутике "Донна" новая осенняя коллекция (р-ры с 42 по 52). М-н "Ландыш", пр 50-летия Октября. Тел.: 26-15-47.

11
Сагай суурхан
Буряад үнэн
25.09.2003
№39 (340)
Дүхэриг
№166(20828)

Буряадай элитэ эрдэмтэн, олониитын ажал ябуулагша Улзы-Жаргал ДОНДУКОВОЙ 80 наһанай ойдо

АБЫНГАА НЭРЫЕ НЭРЛҮҮЛХЭ ГЭЖЭ АhАН ЕХЭЭР ОРОЛДООБ

(Үргэлжэлэл. Эхининь 32–дохи, 36–дахи дугаарнуудта).

Абымни һүүлшын наһанай сагта хойто эхэ болохо Дашымни эжы абыем һайнаар харууһалжа, бурханайнь орондо ябуулһаниинь һанажа, би 1956 ондо өөрынь наһа барахада, Суулгаяа ерэжэ яһыень барилсажа, һүүлшынь замда үдэшэлсөө бэлэйб.

Абамни 1941 оной июль һарада колхозойнгоо сэрэгтэ ошожо, хоёр моридые Мухар-Шэбэрэй военкомадта тушааха гэжэ ябаһаар замдаа сэрэгэйнгээ моридые алдажа, тэдэнээ бэдэржэ ябаһаар июлиин үдэрэй халуунда шалбаагһаа уһа уугаад, дизентеригээр үбдөөд, эм домгүй байһандаа, уданшьегүй Шулуута булагтаа наһа барахан юм. Абымни наһа барахада, абганар Дабаагай Дондог Убхаанай Сэбэг хоёр Суулгаһаа яһыень барилсахаяа Шулуута булаг ерэһэн юм. Тэрэ үедэ Эхэ ороноо хамгаалгын дайн эхилһэн, хүшэр хүндэ саг байгаа. Абаяа ута түлеэнэй тэргэдэ ашаад, би эдэ хоёр абганартайгаа Хамар хадын үбэртэ, эжынгээ хүдөөлүүлэгдэһэн газарта абаашажа хүдөөлүүлээ һэмби.

Абамни хуушан монгол бэшэгтэй һэн. Модоной дархан мэргэжэлтэй, архи тамхинһаа арсахагүй, халтад гэбэл, һамбаанда хаарта борхожыгоор һамаарха зоболонтой ябаа хаш. Хаа яахан Дээдэ-Үдэ хото мяханай наймаатай ошоод, томско үүлтэрэй нэгэ боро мори, һүнэй сепаратор болон зөохэйһөө тоһыень илгаруулжа гаргаха машина (маслобойка), оёдолой «Зингер» машина гэхэ мэтые хаартаар шүүжэ асарһан юм гээд, минии аха Зандараа абынгаа хаартын бэрхые шудалһан тухайда хэлэгшэ һэн. Минии мэдэхэдэ, эхэмнишье, абамнишье арадай дуунуудта ехэ дуратай, өөһэдөө түрэ найрта дуу дууладаг, хоолойгоороошье һайхан, хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмэ дуунуудаараа хүршэ айл аймагтаа мэждээжэ байгаа хаш. Би баһа эжынгээ дуунайнь абьяас бэлигыень халан абажа, бага балшар наһанһаа эхилээд, дайндашье ябахадаа, ямаршье хүндэ хүшэр сагай тохёолдоходошье, мүнөө хүрэтэрөө буряад арадайнгаа дуунуудые дуулаһаарби.

Мухар-Шэбэрэйнгээ түгэсхэлэй 10 дугаар класста Гэби-Бала гэдэг абгынгаа хүбүүнтэй хамта һурахадаа, эгэшэ Лэгбэрэйнгээ бүлэтэй хамта (нүхэрынь Эрдынеев Дамба Ринчинович аймагай нөөсэлгын сберкассын ноён байһан юм) байдаг байгаабди. Эгэшэ Лэгбэрэйнгээ аша туһаламжаар ямаршье ядамаггүйгоор һуралсалайнгаа жэл үнгэргэжэ, түгэсхэлэй 10 дугаар классай шалгалтануудаа онсо һайн гэһэн сэгнэлтэнүүдээр тушаажа, дүүрэн дунда һургуулиин аттестадуудые абаабди. Һургуулияа дүүргэмсээрнай дайн эхилээ. Абгымни хүбүүн Гэби-Бала Будажапов Ленинградай сэрэгэй дээдэ училищи (ВНОС) гэдэг сэрэгэй һургуулида орохоёо ошоо.

Гэби-Баламни дайнда оролсожо, Калининска фронт дээрэ баатарай үхэлөор 1943 оной августын долоондо упаа. Гэби-Бала гайхамаар абьяас бэлигтэй, эрдэм номдо шуналтай, оролдосо ехэтэй хүбүүн юм һэн.

Би дайнда 1942 оной январь һарахаа дүүрэтэрынь ябааб. Дайнай дүүрэмсээр Германиин Грейсфальд хотоһоо 18 километр газарта Балтиин далайн эрьедэ ойрохон тогтонижорһон немецүүдэй Людвигсбург гэдэг багахан хотодо нэгэ жэл тухай комендантын тушаалда ажаллааб. Командымни бүридэл: гурбан манай солдадууд, немец староста, нэгэ немец полицай. Бидэ гурбан дабхар байшан соо байрлаабди. Людвигсбург хотохоной газар уһанайнь, ой модонойнь эзэн Гитлертэ харьяата СС-эй партиин нэгэ баян помещик байгаад, совет сэрэгһээ айгаад, баруун Германи зугадажа арилһан байгаа. Би хадаа колхозой бригадирай ажал эрхилһэн юм шэнги хамаг хүдөө ажахын ажалые, жэшээлхэдэ, үбһэ сабшалга, хартаабха малталга, таряа хуряалга, помещигэй саадай яблока, груша болон элдэб алим жэмэс болон элдэб огородой овощнуудые түүлгэ, үнеэдэй һү һаалга, тахяа, гахай шахан таргалуулга гэхэ мэтэ олон ажалые эрхилхэ, эды бүхы ажалда тосхоной хүдөөгэй ажалшадые хабаадуулха ажалые эмхидхэжэ, өөрынгөө полкынгоо солдадай, офицернүүдэй столовонуудые эдеэ хоолоор хангаха уялгатай байгааб. Эндэ энэ ажалда жэл тухай ажаллахадаа, немец хэлэндэ тон түргэн хэлэжэ һурааб.

Дайнай байлдаануудта оло дахин шархатаһан шалтагаанһаа боложо, сэрэгэй албанһаа 1946 ондо табигдажа, Германиин Гресфальд хотоһоо гэртээ бусажа ерээ бэлэйб. Би гэртээ ерэн ерэтэрээ, хэдэн хоногой һүүлдэ, эгэшэтэеэ, түрэл садантаяа уулзахадаал, үнэхөөрөө нютагаа бэе мэндэ ерээ хүм гэжэ ойлгоо һэм.

1946 оной сентябрь һарада Ленинградай үрэнэй университедэй Зүүн зүгэй хэлэнүүдые үзэдэг факультедтэ орожо, студент болоо бэлэйб. Энэ факультедэй 2-дохи курсда һуража байхадаа, дайнай үедэ уушха сээжэеэ сүмэ буудуулһан шалтагаанһаа боложо уушханай туберкулезоор үбдөөд, Ленинград хотын дайнай инвалидуудай госпитальдо жэл бүри эмшэлүүлжэ, бэе мэндэ, бараг һайн боложо, университедээ 1951 ондо онсо һайнаар дүүргээб. Минии һуража байха үедэ маанарта ямар гайхамшагта, дэлхэйдэ эрдэмээрээ суурхаһан Россин үрэнэй хуушанай академигүүд, жэшээлхэдэ: монгол хэлэнүүдэй эрдэмтэд академик С.А.Козин, профессор Л. Пучковский, хитад хэлэнэй эрдэмтэд академик Алексеев, профессор Кюнер, япон хэлэнэй эрдэмтэд профессорнүүд А. Холодович, Г.В.Ефимов, араб, перс хэлэнүүдэй эрдэмтэд академигүүд Крачковский, М.Н. Боголюбов, энэдхэгэй хинди, урду хэлэнүүдэй эрдэмтэ, академик Баранников, Зүүн зүгэй арадуудай түүхын эрдэмтэ академик В.В.Струве, финно-угорско хэлэнүүдэй эрдэмтэ член-корр. Д.В.Бубрих, түүрэг хэлэнүүдэй эрдэмтэд академигүүд С.Е.Малов, Н.А.Кононов, ород хэлэнэй эрдэмтэ академик И.И.Мешаниное гэхэ мэтэ бүхы дэлхэйдэ суурхаһан эрдэмтэд маанарай һуража байхада, маанарта гайхалтай гүнзэгы удха шанартай һонин лекцинүүдые уншадаг байгаа гээшэб!

1951 ондо Зүүн зүгэй хэлэнүүдэй факультедэй монгол хэлэнүүдэй кафедрын аспирантурада шалгалта барижа, аспирант болооб. Аспирантурада дүрбэн жэл һуража, 1955 оной июниин 9-дэ филологическа болон восточно факультедүүдэй нэгэдэмэл эрдэмэй диссертационно совет дээрэ филологическа эрдэмэй кандидатска диссертаци амжалтатайгаар хамгаалаа бэлэйб. Һүүлээрнь Буряад түүхэ болон хэлэ бэшэг шэнжэлхэ институдта ерэжэ, ахалагша эрдэмтын тушаалда орожо хүдэлөөб. Энэ институднай байн байтараа Россин Академиин Сибириин таһагта мэдэлтэй болоод, анхан БКНИИ болоод, һүүлдэ Институт общественных наук гэжэ нэрэтэй болоо бэлэй. Энэ институдта ахалагша эрдэмтын тушаалда 13 жэл хүдэлөөб.

1968 ондо Киргизэй Республикын Пржевальскиин үрэнэй багшанарай дээдэ һургуулиин урилгаар энэ институдай ород хэлэнэй кафедрые эрхилэгшээр эгсэ табан жэл ажаллааб. Эндэ ажаллахынгаа һамбаанда киргиз хэлэ һайн шудалжа, хөөрэлдэхэ аргатай болоо һэм.

1973 ондо Буряадай багшын дээдэ һургуулиин урилгаар һөөргөө гэртээ бусаад, энэ институдай ород болон буряад хэлэ бэшэгэй кафедрын эрхилэгшээр томилогдоо бэлэйб.

1982 ондо СССР-эй Гэгээрэлэй Министерствын томилолтоор Монголой багшын дээдэ һургуулида ошожо, монгол болон ород хэлэнүүдэй кафедрануудай консультант-багшын тушаалда эгсэ дүрбэн жэл ажаллааб.

1986 ондо нютагаа бусажа, Буряадайнгаа багшанарай дээдэ һургуулиин эхин шатын факультедэй ород хэлэнэй кафедрада доцентын үүргэ дүүргэжэ эхилээб.

1989 ондо Монголой Эрдэмэй Академиин хэлэ бэшэг болон уран зохёолой институдта «Словообразование монгольских языков в сравнительном освещении с тюркскими языками» гэһэн нэрэтэй диссертацяар хэлэ бэшэгэй эрдэмэй докторой зиндаагай нэрэ соло амжалтатайгаар хамгаалааб.

1990 ондо профессорэй үндэр солодо хүртөөб.

1982 ондо Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша болоо һэм.

1995 ондо Россин Федерациин эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэм. Буряад арадай сэсэн мэргэн оньһон үгэ бии агша: «Зоболон үзөөгүй хүн жаргал гээшые мэдэхэгүй». Би энэ наһандаа балшар багадаа эхэнээ гээгдэжэ, үншэрөөдшье үзөөб. Дайн соогуур гүлмэр залуу наһандаа, байлдаанай ами наһанда тон аюултай бэрхэшээлнүүдые дабажа гарахадаа, зобохын зоболониие һайса амсааб.

Багадамни абамни намдаа хэлэгшэ һэн: «Эртын наран наран бэшэ, эртын жаргал жаргал бэшэ», «Эрэ хүн зобохо бүреэ ухаа орохо, эржэн тана элэхэ бүреэ үнгэ орохо», «Зориг ехэтэ зэмсэг ехэтые илаха». Би өөрынгөө залиршагүй эрэлхэг зоригойнгоо ашаар хүшэр хүндые дабажа, эрдэмэй оройн манлайда хүрэжэ, зол заяата алтан нараяа мандуулжа, абынгаа хүндэтэй нэрые буряад арадайнгаа дунда шадаха зэргээрээ, арга боломжоороо нэрлүүлхэ гэжэ аһан ехээр оролдооб.

Улзы-Жаргал ДОНДУКОВ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор.

СЭДЬХЭЛЭЙ ЗОРЮУЛГАНУУД

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН КООПЕРАЦИИН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИШЭН СОФЬЯ БАТОЖАПОВАДА

Наһанаймнай нүхэр Софья Нимаевна!
Налгайхан ойгооршни дашарамдуулан,
Шадаха тудахаяа оролсуулан,
Шүүлэглэн хандахам Тандаа,
Шүүмжэлэнгүй хүлисөөрэйт намайгаа.

Наада энеэдэ гаргахадаад лэ,
Наагуур саагуур харахадаад лэ,
Нахис-хотос нахилзахадаад лэ,
Нүхэдтөө хододоо дулааханаар лэ,
Налгайханаар харагдаад лэ,
Нүхэдэйнгөө үнэн зүрхэнүүды
Наартайханаар татахадаад лэ,
Сэбэрхэн илдам зангаараа,
Сэдьхэлээр нимгэн ябаарайш,
Софья манай Нимаевна!
Жаран табатай болоошье һаа,
Жаргалай амаралтада гараашье һаа,
Үхибүүдээ хүл дээрэнь гаргаашье һаа,
Амарха тухайгаа бодонгүй,
Үбшэ хабшанда диилдэнгүй,
Абьяас зоригоо һуларуулангүй,
Бүхы наһаараа хүдэлжэ,
Бүридхэһэн хүсэл шадабарияа
Басагад болон хүбүүндээ,
Багашуул - ашанар зээнэртээ
Арюуханаар зорюулжа,
Амгалан тайбан амидаржа,
Ан-буян жаргажа һуугыш даа,
Ажа һанаха нүхэрнай -
Арюухан илдам Сонимнай.

МАРИНА АЛЕКСЕЕВНА ДАШИНИМАЕВАДА

Залуугай дорюухан наһанһаа
Заха табижа эхилһэн,
Залгууртай тэрээхэн сагуудһаа
Зүрхэнэйнгөө сохидол нэгэдүүлһэн
Зохидхон илдам инагтаа
Зорюулнаб энээхэн хөөрөөгөө.

ХАНИЛҺАН ГАНСА НҮХЭРНИ!

Хүрьһэтэ алтан дэлхэй дээрэ
Хүнүүд шэнгеэр гэшхэлжэ,
Хүнһөө дутангүй хүбүүдээ
Хүл дээрэнь гаргажа,

Хүн амитанай дабадаг
Хэдэн, хэдэн дабаанууды
Хоюулан нэгэ зэргэлээд лэ,
Хамта зүдхэн дабажа,

Гайтай һайтай ушарнууды
Гангиналдангүйгөөр гаталжа,
«Үбгөө», «Хүгшөө», - гүүлэтэрээ,
Эбтэй, элүүр ябаһамнай болоо даа,
Инаг минии Марина.

Анханайм анда нүхэдтэмни,
Ажа һанаха түрэлхидтэмни
Абари замни таатайшье һаа,
Алтан бэшэнь мэдээжэл даа.

Жаргалта хаһаяа тэмдэглэжэ,
Жаран табатай болоошье һаа,
Иимэл байһаншни болоо даа,
Инаг минии Марина.

Хожомой холын сагуудта
Хошимин һахалтай үбгэхэн
Хажуудаш һуухал даа налагархан
Хамаг юумэ һануулжа...

Тэрэшни бишни байхаб.
Тиимэл байха ёһотой
Табисуурнай бидэ хоёрой,
Тэрээниие һанан ябаарай, тангил ганса нүхэрни!

Энээн тухай уйгарлажа,
Элдэб юумэ һануулһан
Энээхэн наһанайш нүхэр
Эрэшүүлэй нэгэн Жаргал мүн.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР В.Р.УРЖУМОВТА

ИНЖЕНЕРНҮҮДЭЙ СОЛО
(Гимн)

Алтан дэлхэй дээрэхи
Арад зоной бүтээһэн
Агууехэ барилгануудай
Аргынь оложо шадаһан
Алишье гүрэнэй арадуудай
Ажамидаралайнь дэбжэлтэ
Ухаан бодол түргэнтэй
Инженернүүдһээ нүлөөтэй.

Арад зоной хурдан хурса
Эрдэм ухаанһаа дулдыдаһан
Самолет болон ракетэнүүдэй
Сэбэр һайхан ниидэлгэ -
Оньһото техникын хүгжэлтэ,
Олоной бултанай дэбжэлтэ
Ухаан бодол түргэнтэй
Инженернүүдһээ нүлөөтэй.

Машина, атомай хүүеэн, зайн гал болон
Магнитофон, радио, телевизор -
Маанадай мүнөөдэрэй байдалай
Мандан ургаһан хүгжэлтэ,
Бүхэдэлхэйн арадуудай
Бүхы ажалайнь дэбжэлтэ
Бодол ухаан түргэнтэй
Инженернүүдһээ нүлөөтэй.

АЛЕКСАНДРУ НИКОЛАЕВИЧУ БУИНОВУ, МОЕМУ ДОРОГОМУ ДРУГУ, КАНДИДАТУ ТЕХНИЧЕСКИХ НАУК, СТАРШЕМУ СОТРУДНИКУ БУРЯТСКОГО НАУЧНОГО ЦЕНТРА

В ПАМЯТЬ О ДРУГЕ

Нас всегда тянуло друг к другу что-то,
Что посильнее родства по крови.
И огонек того юношеского взлета
Горит лампадой братства и любви.

Знаешь ты, дружище мой, как светел он и неугасаем,
Как свят он, и путеводен и высок!
И мы с годами только понимаем:
Пока горит он - никто из нас не одинок.

Не так страшны, хотя и есть невзгоды,
Пока горит он - мы счастливы с тобой.
Пока он в нас как в те былые годы
Пока он в нас - мы молоды душой.

Ныне нет моего милого Саши...
Он ушел от нас, как говорится в мир иной
... Рядом ныне нет со мною
Друга доброго моего...
Ох, как не хватает мне порою
Тебя, мой милый Саша, а родным и близким каково!

Жаргал ДАШИНИМАЕВ.

ШУБУУДАЙ ЗАДА

Уянга

Р.АБИДУЕВАЙ зураг.

Намар. Буурал сагаан буряад үбгэд, хүгшэдэй хэлсэдэг ёһоор һаа, тахяа һарын ерэжэ байха үе саг. Мүнөөнэйхеэр энэмнай сентябрь һарын һүүлшын үдэрнүүд болоно хаш. Үглөөгүүр, үдэшэндөө газарай нюрган дээхэнүүр хүйтэн дулаан хоёрой тэмсэлэй шангадахань олошоржо, хада хабшалангаар, намаг нугаар сиидэм сэнхэгэр мананай «сэнгэхэ» сагынь ерэшэнхэй. Эндэ-тэндэ гол горхониие дахажа, ажалша хүнэй шүрбэһэтэ гараар бодхоогдожо хоройлогдоһон һүринүүд, һаяын сагуудта энээгүүр шууяагай намдажа, тон шэмээгүй байдалай тогтошоходо, ута удаан нойртоо диилдэжэ захалбад ха. Шугы шарлашанхай, модод һөөгүүд набша намаагаа хуминхай. Одоо тэрэ дуута-суута алтан намар гээшэнь аглаг һайхан дэлхэй дээрээ айлшалжа буушанхай. Буряадай бэлигтэй хүбүүд Дондог Улзытуевай, Даша Дамбаевай, мүн ород арадай алдарта поэдүүд Александр Пушкинай, Сергей Есенинэй аймшагтай гоёор магтажа дуулаһан хаһа!

Гэбэшье... һанана гүт, Э. Рязановай табиһан «Служебный роман» гэжэ кинодо энэл хүнэй үгэ дээрэ композитор А.Петровой «У природы нет плохой погоды» гэжэ зохёоһон дууе ямар зохидхоноор Алиса Фрейндлих дуулаа һэм? Зүб даа. Бурханай үршөөлөөр бүтээгдэһэн бардам ехэ Байгаалида муу һайн үдэрнүүд, саг, жэлнүүд гэжэ байдаггүй. Алишье сагынь онсо өөр өөрын табисуураар хуу һайханууд, буурал сагаан эхэдээ - Байгаалидаа - булта хэрэгтэйхэнүүд.

...Алтан намар. Август һарын һүүл багаархи, сентябриин эхеэрхи унжагай ута һонигүй бороогой һүүлээр, нээрээшье, манай буряад тала дайдаар жэгтэй зохид, аалин намдуу, дулаан үдэрнүүд тогтошодог. Миниий һанахада, иимэ байдал октябриин 15-20 хүрэтэр, зарим үедөө үшөөшье халта сааша хүрэтэр ошодог ха. Үни холо сагһаа нааша гансал адууһа мал, хонин ажалые эрхилжэ, ажамидаржа ябадаг буряад-монгол арад зондо мүнөө иихэдээд - о-о, гайтайхан хатуу сагууд - хагсуу хүйтэн үбэл, хэрзэгы хатуу һалхита хабар - урдань үзэгдэхэнь гэжэ мэдэжэ байһандаа, нээрээшье, ашата Ехэ Байгаали эдэниие хайрлажа, багашье болзор соо, шумуул шохойнуудаар дүүежэ үнгэрһэн ааяма халуун зунай һүүлээрхи энэ һэрюун үдэрнүүдтэ адууһа малынь тарга абажа тэржэг гэжэ зорюута иимэ байдал энээхэн газар дайдаар тогтоожорхидог ха гү гэжэ һанахаар. Һонин саг. Хүнэй нюдэндэ харагдажа үзөөгүй ямар бэ даа нэгэ гайхамшагта уран зурааша добо дээрэхэнэ һуужархёод, оршон тойронхи тала, гол горхоёо, холо хүрэтэр нэмжыһэн хада уулаяа үдэр бүхэндэ һолонгын бүхы долоон үнгын будагаар гоёожо шэрдэжэ байдаг ха гү гэжэ һанахаар. Гоё саг.

Гэбэшье... Байгаалида муу саг, үдэрнүүд байдаггүй гэлсээ һэмди. Дээрэ дурсааша сентябрь-октябриин энэ хаһа соонь гурба-дүрбэн үдэрэй туршада гайтайхан хүйтэн, саһа бордоһоор бургаһан, үбэлэйхиһөө дутуугүй үдэрнүүд тохёолдодог. Энэнь жэл бүхэндэ заатагүй болодог, энэл сагта, сентябрь һарын эгээ һүүлшын үдэрнүүдтэ. Байгаалиин эзэн амитад зондоо «А-һаа, энэ дайдаар иимэ хүйтэн хагсуу үдэрнүүд тогтохо юм, мэдэжэ һэргэлэн байгты!» - гэжэ эртээнһээ дахинаа ойлгуулжа захина хаш. Жэлэй бүхы дүрбэн сагта, үдэр һүнигүй тооной хони малаа адуулжа, хада хээрээ үнгэргэжэ ябаһан манай угсаатан зон байгаалиингаа бүхы зан, заршамуудые тон һайн, нягтаар мэдэхэ хадаа, энэ болзорые «Шубуунай зада» гэдэг юм.

Миниий арбаад наһандаа ябахадамни, намарай нэгэ үглөөгүүр эжымнай газааһаа орожо ерэхэдээ, «Шубуунай зада» эхилхэнь хаш, огторгой тэнгэримнай олиггүй муухай боложо байна» гээ юм һэн. «Юун гээшэб? гэжэ миниий һурахада, «Энэ сагта аргагүй хүйтэн тохёолдодог юм. Хойто холын Хамар-Дабаанай нюсэгэн сарьдагаар байрын саһан орохо. Аянай һүүлшын томо шубууд дулаан орон руугаа ниидэжэ ошохо. Ехэ шубуудай урда үдэрнүүдтэ тиишээ зорихоош һанахадань, дальбараануудынь дахалсаад ошожо үгэдэггүй юм гэлсэгшэ. Арай гэжэ хушууржа, сугларжа, аян замдаа гарахадань, нэгэ хэды болоод лэ, энэ жэлэй дальбараануудынь ондоо тээхи танигдаагүй газар уһан, ута замһаа айхадаа гү, али түрэһэн, тэнжэһэн газар дайдатаяа хахасахаа һанахагүйдөө гү, эрьелдээд лэ һөөргөө бусашадаг юм ха. Харин энэ хагсуу хүйтэн үдэрнүүдтэ дальбараануудай эхэ эсэгэнэр тэдэнээ саһа бордоһон соо төөрюулжэ, айлгажа абаад ябашадаг заншалтай юм. Дальбараануудынь хэды хашхаралдажа, шууялдаашье һаа, ехэшүүлэйнгээ хойноһоо ниидэхэл ёһотой болодог...». Би эжынгээ иигэжэ хэлэһые һайн хадуужа абаһан байгаа хаб, тэрээнһээ хойшо «Шубуунай задые» ойрдоошье алдадагүйб. Һүүлшын аяар гушаад жэлэй туршада хүдөөдэ бэшэ, городто, гэр байшангуудай хоорондо байжашье байгаа хадаа, юундэб даа, энээхэн сагые хүлеэжэ, тэрэ үни холын үхибүүн наһандаа нютаг нугынгаа һайхан томо шубуудые холо урда зүг руу, огторгойн гүн соо үгы болоторынь гунигтайгаар үдэшэдэг байһанаа һанажа, хотын үндэр-үндэр байшангуудай ороойгоор ганганалдаһан, зэлэ татаһан тохорюунууд, галуунууд харагдашахагүй юм аа гү гэжэ, шэлэ хүзүүнэйнгээ хүшэшэтэр харасагаадагби. Теэд, гунигтайшье һаа, иимэ һайхан үзэгдэл городто юу үзэгдэхэб даа.. Энээниие харахаяа һанаа һаа, хүдөө нютаг гараха хэрэгтэй, теэд хүдөөдэшье мүнөө сагта аянай шубуудай ниидэлгэ хэр олон үзэгдэдэг юм даа? Хоморхон лэ болошоо хаш. Энэ хабартаа Сэлэнгэ мүрэниие зубшан, Байгал далай тээшэ ганганалдан ниидэжэ ябаһан һүрэг зэрлиг галуунуудые харажархихадаа, яатарааш баярлаа һэнбиб. Манай энээгүүр мүнөө тохорюунуудые олоор хаража болохо, харин эндэ халта тогтожо амараад, холо хойто зүг барин, ниидэжэ ошодог галуунууд хүнэй нюдэндэ тон хомор харагдадаг болонхой. Минии бодожо, тоомложо үзэхэдэмни, галуунуудай ниидэжэ ябахые сохом гуша гаран жэл хараагүй байнаб! Урдань галуунууд гээшэ тоолошогүй олон байгаа.

Новоселенгинскдэ ссылкэдэ байһан декабрист Н. Бестужевай бэшэһэнэй ёһоор һаа, ороойдоо 170 жэлэй саада тээ Галуута нуур галуунуудаар дүүрэн дүүежэ, үдэ далинь нуурай эрьеэр саһандал харагдажа, эндэхи ород, буряад зон тэдэнииень тулам, мэшээгээр дүүргэжэ подушка, хүнжэл оёжо, Хяагта, Эрхүү хотонуудта абаашажа наймаалжа, мүнгэн олзобори хэдэг байһан байна. Мүнөө Галуута нуур дээрэ нэгэшье галуунай һуужа, амаржа байхые үзэхэгүй хат. Хаа-яаханшье һаа харагдадаг, үзэгдэдэг байһан бүри гоё һайхан хун шубуудые хэн мүнөө хаража үзөөб? Эдэ шубуудые хаража үзэһэн хүниие, одоо гээшэ эгээ ехэ буян үйлэдэһэн хүндэ Бурхан багша өөрөө энээхэнээр нюдыень хужарлуулжа, сэдьхэлыень сэлмээжэ, бэлэг болгон бариһандал үзэгдэхэ ха!

Хэдэн жэлэй саада тээ «Дүхэригтэ» «Тохорюунууд бусаба гү?» гэһэн үгүүлэл толилуулаа һэм. Тэрээниием Ивалга нютаг тоонтотой, мэдээжэ арадай дуушан, Буряадай ба Россин соёлой габьята хүдэлмэришэн Д-Д.Б. Базаров һонирхожо уншаһан байжа, хоюулан Улаан-Удын үйлсэдэ уулзашахадаа, яһала удаан хөөрэлдөө үүсхээ һэмди. Тохорюунууд тухай эхилһэн хөөрэлдөөмнай «Шубуудай зада» хүрэтэр ерэшоо һэн. Намһаа нилээд ахамар хадаа, Даша-Доржо Бальжинимаевич бага наһандаа үзэһэн, хараһан нэгэ һонин юумэн тухай хөөрэжэ үгөө һэн.

«...Манайхин тиихэдэ үмсөөрөө амяаран байдаг байгаабди. Зуһаландаа, намаржаандаа байхадаа, тоолошогүй олон тохорюунуудтай газарта байдаг һэмди. «Шубуудай зада» гээшые оло дахин хараһан, үзэһэнби. Эдэ шубуудай энэ сагта дальбараануудаа абаад, дулаан орон руу ниидэжэ ядажа байхыень харахадаа, эжымнай газаа гараад, һайхан сайгаараа гү, али һүнэйнгөө дээжэ үргэжэ, «Зэ-лэ-тээ!» гэжэ хойноһоонь хуугайлдаг һэн. Бидэ багашуул эжыгээ дууряажа, «Зэ-лэ-тэ-э!» гэжэ хашхаралдан, урдахи добо оодэ харайлдагша һэмди. Энээнэй һүүлээр, үнэхөөрөөшье, аянай шубууд хушуура хушуурһаар, зэлэ татан урагшаа ниидэжэ ошодог һэн...». Би ондоо тээ хүнүүдэй иигэжэ хөөрэлдэжэ байхые дуулаагүйб. Нээрээ, иимэ заршам буряад арадтамнай байһан гээшэ гү? Үнэншэхөөр бэшэ, ямар гоё, һайхан заршам гээшэб! Буряад араднай, элинсэг хулинсагнай эхэ газар дайдатаяа, байгаалитаяа тон нягта холбоотой байһан гээшыень үшөө дахин гэршэлһэн заршам!

Нээрээшье, Эхэ Ехэ Байгаалида муу, һайн сагууд гэжэ ороойдоошье байдаггүй! Бааһад, ехэ шубуудай дальбараануудаа тэнжээгээд, эндэһээ ябажа-ядажа байхыень харахадаа, байгаалиин эзэн өөрөө хам оролсожо: «Таанад, энэ жэлэй шара уралтангууд, тоомоо таһаржа, эхэ эсэгынгээ үгэ дуулангүй байна гүт!? Зайлагты эндэһээ, үгы һаатнай, би таанадые хайрлахагүй байхаб, һаяын сагуудта хуу баранииетнай хосороожо һалгаахаб!..» - гэхэ мэтэшэлэн шангархадаг ха.

Намартаа, ниидэжэ ошохынгоо тээ урдахана, тохорюунууд нэгэ газарта тон олоороо суглардаг байна. Үни холоһоо нааша эдэ шубуудай дурлаһан, шэлэжэ абаһан иимэрхүү намаг, нуга газарнууд буряадаймнай газар дээрэ олон лэ байгаа бээ, харин минии тоонто Зэдэ шотагай тохорюунууд сентябрь һарын хахадһаа эхилжэ, барандаа шахуу Доодо-Үшөөтэй тосхонһоо холо бэшэ, ехэ асфальт харгын урдахана суглардаг юумэд.Би өөрөө хаража үзөөгүйб, хүнэй хэлээшээр һаа, Доржо Банзаровай уг гарбалайнь бууса тиишэ хаш. Машинаар хоёр тээшээ харайлгажа ябаһан зонууд харгыһаа тээ саанахана хара-боро зүһэтэй амитадые харажархихадаа, нэгэ ехэ һүрэг хонид байна гэжэ түрүүшээр эндүүрдэг байнад. Тиигээ хадаа тохорюунуудай тоо хэдэн зуугаад хүрэтэр ошоно гү? Олон даа. Олонхи зон машинаһаа буужа, энэ һайхан үзэгдэлөөр һонирхон, тэндээ зогсодог.

Юундэ иимэ олоороо иигэжэ суглардаг гээшэб? Ойлгосотой ха. Налгай нажарай сагта ами амяаран таража, дальбараануудаа тэнжээһэн шубуудта дахинаа олоороо сугларжа, холын хизаар руу ниидэжэ ошохоо бэлдэлгэ хэхэдэнь, тэдээндэ тон хэрэгтэйл байгаа хаш. Ехэ шубууд сугларжа, ехэ «суглаа, хуралаа» оло дахин үүсхэнэ ха. «Хэзээ эндэһээ ниидэжэ гарахаб, ямар зүг барин ниидэхэб, ямар шубуудынь түрүүлжэ ябахаб, ямарханууудынь һүүл талаа барихаб» гэхэ мэтэ «асуудалнууд» шиидхэгдээл бээ. Шанга, шанга тулалдаануудшье боложо, хүсэ шадалтай шубуудынь бүлэг бүлэгэйнгөө удамаршаануудынь болоно. О, гайтайхан, аймшагтай холо газар ниидэгдэжэ ошогдохо гэжэ шубуудшье һаа ойлгонод. Шанга спортсменүүдтэл адли, үни удаан саг соо дальбараануудтайгаа ниидэлгын шанга һургуули хэнэд.

Тиигээшье һаа һулахан, тулюурнуудынь харгы замдаа хосоржо һалаха, харин хүрэхэ газартаа ерэһэн шубуудайнь далинууд доро хүнэй гарай нюдаргын шэнээн томо шарха бии болоод байдаг бшуу.

Аяар табин наһа хүрэһэншье һаа, би нэгэтэшье тохорюунуудай иигэжэ, иимэ олоороо нэгэ газарта сугларшоод, «наада, зугаа» үүсхэжэ байхыень хаража, дайралдажа үзөөгүй хүм. Хэзээб даа нэгэтэ, буряад газар дайдаарни тахяа һарын дүүрэжэ, нохой һарын ерэжэ байха сагта, нютагайм һайхан шубууд, таанадтайгаа зэрэлгээтэһэн Зэдэ голойнгоо зүүн бэедэ золголдожо, баясажа, уяржа, гуниглажа, аман соогоо аалихан «Зэ-лэ-тээ!» гэжэ хойноһоотнай харан зогсохоб даа. Заатагүй зогсохоб!..

Тала дайдаарни ганганалдан,
Тохорюунууд ниидэнэ,
Тэниглэн зохид дуунһаань
Тэнгэри баясана.
Гринь-гринь, гринь-гринь —
Баяртай нютагни!
Гринь-гринь, гринь-гринь —
Уулзатараа нютагни!
Түрэһэн тоонто дайдадаа
Бусахаа яараарайт,
Урихан хабарай ерэһые
Уянгатуулан дуулгаарайт:
Гринь-гринь, гринь-гринь —
Горхонууд харьялха!
Гринь-гринь, гринь-гринь —
Ургынууд һалбарха!
Тохорюунууд, таанадаа харахадаа,
Талархалаа мэдүүлнэм...

Александр ЛЫГДЕНОВ.

Хоморхон лэ болошоо хаш, аянай шубуудай ниидэлгэ

13
№39(340)
Уран үгэ
Буряад үнэн
Дүхэриг
25.09.2003
№166 (20828)

Номой шэнжэлэл

ЭЖЫМНИ АБДАР

Нина Токтохоевна АРТУГАЕВАГАЙ «Эжымни абдар» гэhэн гаршагтай, түрүүшын ном хараадаг абажа, тиин hүүлэй үеэр «Буряад Үнэн-«Дүхэригтэ» үзажа байдаг шүлэгүүдынь сасуулан уншан hуухадаа, таби наhанай табсан дээрэ гэшхээшье hаань, урдань үшөөшье хүнэй ухааньда ороогүй бүтээлнүүд бии хадаа гэжэ юундэшьеб тухайлан hуугаа hэм.

Үнэхөөрөөшье, эртэ урда сагhаа басагатай айл басагандаа абдар бэлдэдэг, тэрээн соонь зүү хурабшаhаань захалаад, хубсаhа хунар хэжэ үгэдэг байhаниинь маанадта хүрэжэ ерээ ха юм даа. Абдарай оёорто хадагалаатай эгээн үнэтэй юумэниинь бидэ, аша гушанарынь болоно бэшэ гүбди гэжэ hанахаар хадаа, хуша модоор хэгдэhэн эжын абдарай хуушараашье hаа, хубсаhа хунар элээшье hаань, хододоо дулаахан амисхаалтай абдар хаана ошохо hэм, хаягдахагүй.

Эжыхэмни, энхэргэн
гансахамни
Энэрхы илдамхан
гансахамни..!

Энэл даа эжын абдар. Хоohон бэшэ, дүүрэн хэшэгтэй, хог богоор дүүрээгүй абдар. Эртэ урданhаа элинсэг хулинсагаймнай эршэ ехэтэй, эрилтэ шангатай абдарай оёорые хэдышье нээжэ уудалхаар лэ. Оёортонь хүнэй нюдэндэ харагдахагүй гоёолтонууд, түүхэтэ бэшэгүүдшье байжа болохо аалам. Хадамда гарахадаа, абдаргүй басагад үгытэй хүндэл тоологдодог байhан. Харин мүнөө хүдөө нютагуудта энэ заншалта абдарнай дахинаа hэргэжэ, басагатай айл эртээнhээ абдар модошо дархашуулда захижа, дүүргэжэ байhаниинь hайшаалтай. Энээн тухай Нина Токтохоевна үгэмайлан улам саашань бэшэхэ ааз:

Энээхэн бэеымни ульhые
дулаасуулдаг
Эжымни абдар углуудамни
байдаг.

Байханьшье байгаа, энэ абдарай түүхэ домог, бүхы эхэнэрнүүдэй шарай шэнжэ hайнаар харахаар лэ.

«Эжымни абдар» гэhэн ном соогоо Нина Артугаева юhэн бүлэг багтаahан байна. Эжынгээ абдарые иигэжэ шүлэгэй дуhалнуудаар дүүргэжэ, илангаяа Харганаагай зондо тараahаниинь hайшаалтай. Энэ абдар соо ороhон нэгэ хэдэн шүлэгүүдыень уншагшадтайгаа танилсуулан, шүлэгшэнэй шүүhэ шэмыень хаража үзэе. «Түнхэнэй аялганууд» гэhэн бүлэг соогоо Хэнгэргын эрьедэ зогсон байгаад, Түнхэнэй хүбүүнтэй хани болоhоноо иигэжэ дуулана:

Хэн-хэн, Хэнгэргэмни,
Хэн шишии хажууда зогсоноб?
Хабсагай хадыншни хүбүүнэй
Хани болоhон талын басаган...

Нюдэндэ харагдана бээ? Харагдана! Хабсагай хада, харьялhан Хэнгэргэ, талын басаган. Энэ дүрбэн мүртэй шүлэг дүүрэн түгэлдэр номгон удхатай байбашье, «Хадын хүбүүндэ» гэhэн шүлэгыень харая.

Сэдьхэлэйшни зүүдые таажа
ядааб.
Хада уулын хүбүүн хадаа,
Харьялма мүрэндэл түргэн гүш
даа.
Хададаа адли хатуу гүш даа,
Зүгөөр лэ.

Зүгөөр лэ хадын хүбүүнэй доторойнь мэдэрэл гаража ерэхээрээ ерэнэ. «Энээхэн наhандашни эрьеэгүй аал жаргал»... гэhэн бүлэг соо дүрбэн шүлэг ороhон байна. Би энэ шүлэгүүдые үнжагайруулангүйгөөр бэшэхэл hэм, үлхэлөө шүрэнүүд болгоод.

Дуулыш даа, уянгата
дуунуудаа,
Шэбэныш даа, шэдитэ
үгэнүүдээ,
Шагныш даа дурьем
гайхангүйгөөр,
Бусыш даа, намдаа
сухарихагүйгөөр.

* * *

hалхинаар хиидэхэнь аал,
hаналнуудная,
Талаар тарахань аал,
бодолнуудная,
hалаатан годирхонь аал,
харгымнай,
Тэхэрин ерэхэгүй аал,
дурамнай...

* * *

Инагхамни, шагнаархыш даа,
газаахи хүгжэмые,
Сэлмэг хабарай аляахан
үдэрнүүд
Инагай элшээр сасарhан наран
Сээжэ соохи мүльhыеш
хайлуулхагүй аал?..

* * *

Түжэгэнэмэ, лүжэгэнэмэ
аадартал
Дураншни түргэдэшөө.
Тиин түргэн аадартал
Дураншни тогтошоо

гэхэдэ, дуранай үлхөө мүрнүүд дүүрэн хэлэгдэнэ бэшэ гү?

Тиин Нина Артугаева хүнэй ухааньда ороогүй шүлэгэй мүрнүүдые бэдэржэ, уншагшадаа урмашуулна гээшэ.

Хэнтэйшье, юунтэйшье
ханила,
Хүн нэрэеэ нэгэтэш бү алда!
Ами наhые шамда бэлэглэhэн
Аба эжыиэ буяныые бү марта!

Шанга хатуу үгэнүүдэнэ мүрнүүд соо байгаашье hаа, үнэн дээрэ зүб боложо ошоно бэшэ гү? Энэ дэлхэй дээрэ амиды ябаа сагтаа, аба эжын буянгые яахадаа мартаба гээшэб.

Аба эжын буян үри үхибүүдтэ, өөрыньшье бэедэ, hуудал байдалда үндэhэлэн гаража ерэнэ ха юм. «Эжын абдар» гэhэн ном соо шог ёгто мүрнүүдhээ захалаад, олон тоото шүлэгүүд, дуунай үгэнүүд, хуу багтан ороhой. Үшөөшье дүүрээгүй абдар үзэгдэнэл хадаа Нина Токтохоевнагай урда. Түрүүшын номоор хуниие ногтолжо болохогүй. Ногоон үргэн таладаа номгоронгүй, номын годли шэнги хурса түргэн байhаниинь, hүүлэй үеын шүлэгүүд соо эли тодо харагдана.

Миниишье шарайда
Магнайн уршалаануд
Олошорбол...
Үтэлhэн наhанай
Үшөө нэгэ намар
Үнгэрбэ...

Эндэ одоо шүлэгэй уянга үлхэлдэн, хүнэй шэг шарайе байгаалитаяа холбон бэшэжэ гаргана гээшэ.

Үнгэтэ ногоохон дэлхэймни,
Үдэр hүни хоёрни
Үүр сайхын урда тээхэнэ
Уулзажа, хөөрэлдэжэ
тарадаг ха.

Иимэ гоё бодол поэт хүндэ түрэнэ. Иимэ шүлэгүүд Нина Артугаевада үлхөө шүрэ шэнги үшөөшье ехэ олон, мүнөө хоёрдохи номоо бэлдэнхэй, шүлэгэй шэдние шүүрэжэ байhаниинь ойлгосотой. Мэргэжэлээрээ буряад хэлэ, литературын багша. Сэлэнгын аймагай Харганаагай дунда hургуули дүүргээд, урдань багшанарай институт 1976 ондо түгэсхэhэн намтартай. Ажалайнгаа шатые анха түрүүн Сэлэнгын аймагай hүтэйн найман жэлэй hургуулида хүдэлжэ эхилээд, hүүлээрнь хотын 45-дахи hургуулида хүдэлөө. Мүнөө Тарбагатайн аймагай Дээдэ-Саянтын санаторно гуримай интернат-hургуулида хүдэлhэн зандаа. Уран шүлэгэй уянгатай танилсаhаар, хори гаран жэл соо бэшэжэ туршажа үзөөд лэ, мүлижэ, мүндэгэрхэн болгоод, абдарайнгаа оёорто хадагалжархихань гайхалтайшье байна.Абдараа урбуулжа, «Улаан Сэлэнгэ», «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ шүлэгүүдээ толилуулдаг. Багша хүн хадаа республикын ниитын ажалда хабаадалсадаг, газетэнүүдтэ бэшэжэ, hанаагаа хубаалдадаг зантай.

Нина Артугаева Буряад орон соогоо мэдээжэ болоhон хүгжэмшэдөөр: Б.Батодоржиев, Ц.Шойжинимаев, П.Дамирановтай суг хамта хүдэлжэ, олон дуунай үгэнүүдые бэшээ гэжэ мэдэнэбди.

Дуунайнь үгэнүүдээрэ мэдээжэ артистнар Елена Шараева, Бадма-Ханда Аюшеева, Наталья Сультимова, Эрдэни Батсух ба бэшэшье олон дуушад дуулаhан, агаарай долгиндо ханюурдаhаншье байха. hаяхана «Буряад Республикын габьяата багша» гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө, тиин 1975 онhоо шүлэгүүдээ сонинуудаа дээрэ толилhон хадань, шүлэгэй үгэнүүд соо нилээн хүрмэлдэжэ, эхилэн бэшэгшэдтэ ороходоо, эрхыдээ домтой болоhон хүнэй шэнэ, шэнэ бүтээлнүүдые хүлеэн абая.

Элбэг МАНЗАРОВ.

Елизавета БАЛЬЖИРОВА

Россин габьяата врач БАЯР хүбүүнэйнгээ түрэhэн үдэртэ

Зүүдэндэм үзэгдэhэн
Зүүдхэл часым,
Зүрхэнэйм сохисоор
Эршэдээ ороош.
Ургыта хабар
Угтан түроош,
Урма баяр
Ургадан ерээш.
Найдан нагсыиш
Намжалмын тоонто.
Нялха нарайдаш
Найжаш болоо.
Хойто хабарынь
Хүлдэ орожо,
Хэды ехээр
Хүхеэ бэлэйш.
Баахан шамдаа
Баабайнш үгэhэн,
Баяр нэрээ
Баталан ябанаш.
Тэбхэр табииш
Тэмдэглэхэ жаргалтай
Түрэлхидш ерээ
Түрэhэн үдэртэш.
Наhанайш дабааньда
Найдал асардаг
Нарата үдэрнүүд
Наашалжал байг!
Зориhон харгыш
Золтой байг!
Золгоhон нүхэдш
Зугаатай байг!
Зүүдэндэм үзэгдэhэн
Зүүдхэл часым
Жэгдэхэн сохисоор
Жэлнүүдые дабаарай!
Бурхандаа мүргэжэ,
Буян хуряажа,
Олоной түлөө
Оролдожо ябаарай!

Зүүн зүгэй түбэй эмшэдтэ зорюулнаб

Арюун агаартай, аршаан
булагтай
Аглаг Онгостойн аажам нугада
Алтан гартанай аргаламжын
ордоной
Эрдэм бэлигтэй, энэрхы
сэдьхэлтэй
Эди шэдитэй эмшэд,
Тандаа
Энхэ жаргал үршөөе даа.
Дасан дуганай түхэл маягтай
Дээдэ Хуhатын дэбисхэр дээрэ
Дабхар hаруул эмшэлгын
ордоной
Эрхыдээ эмтэй,
долёобортоо домтой
Эрхим мэргэжэлтэй
эмшэд, Тандаа
Элүүр энхые хүсэе даа.
Нарата Буряадай нарhан
тужада,
Нахилзаа хуhадтай сэсэгтэ
нугада
Номуун ёhоор мүндэлhэн
ордоной
Эрдэм бэлигтэй, энэрхы
сэдьхэлтэй
Эди шэдитэй эмшэд,
Тандаа
Энхэ жаргал үршөөе даа.

БАСАГАДТАА

Буряад талын шэмэг —
Баглаа hайхан сэсэг,
Баабайн хүбүүдэй бэлэг
Баярлан абаа гүт, басагад?
Ханил нүхэдэйтнай
баглаа
Хангал татаhаар
hайхан лэ,
hэргэhэн намаата
сэсэгүүдтнай
hэшхэл соотнай мүнхэ
лэ.
Найдаhан нүхэдэйтнай
баглаа
Нардахы мэдэнгүй
набшалдаг hай,
Набша намаата
сэсэгүүдтнай
Наhанайтнай харгы
шэмэглэдэг hай.
Үелhэн нүхэдэйтнай
баглаа
Үнэн зүрхэнэйнь тэмдэг
hай,
Үүрэй толондол
дэгдэнгүй
Үбэр сээжэдэтнай үлэдэг
hай.

БАСНИНУУД

Элбэг МАНЗАРОВ

Зүгы шандаган хоёр

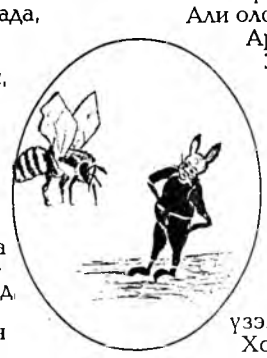

Зүншэ нэгэ Зүгын
Зүрхэтэйгөөр хүдэлжэ байхада,
Шал hогтуу Шандаган
Шашаха hанаатай
шарбаганалзан,
Аягүй хэбэр үзүүлжэ,
Ажалынь харан атаархаба.
-Атар тарган газарта
Ахалагшань боложо
астайна гүш?
Сэсэг бүхэнэй дэльбэhээ
Суглуулhандаа бал тоно.
Балхагар хасар ургуулhандаа
Балбаганаха hанаатай гүш?-
гээд,
Намар - үбэлэй хубсаhанда
Нам hайн ороогүй Шандаган
Найгалзан байна найтаан.
-Архи яахаяа уунаш,
Алдар солотой Шандаган ахай, - гээд,
Зүншэ Зүгы хүдэлhэн зандаа
Зүрхөө барин hураба.
-Ажалгүй яахабиб
Али олон зонууд
Архида ороо ха юм,-гэбэ.
Зүб бурууень Зүгы
Зүбшөөл үгэн ойлгуулба:
- Капуста, морхооб таряад ,
Капитал hайтай ябахыешни
Хэн баринаб , - гээд,
Хүсэлөө саашань
хүсэлдүүлхэеэ
Зүгы зориhондоо гэжэ,
Зүүн зүг ниидэшэбэ.
Хото хоohон Шандаганда
Хоолойнь хатаhандал
үзэгдэбэ...
Хойто жэлынь манай Шандаган
Холбоо наймаа хэбэ.
Морхооб, капуста ургуулаад,
Могсогор бүдүүн юм
Манай нютагаар харагдадаг болобо.

Хонидые hургаhан шоно

Шоно хэзээ нэгэтэ
Шүдөө үзүүрлээд hүрэг хонидто,
Дэлгүүрэй энэ hула сагта
Дэбтэхэ гэжэ мүнгөөр,
Дэлгэр ухаа шүүхэдэжэ,
Дэбhэн хүлөө бодобо.
Ухаагүй тэнэг хонидые
Ухаалиг болгохом байха
hэн гү?
-Айха хээхээ
болихыетнай
Абаhаар таанадые
hургахаб!-гэбэ.
Хонин бүхэн хореод
мянгые
Холтоhолоогүй хаана ошохо
hэм гэжэ,
Холшорлон, хойрог ябадал
харуулба.
Хонид хүүртэнь орожо,
Холын бодолдо абтагдабад.
-Нээрээшье, - хэлэнэ Шоно.
Нэжэгэр -тэжэгэр модон соогуур
Нэрьеэ гаргахабди, холуур
Нэрэ соломнай гараха,-гээд,
Нэрьемэ баран хүхилдэбэд.
Хонин бүхэнhөө хореод
мянгые
Хүхэ үлэгшэн Шономнай
Хармаандаа хэжэ
үбэртэлбэ.
hурана гү, байна гү -
Шонодо хамаагүй!
hураг суунь Хонидой
hураггүй үгы болошоо.
hургуулияа Хонид
дүүргэхэдээ,
hуужа үгөө таладаа.
hүгэдэнги мүнөөшье болотор
hүүдэрhээнь айжа ябадаг лэ,
Мүнгэ үбэртэлhэн Шонодо
Мүнөөдөө үнэншэхэнь хүшэр лэ.

Г.П.СЫРОВАТКА

У наших соседей

КУЛЬТУРА ЗАБАЙКАЛЬЯ: широкие перспективы

Центр народного творчества и досуга

В июне прошлого года с большим успехом прошли Дни Читинской области и Агинского Бурятского автономного округа в Москве. По мере проведения Дней Забайкалья в столице, по словам А. Баринова, автора статьи «Свет завтрашнего дня» в журнале «Забайкалье», «раскрывался замысел руководителей двух наших субъектов федерации максимально воспользоваться рядом федеральных и столичных мероприятий, в которых нашему региону в любом случае предстояло участвовать, и, объединив их вместе, попытаться вырваться в информационном плане из общей череды других регионов, ставя перед собой и нашими участниками дополнительные цели и задачи».

В рамках этих Дней состоялся гала - концерт в Государственном концертном зале «Россия», прошли другие творческие встречи. Вся культурная программа была подготовлена под руководством Комитета культуры администрации Читинской области во главе с Г.СЫРОВАТКОЙ, ее заместителем, режиссером Д. ЖАМСОЕВОЙ.

Если рассказывать о сегодняшнем дне Комитета по культуре, то, несмотря на недостаточное финансирование, руководители областных учреждений культуры, муниципальных образований, творческие союзы принимают меры по выживаемости культурно-досуговой сферы, по поддержанию огонька в ее очагах.

Итак, совершим небольшую экскурсию по учреждениям культуры Читинской области. Важнейшее из них -областной Центр народного творчества и досуга. Он был создан в 1935 году и именовался Читинским Домом народного творчества. В сфере внимания Центра - различные виды и жанры фольклора, обряды, праздники. Наиболее яркими являются традиционные праздники, как «Сагаалган» и «Гуляй и пой, казачий род». При Центре действуют народные коллективы: танцевальная студия «Радуга», бального танца «Даурия», детский хореографический ансамбль «Веснушки».

Центр по сохранению историко-культурного наследия состоит из 3 отделов: архитектурно-строительного, по сохранению археологического и этнографического наследия и ремонтно-реставрационного. Центр является государственным органом охраны памятников истории и культуры области, обладает полномочиями инспекции в сфере их использования.

16 апреля 1895 года является днем рождения главной библиотеки Забайкалья. У ее истоков стояли А.К. Кузнецов-основатель областного краеведческого музея и Н.В. Кириллов - ученый-этнограф, врач. Фонды библиотеки формировались на ежегодные субсидии, назначенные Читинской городской Думой, и частные пожертвования. Более 2000 томов пожаловал Читинской публичной библиотеке император Николай II. Сегодня в фондах библиотеки имени А.С. Пушкина хранится почти 1 миллион экземпляров документов, представляющих собой уникальное собрание культурных ценностей: раритеты XII-XVIII веков, книги из каторжных тюрем Забайкалья, книги с автографами декабристов, известных людей. Более 30 лет здесь работает «Литературный музей Забайкалья».

А областная детская библиотека в 2001 году стала лауреатом Всероссийского смотра-конкурса по экологическому просвещению населения.

Читинский областной драматический театр - один из старейших театров Восточной Сибири. В 1910 году в новом Мариинском театре состоялся первый спектакль. В советское время бывший Мариинский стал называться Читинским государственным театром.

Театр - лауреат всероссийского фестиваля «Байкальские встречи у Вампилова», международного фестиваля «Благая весть-2000», обладатель парижского приза «Золотая пальма».

Самый любимый детьми кукольный театр был создан на базе краевого кукольного передвижного театра, где первый спектакль был показан в 1935 году. В репертуаре театра - традиционно-ширмовые спектакли-сказки народов мира с использованием «живого плана», марионеток, паркетных и кукол-символов. Ведется поиск новых форм работы со зрителями: шоу-кукломания, спектакли для семейного просмотра, бенефисы. Традиционным стало проведение благотворительных спектаклей для детей-сирот и инвалидов.

Читинский областной художественный музей был открыт в 1981 г. Главное направление деятельности и основная научная тема музея - «Современное искусство Сибири и Дальнего Востока». Выделен также специальный раздел «Художники Забайкалья». Эти темы легли в основу постоянной экспозиции, занимающей третий этаж здания. Два других этажа используются под организацию временных выставок из других музеев страны, частных коллекций, мастерских художников.

Областной краеведческий музей имени А.К. Кузнецова был открыт 16 апреля 1895 года на базе Приамурского отдела Русского географического общества. Его создателями были А.К. Кузнецов и Н.В. Кириллов, представители русской интеллигенции, много лет занимавшиеся изучением Забайкалья.

С 1914 года краеведческий музей располагается в специально построенном для него здании, вокруг которого был разбит ботанический сад с редкими видами растений и деревьев. Коллекции музея представляют историю и природу Забайкалья и сопредельных стран: Китая, Монголии, Японии, Кореи. Здесь насчитывается 170000 единиц хранения. Уникальны по своей исторической и научной ценности коллекции по археологии, этнографии, минералогии, орнитологии, маммологии. В музее хранится один из самых крупных гербариев, формирование которого началось в конце 19 века, коллекция фарфора и декоративно-прикладного искусства из дореволюционного частного собрания золотопромышленника Бутина.

В 2001 году после ремонта и реставрации музей снова открыл свои двери для посетителей. Работают экспозиции «Природа Забайкалья», «Горное дело», «Народы Забайкалья: мировоззрение, религия, культура», «Художественная коллекция», «Живая память».

Музей «Церковь декабристов» открыт в 1985 году в деревянном здании бывшей церкви Михаила Архангела, где венчались декабристы И.А. Анненков с П. Гебль, Д.И. Завалишин с А.С. Смольяниновой. У стен церкви - могилы дочери Волконских Софьи и жены Завалишина Апполинарии. В экспозиции музея - книги, принадлежавшие декабристам, прижизненные издания их работ, подлинные реликвии - часы Н.А. Бестужева, шкатулка М.Н. Волконской, столик М.А. Бестужева, предметы дворянского быта и каторги - оружие, кандалы, посуда, мебель, письма декабристов и их жен и т.д.

В 1999 году при поддержке и участии главы администрации Читинской области Р.Ф. Геннатулина был приобретен и установлен цирк-шапито на 1500 зрительских мест.

Значимое событие в культурной жизни состоялось в феврале 2002 года - была открыта первая очередь концертно-культурного комплекса «Дворец искусств». Это государственное учреждение культуры совмещает в своей деятельности работу профессиональных коллективов, детское любительское творчество и массовый досуг.

Серьезная работа ведется в области библиотечного, музейного дела, разработан и осуществляется ряд инновационных проектов.

Профессиональные художественные коллективы - театр песни и танца «Забайкальские узоры», ансамбль русских народных инструментов имени Н.П. Будашкина, ансамбль песни и танца «Забайкальские казаки», камерный оркестр русских народных инструментов «Забайкальский самоцвет»-достойно представляют Читинскую область далеко за ее пределами.

В Читинской областной филармонии знакомят слушателей с лучшими мировыми музыкальными шедеврами. Большой популярностью пользуется ежегодный фестиваль искусств «Цветущий багульник».

Во всех вышеперечисленных учреждениях культуры трудятся талантливые специалисты-выпускники Читинского областного училища культуры и Читинского музыкального училища. Еще следует отметить, что сохранились и действуют творческие союзы Забайкалья: Союз писателей Забайкалья, Читинского отделение Союза художников РФ, Читинское отделение Союза театральных деятелей РФ, Читинская областная организация Союза журналистов РФ, Союз концертных деятелей, Читинское отделение Союза архитекторов РФ и секция композиторов Забайкалья.

В заключение приведем цитату из выступления **Г.П.СЫРОВАТКИ**, председателя Комитета культуры Администрации Читинской области: **«Особенное внимание уделяется воспитанию достойной творческой смены, идеям преемственности в искусстве, всегда лежащей в основе традиционной культуры.**

На пороге третьего тысячелетия перед культурой Забайкалья открываются широкие перспективы совершенствования и творческого роста».

Д. БАТОРОВА.

НА СНИМКАХ: Дни Читинской области и Агинского автономного округа в Москве.

№15 Зурхай Буряад үнэн 25.09.2003
№39 (340) Дүхэриг №166 (20828)

РАСПИСАНИЕ ХУРАЛОВ
Иволгинского дацана «Хамбын сүмэ» на октябрь

28 сентября	Лхарзай	8 ч.
	Жинсрег	11 ч.
	Табан Хаан	13 ч.
29 сентября	Этигэлэй Хамбын хурал	9 ч.
3 октября	Отошо, һуга намши, юрөөл	9 ч.
4 октября	Сундуй	9 ч.
5 октября	Намсарай	11 ч.
6 октября	һуга намши (за упокой)	9 ч.
9 октября	Жадонба	9 ч.
(9, 10 октября будет проводиться Нюнэй хурал Арьяа Баалын маани)		
10 октября	Ламчог Нинбо	9 ч.
	Деважин	13 ч.
11 октября	Цедо (за долголетие)	9 ч.
12 октября	Алтан Гэрэл	9 ч.
13 октября	һуга намши (за упокой)	9 ч.
17 октября	һуга намши (за упокой)	9 ч.
18 октября	Заһалай найман ном	9 ч.
19 октября	Намсарай	11 ч.
20 октября	һуга намши (за упокой)	9 ч.
24 октября	Арбан Хангал - Гомбо, Гонгар, Шагдар, Шойжал, Лхама, Сэндэма, Шалши, Намсарай, Жамсаран, Цанба сахюусанууд хурагдаха 9 ч.	
25 октября	Дара Эхын Мандал Шива	9 ч.
26 октября	Алтан Гэрэл	9 ч.
27 октября	Лхарзай	8 ч.
	Табан Хаан	13 ч.
28 октября	Банзаргаша	9 ч.

БАЯСХАЛАН

Һаһанай инаг хайрата хани нүхэр, эсэгэ, хүбүүн, хүрьгэн Михаханов Сергей Владимировичай сагһаа урид наһа барахан ушараар эгээл хүндэ сагтамнай манда халуун дэмжэлгэ болон материальна туһаламжа үзүүлһэн эмхинүүдтэ, онсолбол, архитектурын болон хото-барилгын талаар гүрэнэй управленидэ, Улаан-Удын 8-дахи һургулиин дирекцидэ, багшанарта, «Буряад үнэн» гэжэ гүрэнэй хэблэлэй байшанай коллективтэ, нютагаархидтаа, түрэл гараалдаа, хани нүхэдтөө гүн сэдьхэлэй баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэбди.

Михахановтанай,
Раднаевтанай бүлэнүүд.

Амаршаалгануд

Хүндэтэ Мария Дагдановна!

Холын замай заяа үршөөһэн
Хонгор һайхан Хориингоо дайдада
Баабай, эжынгээ баярта
Басаган үринь боложо түрөөт.
Баян түүхэтэй Баян-Голдоо
Балшар наһандаа баясан байгаат.
Хүнэй зэргэ хүн боложо,
Хүдэлмэришэ, ажалша зангаараа,
Хүхюун, дорюун урмаараа
Холын харгы шэлээт.
Ниислэл хото Улаан-Удэдөө
Нилээд оролдосотой хүдэлөөт.
Аймагай газетэдэ,
«Буряад үнэндөө»
Ажалша солоёо нэрлүүлээт.
Арадайнгаа магтаалда хүртэжэ,
Алдарта нэрэтэй болоот.
Буряадай соёлдо габьяатай байһандаа
Буян хэшэгтэ хүртөөт.
Налгай зохид зантай байжа,
Наһанайнгаа нүхэртэй золгоот.
Гурбан эрдэниин тоогоор
Гурбан басагадые үндылгөөт.
Аша буянтайгаар амархадаа,
Амтан зээгээ үргэнэт.
Ажабайдалдаа урматай,
Ажал хэрэгтээ урагшатай,
Үдэр бүхэндэ жаргалай һайханиие үзэжэ,
Үглөө бүхэндэ наранай һайханиие хаража,
Элүүр энхэ, эбтэй эетэй,
Зол хэшэгтэй ажаһуухатнай болтогой!

«Буряад үнэн» хэблэлэй байшангай коллектив суг хүдэлһэн эгэшэ нүхэрөө, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, ***Мария Дагдановна Дашшимаевае*** **түрэһэн үдэрөөрнь амаршална.**

• •

Манай дүтын нүхэр **Мыдыгма Жанаевна СЫДЕЕВА** 55 наһанайнгаа ойн баярые һаяын үдэрнүүдтэ тэмдэглээ. Тиин бидэ һайхан үреэлээ хүргэн, нүхэр тухайгаа хөөрэхэ хүсэлэнтэйбди.

«Холын 1974 ондо ажалай хэрэгээр Чернышевскэ районой Байгул нютаг ошохо гэжэ ябатараа Улаан-Удэдэ һуудаг танил тала болохо Ешин-Хорло Халбазыковагайда айлшалаа һэм. Тиигэжэ тэндэ залуухан басагантай харалсаа бэлэйб. Удаан нюур шарайень һанажа ябааб», - гэжэ мүнөө тэрэ залуу басаганай нүхэр, Россин габьяата тренер Валерий Манзаракшеевич Сыдеев наһанайнгаа нүхэр тухай дулааханаар дурдана һэн.

Тэрэ басагамнай Яруунын аймагай Ульдэргэ нютагта тоонтотой, Улаан-Удэдэ мэргэжэл шудалхаяа ерэһэн Мыдыгма басаган байгаа. Мыдыгма Жанаевна 1948 оной сентябриин 16-да алтан дэлхэй дээрэ мүндэлһэн намтартай. Эгэтын-Адагай дунда һургуули 1966 ондо дүүргэжэ, Улаан-Удэдэ инженерэй мэргэжэл шудалаад, 1971 онһоо «Гипронефтестройдо» ажалда орохоор, амжалтатай ажаллажа байдаг. Мүнөө «Бурятпромстройпроект» гэжэ проектнэ институт болонхой гэжэ тэмдэглэе. Ажалайнгаа зам технигээр эхилээд, сметнэ таһагай ахамад мэргэжэлтэн болоторoо ургаа.

«Удангүй Улаан-Удэ хотодо ажал оложо, нүүхэ гэһэн бодол түрөө һэн. Тиигэжэ ерэһээр лэ наһанай нүхэр болгожо, гал гуламта носоогоо һэмди», - гэжэ нүхэрынь хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Мүнөө гурбан бүдүүн үринэртэй, Чингис, Баир хүбүүдынь эсэгынгээ хэрэг үргэлжэлүүлжэ ябадаг. Чингис спортивна журналист, спортын мастерта кандидат. Баир бүхэ барилдаанай һоригшо, спортын мастер юм. Туяна басаганинь Хабаровскын экономикын болон эрхэнүүдэй академидэ һурадаг байна.

Мыдыгма Жанаевнае таниха зон ямаршье сагта, газарта таатай зохидоор байдал зохёожо, түхеэржэ шадаха гэжэ хэлэдэг. Нарин нягта, налгай зохид абари зантайень хүн бүхэн тэмдэглэхэ байха. Ажалшадайнгаа, түрэлхидэйнгөө, нүхэдэйнгөө дунда ехэ хүндэтэй хүн юм гээд онсолхо дуран хүрэнэ. Амжалта түгэс ажаллаһанайнгаа түлөө Хүндэлэлэй грамотаар, шагналнуудаар оло дахин шагнагдаһан байна. Буряад ёһо заншал, соёлой хэрэгээр ехэтэ һонирходог, концерт нааданууды, зүжэгүүдые алдадагүйень бидэ, дүтын нүхэдынь һайн мэдэхэбди.

Алтан шаргал намарай бууха үедэ 55 наһанайнгаа ойн баярые угтажа байхадань, үреэлэй һайханиие хүргэнэбди:

Арад зонойнгоо аша туһада
Ажалдаа оролдон хүдэлнэт.
Алтанхан дэлхэй дээрэ түрэһэнтнай
Аласай харгыда сэнтэй лэ.
Альган дээрээ тэнжээһэн
Хүбүүд, басагад олон лэ.
Булта үхибүүдтнай бэлигтэй,
Бурьялһан булагтал хүсэтэй.
Ханилһан ганса нүхэртэйгөө
Улад зондоо хүндэтэй
Урматай, баяртай, элүүр энхэ
Үлзы хэшэгтэй ажаһуухатнай болтогой!

ДҮТЫНЬ НҮХЭД.

• •

Хүндэтэ Ирина Дармаевна!

Алтан ойгоортнай абгайханаа
Амаршалнабди үнэн зүрхэнһөө.
Ажалдаа амжалтатай,
Ажабайдалдаа жаргалтай ябахыетнай хүсэнэбди сэдьхэлэйнгээ гүнһөө.
Үбшэн хүниие аргалха
Үлзы хэшэгтэй ажалтайг.
Үнэн нүхэрөө үргэжэ,
Үри хүүгэдээ,
аша зээгээ хаража,
Үнэр баян болонхойт.
Ороходоо олзотой,
Гарахадаа ганзагатай,
Урагша, хойшоо уряалтай,
Ута наһатай, удаан жаргалтай
Ажаһуухатнай болтогой!

Алтан ойгоо угтажа байһан абгайханаа, Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын компьютерна томографида ажалладаг *Ирина Дармаевна Дымбрыловае* түрэлхидынь амаршална.

XVII ЖАРАНАЙ УһАН ХАРАГШАН ХОНИН ЖЭЛ

НАМАРАЙ ДУНДА САГААГШАН ТАХЯА һАРА

Буряад литэ	4	5	6	7	8	9	10
Европын литэ	29	30	1	2	3	4	5
Гараг Нэрэ Үдэр	*Дабаа Һара понед.*	*Мягмар Марс вторник*	*Лагба Меркури среда*	*Пүрбэ Юпитер четверг*	*Баасан Солбон пятница*	*Бимба Сатурн суббота*	*Нима Наран воскр.*
Үнгэ Үдэр	хүхэгшэн могой	улаан морин	улаагшан хонин	шара бишэн	шарагшан тахяа	сагаан нохой	сагаагшан гахай
Мэнгэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара
Һуудал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	хада	модон	хии

Гарагай 2-то шэнын 4 (сентябриин 29).

Хутагын хурса үдэр.

Хүхэгшэн Могой, 2 хара мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, лусуудтахиха, номнол хэхэ, тэрэниие шагнаха, наһа утадхалгын ном уншуулха, субарга, сэргэ бурхан, мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, үбшэ аргалха, нүүхэ, эльбэ, ада шудхэр дараха, һаад тодхор зайлуулха, хараал сараха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэтэй хамта һүни ябаха, шуһа ханаха, төөнэхэ, газар малтаха, модо отолхо, эм найруулха, хутага бүлюудэхэ мэтын үйлэнүүдтэ муу.

Бэри тухай, наһа барагшые хүдөө табиха тухай асуудалаар дасанда хандагты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэеын юрэнхы тамир муудаха, хоолой үбшэлхэ.

Гарагай 3-да шэнын 5 (сентябриин 30).

Улаан Морин, 1 сагаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр.

Тахяа һарада Морин үдэр тудахадаа, тон муу, модон хохи, хоохон үдэр гэгдэдэг. Иимэ үдэр алибаа һайн үйлэ үйлэдэжэ болохогүй, муу хойшолонтой гэйха гэдэг.

Илангаяа бэри буулгаха, наһа утадхаха, үрэһэ тариха, мал адууһа абаха, нэрэ солодо хүртэхэ, гэр бариха мэтын үйлэнүүдые онсо тэбшэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэшье абалтахагүй.

Гарагай 4-дэ шэнын 6 (октябриин 1).

Улаагшан Хонин, 9 улаан мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, бисалгал хэхэ, даллага абаха, гүрэм уншуулжа, эльбэ дараха, ехэ хүниие бараалхаха, буян үйлэдэхэ, гэр заһабарилха, худалдаа наймаа хэхэ, зурхай шудалха, наһа утадхалгын ном уншуулха, дайсаниие дараха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Энэ үдэр шуһа ханаха, төөнэхэ, эм найруулха, үлэнүүдтэ дарсаг үлгэхэ, тушаал дааха мэтын үйлэнүүд хорюултай.

Бэри тухай, наһа барахан хүн тухай асуудалнуудаар дасанда хандаха хэрэгтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 5-да шэнын 7 (октябриин 2).

Шара бишэн, 8 сагаан мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, бисалгал хэхэ, модо һуулгаха, бурхадта, ехэ сахюусадта, тэнгэринэртэ, лусуудта үргэл үргэхэ, сан табижа, гэр байраяа арюудхаха, амгалан байдалай түлөө хэрэг бүтээхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэтэй хамта хүншүү хёрбоно гаргаха, ехэ уһа гаталха, загаһа бариха, худаг малтаха, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр.

Бэри тухай, наһа барахан тухай дасанһаа асуугты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа, шэг шарайн үнгэ муудаха.

Гарагай 6-да шэнын 8 (октябриин 3). Отошо бурханай, Дара-эхын, Махагалын үдэр.

Шара Тахяа, 7 улаан мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, бисалгал хэхэ, Наранда, һарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, бурхадта, ехэ сахюусадта үргэл үргэхэ, ехэ хүниие бараалхаха, ламатай золгохо, муу юумэнэй харгы хааха, дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан бүтээхэ, тэдэниие арамнайлха, наһа утадхалгын ном уншуулха, даллага абаха, лүндэ хүртэхэ, олзын хэрэг эрхилхэ, тараг бэрихэ, айраг халааха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэбэшье замда гараха, хубсаһа эсхэхэ, үгэльгэ үгэхэ, үзэл үзэхэ, тушаал эзэлхэ мэтын үйлэнүүдтэ муу.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан ута болохо.

Гарагай 7-до шэнын 9 (октябриин 4).

Сагаан Нохой, 6 сагаан мэнгын, модондо һуудалтай.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхадта, сахюусадта, лусуудта үргэл үргэхэ, модо һуулгаха, гэмээ мэдэрхэ, тэрэнээ наманшалха, даллага абаха, балин шатааха, наһа утадхалгын ном уншуулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, аршаанаар бэеэ арюудхаха, хани нүхэдэй аша туһада түшэхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэ зуура гэрһээ хэрэглэл гаргаха, үһэеэ угааха, замда гараха, нүүхэ мэтын үйлэнүүдые тэбшэгты.

Бэри тухай, наһа барахан хүн тухай дасанһаа асуугты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 1-дэ шэнын 10 (октябриин 5). Бадма-Самбаавын үдэр.

Сагаагшан Гахай, 5 шара мэнгын, хиидэ һуудалтай үдэр.

Тантрын тарнинуудые олоор уншаха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, аршаанаар бэеэ арюудхаха, шажанай һайндэр хэхэ, баярта ушараа тэмдэглэхэ, ямар нэгэ асуудалаар ноёндо хандаха, дасан (дуган), сэргэ бурхан, арамнайлха, бурханай ном оршуулха, номнол хэхэ, бурхадта, сахюусадта үргэл үргэхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Зүгөөр энэ үдэр худалдаа наймаа хэхэ, үрэһэ тариха, аяншалгада гараха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхэ шухала.

Бэри тухай, наһа барагшые хүдөөлхэ тухай асуудалаар дасанда хандагты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэеын юрэнхы тамир һайжарха.

Фольклорой IV уласхоорондын фестиваль болон симпозиум

АРАДАЙ СОЁЛ, ЗАНШАЛ ЕРЭЭДҮЙН ҮЕТЭНДЭ ҮЛӨӨХЭ

гэhэн гол үүргэтэй заншалта болоhон «Байгалай уулзалганууд» гэжэ фольклорой IV уласхоорондын фестиваль ВСГАКИ-гай баг-шанарай болон оюутадай үүсхэлээр Улаан-Үдэдэмнай сентябриин 21-hээ 28 болотор үнгэргэгдэжэ байна. Тиихэдэ тэрэ үедэ олон ороной эрдэмтэдэй хабаадалгатай ехэ симпозиум ажалаа сентябриин 25-да эхилхэ. Түрүүшын үдэр Н.Бестужевай нэрэмжэтэ ород драматическа театр соо фестивалиие нээлгын баяр ёhололдо хабаадаhан тус фестивалиин эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, Дээдэ hургуулиин МАН-ай академик, профессор Р.И.Пшеничникова үгэ хэлэхэдэ, «Сибириин арадуудай заншалта искусство, соёл хамгаалха ехэ ажал хэрэгыемнай ерээдүйн үетэн үндэрөөр сэгнэхэ. Бидэнэй энэ ажал хээгүйдэ, бэшэ хүн хэхэгүй» гэжэ тэмдэглээ.

Уласхоорондын фестивальда ерэhэн айлшад, багшанар, хүтэлбэрилэгшэд баярай үгэнүүдые хэлэбэ.

Энэ сугларhан зоной анхаралда ВСГАКИ-гай мэдээжэ режиссернууд болохо багшанарай, республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша Д.Н.Баторова, арадай артистнууд Э.З. ба С.Ц. Жамбаловтан гэгшэдэй найруулан табиhан «Аялганууд» гэhэн, хори буряадуудай дуунуудаар табигдаhан хүгжэмтэ зүжэг харуулагдаба. Эндэ академиин 3-дахи курсын оюутад - хүгжэмтэ зүжэгүүдтэ, мюзиклдэ наадаха ерээдүйн артистнууд бэрхээр наадаа, дуулалдаа.

Шэтын областиин искусствын габьяата ажал ябуулагш Н.В.Сыроваткын хүтэлбэрилдэг «Забайкальские узоры» гэhэн хатар, дуунай Гүрэнэй театр энэ үдэшэ бэлиг талаангаа гэрилэлээ. Аргагүй гоёор, шүрэ hубhаар шэмэглэгдэhэн

hайхан хубсаhатай артистнууд номер бүхэндөө костюмаа hэлгэхэ юм.

Ород арадай солгёон хүхюун хатарнуудые, хасагуудай, буряад, монгол арадуудай уянгата дуунуудые эндэ сугларhан зоной үзэмжэдэ дурадхаба. Россида зорюулагдаhан хүгжэм-хатарай композици, бусад номернуудые харагшад халуун альга ташалгаар уттаа. «Манай мянга гаран соёлшодые hурган гаргаhан ВСГАКИ-гай багшанарта, ректор Р.И.Пшеничниковада баяр хүргэнэбди. Саашадаашье зохёохы ажалай хани харилсаатай байхабди», - гэжэ Шэтын областиин соёлой комитедэй түрүүлэгшэ, шэтынхидэй концерт ударидаhан Г.П.Сыроватка тэмдэглээ.

Үглөөдэрынь ВСГАКИ-гай 304-дэхи кабинет соо фестивальда хабаадагшад журналистнуудтай уулзаhан байна. «Байгалай газарhаа шэнэ болбосорол хүгжэхэ, эндэ Сибириин бусад арадуудай ёhо заншал үлөөхэ, саашадань дэлгэрүүлхэ зорилготойбди», - гэжэ ВСГАКИ-гай ректор Р.И.Пшеничникова баталаа. Шэтын областиин захиргаанай дэмжэлгээр олон арадуудай соёл, урданай ёhо, тэрэ тоодо автономидо ороогүй буряад зоной, эвенкнүүдэй соёл хүгжөөнэбди», - гэжэ Г.П.Сыроватка хэлэбэ.

Саха-Яхадhаа ерэhэн Л.М.Егорова (хүүгэдэй ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ), Тувahаа Чудура («Тувагай басагад» гэhэн ансамбль), Монголой гүрэнэй ансамбль түлөөлhэн Цэдэнаюш, шэтынхидhээ - Г.П.Сыроватка, Э.С. Маковский («Забайкальский самоцвет» оркестр),

профессор В.Л.Кургузов, бусад үгэ хэлээ.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Р.И.Пшеничникова; Чудура амаршална; Г.П.Сыроватка.

Р-Н.БАЗАРОВАЙ фото.

ДЫЛГЫРОВ Дугар Абидуевич

Буряадай соёл ба уран зохёол ехэ гээлтэдэ оробо. Бэлигтэй драматург, республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буряадай арадай уран зохёолшо Дугар Абидуевич Дылгыров 61-тэй боложо ябатараа, гэнтэ наhа бараба.

Тэрэ Шэтын областиин Агын Буряадай автономито тойрогой Могойтын районой Амидхааша нютагта 1943 оной майн 18-да түрэhэн юм.

Нютагайнгаа дунда hургуули дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр Латвида сэрэгэй алба хээ hэн. Удаань 1971 ондо Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэhэн байгаа. Хоёр жэлэй туршада Шэтын областиин ажахынуудта, Буряадай АССР-эй «Байгал» гэжэ hуралсалай ажахыда ахалагша ветеринарна врачаар хүдэлбэ.

1974 ондо уран зохёол бэшэхэ бэлигтэй байhан дээрэhээ тэрэ «Буряад үнэн» сониной сурбалжалагшаар хүдэлмэридэ абтаа hэн. Энэ үедэ тэрэ түрүүшынгээ зүжэгүүдые бэшэhэн байгаа. 1971 ондо буряад драмын театр Дугар Дылгыровэй «Хүлгөөтэ үдэрнүүд» гэжэ зүжэгые тайзан дээрээ табяа hэн. Саашанхи хоёр жэлдэ тэрэнэй «Залуу наhанай охин», «Одон минии, хаанабши?» гэhэн зүжэгүүд энэ театрта табигдажа, харагшадые hонирхуулhан юм. Эдэ зүжэгүүд республикын драмын искусствада горитой үйлэ хэрэг болоhон байгаа.

1977 ондо тэрэ Москвада Дээдэ театральна курса дүүргэбэ. Тэрэ гэhэнhээ хойшо Д.А.Дылгыров республикын Соёлой министерствын hалбарида олон жэл соо ажаллаба: арадай уран бэлигэй байшангай «Репертуарна хуудаhанай» редакторааб, Х.Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай уран зохёолой таhагые даагшаар хүдэлөө hэн.

Хойшодоо театрай тайзан дээрэ «Сагаан нуурай эрье дээрэ», «Түрын болзор», «Хари хүнэй гашуудал», «Ажahуухые захирнаб!» гэhэн зүжэгүүд амжалтатайгаар табигдаба. «Пробуждение», «Хинган уулын бүргэд» гэжэ туужанууде, «Эсэгын орден» гэжэ рассказуудай суглуулбари хэблүүлэн гаргуулhан байгаа.

Мүнөө Д.А.Дылгыров Х.Намсараевай нэрэмжэтэ түрэл буряад драмын театртаяа нягта холбоотой ажahуугаа. «Амар заягүй амаралта», «hүүлшын hэдэлгэ», «Боосолдоон» гэhэн зүжэгүүдынь театрай тайзан дээрэ табигдажа байгаа. «Бурхадай үхибүүд» гэжэ шэнэ зүжэгынь hаяхан театрта абтаа hэн.

Драматургын бэшэhэн 15 зүжэг Буряад ороной, Агын болон Усть-Ордын тойрогуудай, Яхадай, аха дүү Монгол ороной, харагшадай анхаралда табигдажа, hонирхол үүсхэдэг байгаа. Буряад ороной мүнөө үеын драматурги болон театральна искусствые хүгжөөлгэдэ тэрэнэй хубита горитой ехэ юм. Д.А.Дылгыровэй алдар габьяа үндэрөөр сэгнэгдэнхэй - тэрэ Россин Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буряадай арадай уран зохёолшо юм.

Тэрэнэй зохёохы ажал ябуулга, уран бэлигынь республикын соёлдо хэтэ мүнхэдөө бэшэгдэнхэй. Театральна искусство, литература ба соёл бэлигтэй бэрхэ драматургын, нинтын ажал ябуулагшын, уран зохёолшын арюун hайхан дурасхаалые хэтэдээ hанажа, дурсажа ябахал.

Буряад Республикын Соёлой министерство,
Буряадай Уран зохёолшодой холбоон,
Буряад Республикын Театральна ажал ябуулагшадай холбоон.

ГИБДД-hээ мэдээсэнэ:

ЖОЛООШОНОЙ ГЭМЭЭР

Физическэ нюурнуудай автобусоор зониие шэрэлгые аюулгүй болгохын тула «Автобус» гэhэн hэргылэмжын хэмжээ ябуулгын II шата сентябриин 15-hаа 28 болотор үнгэргэгдэнэ.

Мүнөө үедэ Улаан-Үдэ хотодо, бүхыдөө республика доторшье автобус болон маршрутна таксигаар зониие шэрэлгэ орёо байдалтай. Тиин 2003 оной долоон hарын туршада республикадмнай харгын 59 аюул тохёолдожо, 10 хүн хосорhон, 72 хүн гэмтэhэн байха юм.

Эдэ бүгэдэ аюулнууд пассажирска транспортнуудай жолоошодой гэмээр гараа гээд онсолоё. Нёдондохи жэлэй энэл хугасаатай сасуулбал, харгын аюулай тоогой ургалта 7,3 процент гэжэ бүридхэгдэнэ, зүгөөр ами наhантаяа хахасаhан хүнүүдэй тоо хоёр дахин олошороо. Бүхыдөө харгын аюулнуудай 6 гү, али 10,2 процентдэнь архи хэрэглэhэн жолоошод гэмтэй гээд тэмдэглэгдэнэ.

Тус байдал шэнжэлэгдэжэ, харгын дүримүүдые эбдэлгэ, транспортна хэрэгсэлнүүдэй техническэ дүримүүдые хазагайруулга гэhэн гол шалтагаанууд элирүүлэгдээ.

Жэнээнүүдые дурадхабал, байгша оной сентябриин найманай үдэр 18 час 50 минутада Тобольско үйлсэ дээрэ «Хундай Грейс» гэhэн түхэлэй 56-дахи маршрутна таксиин жолоошон С. автобусой буудалда эрхэтэн С. гэгшые гаргахадаа, тэрэниие унагаажархёо. Хойшолонгынь: эрхэтэн С. тархяа хахараа, гэмэлтээ.

Февралиин 7-до 12 саг 30 минутын сагта ВАВЗ 28 автобусой жолоошон К. hогтуугаар Бабушкинай үйлсын буудалай талмай дээрэ зогсоhон 56-дахи маршрутна автобус (жолоошон У.) дайраhан байна. Хойшолонгынь: эрхэтэн С. гэмэлтэжэ, түргэн туhаламжын больницада оруулагдаа.

Сентябриин 11-дэ 14 час 15 минута багаар «КиА-Беста» түхэлэй маршрутна таксиин жолоошон Т. Ключевской үйлсөөр зогсоhон ВАЗ-2106 автомашина (жолоошон С.) дайражархёо. Хойшолонгынь: гарзадалга.

Эдэ ушарнууд микроавтобусуудай жолоошодой харгын аюулгүйе сахидаггүй, уялганууд таа хайша хэрэгээр хандадагыень үшөө дахин гэршэлнэ. Тиимэhээ бидэнэй ами наhан тэдэнэрhээ дулдыдана бшуу.

Дашима ХУБУСГЕЕВА,
Октябрьска ГИБДД-гэй пропагандын таhаг.

Республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буряадай арадай уран зохёолшо

ДЫЛГЫРОВ
Дугар Абидуевичай

61-тэй боложо ябатараа, гэнтэ наhа бараhан тухай Буряадай Уран зохёолшодой холбоон мэдээсээд, үхибүүдтэнь, түрэлхидтэнь, дүтынь хүнүүдтэ гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

2003 оной сентябриин 26-да үглөөнэй 11 сагhаа буряад драмын академическэ театрай байшанда наhа барагшатай хахасалга болохо.

Манай эдэбхитэй бэшэгшэ, Буряадай искусствын габьяата ажал ябуулагша, мэдээжэ драматург, Буряадай арадай уран зохёолшо

ДЫЛГЫРОВ
Дугар Абидуевичай

сагhаа урид наhа бараhан ушараар «Буряад үнэн» гэжэ хэблэлэй байшангай коллектив түрэлхидтэнь, дүтынь хүнүүдтэ гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Агын бэлигтэй хүбүүн, Буряадай искусствын габьяата ажал ябуулагша, мэдээжэ драматург, Буряад арадай уран зохёолшо

ДЫЛГЫРОВ
Дугар Абидуевичай

сагhаа урид наhа бараhан ушараар түрэл Ушарбай нютагайхидынь түрэлхидтэнь, дүтынь хүнүүдтэ гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - **Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство**

Генеральна директор - ахамад редактор А.Л.АНГАРХАЕВ.
Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П.БОТОЕВА, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Н.Д.НАМСАРАЕВ (генеральна директорэй 1-дэхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшо), Т.В.САМБЯЛОВА (секретариадые хүтэлбэрилэгшэ-генеральна директорэй орлогшо), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (редакторай орлогшо), Д.Д.ЭРДЫНИЕВА (харюусалгата секретарь); таhагуудые даагшад: В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришвилиин үйлсэ, 23 Хэблэлэй байшан "Буряад үнэн". E - mail: unen @ mail.ru

Газетэ хэблэлэй 4 хуудаhан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хамтын хэhэг - 53840. Хэблэлдэ тушаагдаhан саг - 17.00.

"Республиканска типографи" гэhэн ОАО-до бэлэндиапозитивүүдhээ газетэ 8150 хэhэгээр хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 21-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмныи - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дэхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариадай - 21-50-52; таhагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершины» журналнуудай - 21-55-97; залуушуулай, оюутадай ажабайдалай болон олонитын хүдэлмэриин, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, **рекламын - 21-62-62,** коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтериин - 21-23-67.

Редакцида ороhон материалнууд шүүмжэлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшэлгые хазагайруулhан ушарта авторнуудынь харюусалгатай. Редакциин hанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.